

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Verum assumpto Episcopatu, semper se humilem proferebat, quia sciebat se apud Deum excelsum futurum, si humilitatem sectatus fuisset. Pecunia vero de redditibus Ecclesie, quæ manus eius attingebat, confestim pauperibus erogabatur. Castissima etiã coniunx eius non discedebat ab eo. Erat autem vir sanctus miræ prudentiæ, & rhetoricis literis eruditus, quod scripta eius, quæ ad nos peruenerunt, valde patefecerunt. Nam cum ad diuersos tam versu, quam prosa scriberet, de virtutibus beati Martini sex versu conscripsit libros. Scripsit & alios versiculos in laudem eius, viditque eum in corpore positum, & oculum suum ab eo illuminatum recepit. Qui tantum in virtute per multiplicata gratiarum spiritualium charismata resplenduit, vt ante obitum suum, ipsum Martinum, Ianuariumque Italicum, priusquam spiritum redderet, corporis oculis contemplaretur. Iam enim de hoc mundo illi migrauerant. Et quia de huius beati vita nihil legeram, idcirco ea, quæ per relationem fidelium cognouimus, dum de eleemosynis proloqui volumus, memorauimus. De transitu autem eius est apud nos magna lectio, ideo eum ex ordine profecuti non sumus. Ecce quid tribuit eleemosyna, ecce quales thesauros sanctis suis, qui ipsum in pauperibus diligunt, Deus indulget. E contrario avaritiæ malo inhiantibus, quæ nequiter concupiscunt, aufert, iuxta illud Euangelij sancti oraculum: Quia qui habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.

Humilitas
& liberalitas
eius.

Matt. 23.

VITA S. SANCTÆ EDILTRVDIS SIVE EDILDRIDAE REGINAE ET VIRGINIS, AVTHORE VENERABILI BEDÆ. *Historiæ Ecclesiast. gentis Anglorum lib. 4.*

Cap. 19.

ACCEPTIT autem rex Egfridus coniugem nomine Edildridam, filiam Annæ regis Orientalium Anglorum, cuius sæpe mentionem fecimus, viri bene religiosi, ac per omnia mēte & opere egregij: quam & alter ante, illum vir habuerat uxorem, princeps videlicet Australium Giriorum, vocabulo Tonbert: sed illo post modicum temporis, ex quo eam accepit, defuncto, data est regi præfato. Cuius consortio cum vteretur duodecim annis, perpetua tamen mansit virginitatis integritate gloriosa, sicut mihi met sciscitanti (cum hoc, an ita esset, quibusdam venisset in dubium) beatae memoriæ Vuilfridus Episcopus referrebat, dicens se testem virginitatis eius esse certissimum, adeo vt Egfridus promiserit se ei terras ac pecunias multas esse donaturum, si reginæ posset persuadere eius vti connubio, quia sciebat illam nullum virorum plus illo diligere. Nec diffidendum est, nostra etiam aetate fieri potuisse, quod auo præcedente aliquoties factum fideles historiæ narrat, donante vno eodemque Domino, qui se nobiscum vsque in finem seculi manere pollicetur. Nā etiam signum diuini miraculi, quo eiusdem foemina sepulta caro corrumpi non potuit, indicio est, quod à virili cōtactu incorrupta perdurauerit. Quæ multum diū regem postulans, vt seculi curas relinquere, atque in monasterio tantum vero regi Christo seruire permitteretur, vbi vix aliquādo impetrauit, intrauit monasteriū Ebbæ Abbatis, quæ erat amita Egfridi regis positum in loco, quæ Coludi vrbē nominant, accepto velamine sanctimonialis habitus à præfato antistite Vuilfrido.

Post annum verò ipsa facta est Abbatisa in regione, quæ vocatur Elgc: vbi constructo monasterio, virginum Deo deuotarum per pluriū mater virgo & exemplis vitæ celestis esse ccepit, & monitis. De qua ferunt, quia ex quo monasterium petijt, nūquam lineis, sed solum lanceis vestimētis vti voluerit, raroque in calidis balneis, præter imminentibus solennijs maioribus, verbi gratia, Paschæ, Pentecostes, Epiphaniæ, lauari voluerit, & tunc diuissima omnium, lotis prius suo suarumque ministrarum obsequio ceteris, quæ ibi essent, famulabus Christi. Rarò etiam, præter maiora solennia vel arctiorem necessitatem, plus quam semel per diem manducauerit semper, si non infirmitas grauior prohibuisset. Ex tempore matutinæ synaxeos vsque ad ortum diei, in ecclesia precibus intenta persisterit. Sunt etiam, qui dicunt, quod per prophetiæ spiritum, & pestilentiam, qua ipsa esset moritura, prædixerit, & numerum quoque

Iunij 99.

Ediltrudis
in coniugio
permanet
virgo.

Matt. 28.

Petit monasterium.

Fit Abbatisa.

Perpetua
abstinentia
eius.

Preces eius,

corum,

Abitē vita. eorum, qui de suo monasterio hoc essent de mundo rapiendi, palam cunctis presentibus intimaverit. Rapta est autem ad Dominum in medio suorum post annos septē, ex quo Abbatissā gradum susceperat: & æquē, vt ipsa iusserat, non alibi quā in medio eorum iuxta ordinem, quo transferat, ligneo in locello sepulta.

** decem* Cui successit in ministerium Abbatissā soror eius Sexburga, quam habuerat in cōiugem Earconbertus rex Cantuariorum: & cū * sexdecim annos esset sepulta, placuit eidem sorori Abbatissā leuari ossa eius, & in locello nouo posita, in ecclesiam transferri. Iussitque quosdam ē fratibus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere possent. Qui ascensa nauī (ipsa enim regio Elge, vndique est aquis & paludibus circumdata, neque lapides maiores habet) venerunt ad ciuitatulam quandam de solatam, nō procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Grandacestrū vocatur, & mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellum, de marmore albo pulcherrimē factum, operculo quoque similis lapidis aptissimē tectum. Vnde intelligentes à Domino suum iter esse prosperatum, grates agentes, retulerunt ad monasterium. Cūq; corpus sacrae virginis ac spōsæ Christi aperto sepulcro esset prolatum in lucem, ita incorruptū inuentum est, ac si eodem die fuisset defuncta, siue humo condita: sicut & præfatus antistes Vuilfridus, & multi alij, qui nouēre, testantur. Sed certiori notitia medicus Cinfrius, qui & morienti illi, & eleuatæ de tumulo adfuit, referre erat solitū, quōd illa infirmata, habuerat tumorem maximum sub maxilla: & iusserunt me, inquit, incidere tumorem illum, vt efflueret noxius humor, qui inerat. Quod dum facerem, videbatur illa per biduum aliquanto leuius habere, ita vt multi putarent, quōd sanari posset à languore. Tertia autem die prioribus aggrauata doloribus, & rapta confestim de mundo, dolorem omnem ac mortem perpetua salute ac vita mutauit.

Post multos annos corpus defuncte in corruptum. Cumque post ram multos annos eleuanda essent ossa de sepulcro, & extento desuper papillione, omnis congregatio, hinc fratrum, inde sororum psallens circumstaret, ipsa autem Abbatissa intus cum paucis ossa eleuatura & delatura intrasset, repētē audiuit Abbatissam intus clara voce proclamare: Sit gloria nomini Domini. Nec multo post clamauerunt me intrō, referato ostio papillonis, vidiq; eleuatum de tumulo & positum in lectulo corpus sacrae Deo virginis, quasi dormientis simile. Sed & discooperto vultus indumento, monstrauerunt mihi etiam vultus incisuræ, quod feceram, curatum, ita vt mirum in modum pro aperto & hiante vulnere, cum quo sepulta erat, tenuissima tunc cicatricis vestigia apparerēt. Sed & linteamina omnia, quibus inuolutum erat corpus, integra apparuerunt, & ita noua, vt ipso die viderētur castis eius membris esse circumdata. Ferunt autem, quia cū præfato tumore ac dolore maxillæ siue colli premeretur, multum delectata sit hoc genere infirmitatis, ac solita dicere: Scio certissimē, quia meritō in collo pondus languoris porto, in quo iuuenulam memini me superuacua monilia pondera portare: & credo, quōd ideō me superna pietas dolore colli voluit grauari, vt sic absoluat à reatu superuacua leuitatis, dum mihi nunc pro auro & margaritis, de collo rubor tumoris ardorq; promineat.

Item linteamina. Contigit autem tactu indumentorum eorundem, & dæmonia ab obsessis fugata corporibus, & infirmitates alias aliquoties esse curatas: & loculum, in quo primo sepulta est, nonnullis oculos dolentibus saluti fuisse perhibēt: qui cū suum caput eidē loculo apponentes orāssent, mox doloris siue caliginis incommodum ab oculis auerent. Lauērunt igitur virginis corpus, & nouis indutum vestibus intulerunt in ecclesiam, atque in eo, quod allarum erat, sarcophago posuerunt, vbi vsque hodiē in magna veneratione habetur. Mirum verō in modum ita aptum corpori virginis sarcophagum inuentum est, ac si ei specialiter præparatum fuisset: & locus quoq; capitis superiorum fabrefactus, ad mensuram capitis illius aptissimē figuratus apparuit. Est autem Elge in prouincia Orientalium Anglorum regio familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ vel paludibus (vt diximus) circumdata, vel aquis. Vnde & à copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit, vbi monasterium habere desiderauit memorata Christi famula, quoniam de prouincia eorundem Orientalium Anglorum ipsa, vt præfati sumus, carnis originem duxerat.

VITA SANCTÆ MEMORIÆ MARIÆ DE OE
 GNIES, AVTHORE IACOBO DE VITRIACO EPISCOPO
 & Cardinali doctissimo. Etsi autem necdum Sanctorum Catalogo adscripta est hæc Ma-
 ria, tamen oblata opportunitate, vitam eius virtutibus admodum conspicuam,
 omittere hic nolimus: in qua etiam stylum hinc inde propter
 eruditos lectores nonnihil expoliuimus.

Prologus Authoris ad Fulconem Tolosanum Episcopum.

Recepit Dominus discipulis suis, vt colligerent fragmenta, ne peri-
 rent. Quid est autem, fragmenta à cœna colligere, nisi sanctorum
 exempla post eorum obitum ad memoriam reuocare, vt cophini
 impleantur, id est, pauperes & paruuli exemplis eorum reficiantur?
 Nam & carelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum
 suorum. Vnde etiam olim sancti patres de talento ipsis commisso,
 æquissimi iudicis sententiam semper ob oculos versantes, in poste-
 rorum vsum & vtilitatem virtutes & res gestas sanctorum hominum in scripta rede-
 gerunt, vt infirmorum fidem roborarent, indoctos erudirent, desides excitarent, pios
 & virtutum studiosos ad eorum imitationem inuitarent, refractarios & incredulos con-
 futarent. In ijs, vt alios innumeris omitam, videre licet sanctum Patrem Hieronymum,
 quanto is labore vitas patrum Aegyptiorum didicerit, quanta cura eas memoria reti-
 nuerit, quanta lectoris vtilitate ad posterorum notitiam transi miserit, diuersis ex locis
 ligna colligens, vt in altari Domini igni materia subministraretur.

Iohan. 6.

Fragmenta colligere.

Matth. 15.

Historiæ Sanctorum cur à S. Pa- tribus con- scriptæ.

Nec fortassis minori studio citharista Domini, organum Spiritus sancti beatus Gre-
 gorius, exempla & virtutes sanctorum Italiae hominum Dialogo complexus est, tan-
 quam cineres colligens è multorum sacrificijs, in loco mundo reponendos, id est, in
 puris fidelium mentibus asseruandos: vt varijs sanctorum exemplis quasi quibusdam
 calecamentis agnum paschalem comedentium pedes munirentur: & qui duris præce-
 ptorum funibus, si soli essent, forsitan laderentur, interpositis pannis veteribus, id est,
 priscorum patrum actibus, è lacu cum Ieremia extraherentur. Multi enim permouen-
 tur exemplis, quos præcepta non mouent. Quamobrem etiam sanctus & venerabilis
 Tolosanae ecclesiae Episcopus, ab hæreticis è sua ciuitate expulsus, cum in Galliam Bel-
 gicam, periturus auxilia contra fidei hostes, venisset, & tandem ad Leodiense territo-
 rium, quorundam in vera humilitate Christo militantium fama & odore attractus,
 descendisset, nõ potuit satis admirari fidem & deuotionem, præsertim sanctarum soe-
 minarum, cum eas videret summo studio, desiderio & reuerentia Christi Ecclesiam &
 sacramenta sancta Ecclesiae prosequi, quæ in ipsius regione ab omnibus ferè vel pror-
 sus reijciebantur, vel paruipendebantur: cupiebatq; summo opere quædam ex ijs, quæ vi-
 disse & audiuisset, ne perirent, tanquam fragmenta colligere.

Exod. 12.

Ierem. 38.

De Albigensibus hære- ticis dicit.

Scis enim pater sancte, Tolosanae ecclesiae pastor, immò totius Ecclesiae Christi co-
 lumna fortis, (ad te nanq; mihi sermo est) quo præcipiente, & me negligentiae arguen-
 te, præfens opusculum scribendum suscipere ausus sim. Nõsti, posteaquam ad partes
 nostras peruenisti, vt tibi visus sis tanquam in promissionis terra versari. Te enim nar-
 rante, memini me audiuisse, in tua regione reliquisse te Aegyptum, & transeuntè per
 desertum, terram promissionis in ditione Leodiensi inuenisse. Videras apud tuos, mul-
 tos nostræ regionis Cruce signatos contra hæreticos, fide feruentes, in afflictione mi-
 rabiliter patientes, misericordie operum valdè studiosos: immò, quemadmodum ipse
 mihi dixisti, audieras non sine multa admiratione foeminas quasdam apud nos acer-
 bius lugere vnum aliquod veniale erratum, quàm vestrates homines vel mille morti-
 fera peccata lugerent: cumq; ad nos venisses, non aliter vidisti, quàm audieras, immò
 plus etiam quàm audieras: ita vt ægrè potueris credere, nisi certa oculorum fide & ex-
 perientia cognouisses.

Vidisti enim in hortis lillorum Domini, multas diuersis in locis sanctarum virginum
 cateruas, quæ Christi amore spretis carnis illecebris, & præ desiderio regni caelestis, con-
 temptis mundi huius opibus, in paupertate & humilitate sponso immortalis adhæren-
 tes, labore manuum tenuem sibi victum acquirerent, & licet parentes earum multis
 diuitijs abundarent, at tamen obliuiscetes populum suum & domum patris sui, mal-

Multæ san- ctæ virginæ

lent angustias paupertatis perpeti, quàm malè partis opibus affluere, vel inter homi-
 nes fastuosos & pompis deditos seculares, cum salutis periculo permanere. Vidisti nõ
 sine exultatione sanctas & Deo seruientes matronas, magno zelo puellarum pudici-
 tiam tueri & conseruare, & eas in sancto proposito confirmantes, vt solum sponsum
 celestem concupiscerent, salutaribus monitis instruere. Vidisti ipsas viduas in ieiunijs,
 orationibus, vigilijs, lachrymis, manuum laboribus Domino seruientes, quemadmo-
 dum maritis suis quondam in carne placere studuerant, ita iam, immò verò multo
 etiam ampliùs in id incumbere, vt sponso Christo in spiritu placeant, crebrò illud A.
 postolicum reuoluentes: Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est: & sanctas vidu-
 as, quæ sanctorum necessitatibus communicent, quæ pedes pauperum lauent, quæ
 hospitalitatem sectentur, quæ operibus misericordiæ dedita sint, fructum sexagesi-
 mum promereri.

Vidisti præterea, & gauisus es, sanctas mulieres in matrimonio Domino pium ex-
 hibere famulatum, proles suas in Dei timore erudire, honestas seruare nuptias & tori
 immaculatum, ad tempus vacare orationi, & postea in id ipsum cum timore Domini
 reuerti, ne tententur à satana: ex quibus tamen multa, consentientibus maritis, à licit-
 is amplexibus abstinentes, continenter viuunt, & angelicam ducunt vitam, cò illu-
 striori dignæ corona, quòd etiam in igni posita non arserunt. At vidisti nihilo minùs
 non sine admiratione, atq; etià multo animi dolore, impuros quosdam homines, totius
 religionis hostes, earum foeminarum religionem malignè traducere, & canina ra-
 bie mores, ipsorum vitæ planè aduersos, lacerare & profcindere, cumq; nihil possent
 aliud, nouis quibusdam à se confictis nominibus eas appellare, quemadmodum olim
 Iohann. 5. Iudæi Christum Samaritanum, & Christianos Galilæos dicebant. Neque id mirum:
 Aegyptij enim abominantur oues, & tenebriones atque malitiosi homines simplici-
 um innocentiam derident, inter pocula & epulas, in ebrietate & crapula vitam absti-
 nentium profcidentes. Itaque sanctus quidam monachus Cisterciensis ordinis, in Al-
 nensi Abbazia Christo militans, præ simplicitate dubitare cœpit, cuiusmodi illi essent
 homines, qui inuitatis nominibus à maleuolis vocarentur: sed cum oraret, à spiritu
 sancto responsum est ei: Inuenientur in fide stabiles, & in opere efficaces. Ab eo verò
 tempore senex ille tanta dilectione illis coniunctus est, vt ferre non possit se præsentem
 mali quippiam de eis dici. Et illi quidem opprobria & persecutiones mirabili patien-
 tia pertulere, sæpè animis commemorantes illud Euangelicum: Si de mundo essetis,
 mundus quod suum erat diligeret. & illud: Non est seruus maior domino suo. Si me
 persecuti sunt, & vos persequetur. sed quia scriptum est, A fructibus eorum cognosce-
 tis eos: quòd synceriter & reuerà Deo inhæserint, in Leodiënsi vrbis deuastatione cõ-
 pertum est. Quæ enim ad sacras aedes cõfugere non potuere, in flumen sese præcipitã-
 runt, potius mori volentes, quàm castitatis iacturam facere. Nonnullæ etiam in cloa-
 cas insilierunt, foetore extingui malentes, quàm prodere virginitatem. At interim be-
 nignus sponus ea humanitate curauit spõsas suas, vt in tanta multitudine nulla pro-
 fus vel vitæ, vel castitatis acceperit detrimentum.

Vita ex ijs sancta muliere in flumine periculosè laborante, duo ex hostibus in nau-
 cula ad eam properarunt, & cum illam extraxissent volebant turpiter ea abuti. Sed
 quid fecit casta inter lenones, agna inter lupas, colûba inter accipitres? Maluit iterum
 in flumẽ se demergere, quàm corrumpi. Itaq; desilijt ex naui in vndas, sed cum nauicu-
 la illius saltu depressa mergeretur, duo illi merisi periêrunt: illa verò absq; vilo corpo-
 ris & animæ damno, fluuio obsequente, ad litus emerfit.

Mirandis plùs miranda succedunt. Cum diuturna & intolerabilis fames regnum
 Francorum & magnam Imperij partem adeò obtinisset, vt vtriusq; sexus homines
 passim in agris & pagis fame morentur, atq; illi etiam, qui antea diuites fuerant, pu-
 blicè mendicare cogentur, & inedia confecti perirent: in tanta multitudine nec v-
 na reperta est, quæ vel fame deficeret, vel palàm mendicare cogeret.

Veniamus nunc ad singulares personas & specialia miracula. Testem hic adhibeo
 sanctitatem tuam. Tuis enim oculis vidisti mira Dei opera, & in personis diuersis gra-
 tiarum diuersitatem. Quædam enim diuinitus tantam accepit gratiam, vt tuipse cer-
 tissimè comperisti, vt peccata hominum, quæ per veram confessionè recta non essent,
 in multis cognosceret: cumq; peccata occulta eis indicaret, & ad faciendam confessio-
 nem illos inuitaret, non paucis post Deum causa salutis esset.

Quædam etiam vidisti foeminas, tam mirabili & singulari erga Deum amore lique-
 factas, vt præ desiderio languerent, nec possent multis annis è lecto, nisi raro, surgere:
 quorum

Insigne mi-
 raculum.

quorum debilitas nullam aliam habebat causam, nisi illum solum, cuius amore & desiderio liquefacta, cum Domino suaviter quiescentes, quanto plus spiritu confirmabantur, tanto corpore amplius debilitabantur, clamantes corde, licet præ verecundia aliud ore simularent: Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore languo: Cuiusdam etiam anima præ amoris magnitudine liquefcente, eius genæ miro quodam modo, etiam sensibiliter extenuata, resoluebantur. Plerisque ex fauo spiritalis dulcedinis, quam in corde percipiebant, melleus gustus redundabat in ore, suaves eliciens lachrymas, & mentem in deuotione conseruans. Quædam verò tantam accepere gratiam lachrymarum, vt quoties Deus versaretur cogitatione in pectore, præ deuotione riuulus lachrymarum manaret ab oculis, idque adeò, vt lachrymarum vestigia ex fluendi assiduitate in genis apparerent: nec tamen lachrymæ illæ euacuabant caput, sed quadam plenitudine confouebant mentem, spiritum suauitatis inebuebant, corpus mirabiliter recreabant, & tanto fluminis impetu totam Dei ciuitatē laticabant.

Nonnullæ tanta spiritus ebrietate extra se rapiebantur, vt in illo beato silentio totum ferè diem illis quiescentibus, dum erat rex in accubitu suo, non esset illis vox neque sensus ad vllas res exteriores. Pax enim Dei exuperabat & sepeliebat sensus earum, vt ad nullum possent euigilare clamorem, nullam prorsus sentire corporis lesionem, etiam si multum pungerentur. Vidi ego quandam tanto zelo triginta ferè annis intra monasterium à sponso cælesti detineri, vt extra illud nulla posset ratione egredi, etiam si mille homines per manus eam trahere niterentur. Sapius enim exire tentabat, quibusdam etiam eam trahentibus, sed frustra: quippe quæ facilius dirumpi posset.

Vidi aliam quandam, quæ cum crebros pateretur mentis excessus, nonnunquam viginti & vno diebus (quæ etiam me præsentem amplius septies, vt credo, extra se rapta fuit) vbicunq; ecstasim patiebatur, illic permaneret immobilis, donec esset sibi reddita: nec tamen quantumcunq; inclinaretur, Dei spiritu eam sustentante, corrueret: manus quoq; in aère immota penderet eo in statu, in quo ecstasis eam obtinuisset. Cum autem illa ad se rediret, tanto complebatur gaudio, vt reliquijs cogitationum diem festum agentibus, gaudium interius quodam corporis plausu foris prodere cogeretur, instar Dauidis coram arca saltantis: vt posset etiam ipsa dicere, Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Quædam verò in perceptione illius panis, qui de celo descendit, non solum cordis refectioem, sed etiam sensibilem in ore suauitatem & consolationem experiebantur, dulciorem super mel & fauum: dum carnes veri agni à faucibus cordis, quas repleuerat, vsq; ad fauces oris gustu mirabili redundarent. Nonnullæ tanto desiderio ad odorem tanti sacramenti currebant & inhiabant, vt nullo modo illo diu carere sustinerent, nullam neq; consolationem, neq; requiem capiētes, sed prorsus præ languore deficientes, donec suauitate cibi illius, animæ illarum crebro vegetarentur. Erubescant igitur infideles & perfidiosi hæretici, qui cibi huius dulcedinem nec fide, nec corde & ore percipiunt.

Noui ego quandam in ijs sanctis sceminis, cui, cum ingenti veri illius agni carnes edendi desiderio teneretur, ipse agnus seipsum impertijt, non ferens diutius illam languere: atque ex ea refectioem, illa conualuit. Vidi aliam, circa quam mirabiliter operatus est Dominus, ita vt cum diu iacuisset exanimis, antequam corpus eius in terra sepeliretur, anima in corpus reuertente, reuixerit, atq; à Domino obtinuerit, vt in hoc seculo viuens, Purgatorium pateretur. Itaq; multo tempore mirum in modum à Domino afflictâ, quandoq; se volutabat in igne, nonnunquam hyberno tempore in aqua congelata diu morabatur, interdum in mortuorum sepulcra ingredi cogebatur. Tandem verò peracta poenitentia, in tanta pace vixit, tantamq; à Domino gratiam adeptâ est, vt crebro rapta in spiritu, animas defunctorum vsq; in Purgatorium absq; vlla sui læsione & ad superna regna deduceret.

Sed quid me necesse est diuersarum diuersas & admirandas diuinorum charismatum & cælestis gratiæ varietates enarrare, cum in vna eximia multumque preciosa margarita, omnium fere charismatum liceat cernere plenitudinem, quæ inter alias, perinde vt carbunculus inter gemmas, & sol inter stellas, mirabiliter enituit: cuius fama rei veritate inferior, te ad nostram regionem adduxit: cuius virtutem in primo ad illam accessu, in te mirabiliter expertus es? Cum enim iam ferè ad dies quadraginta nihil penitus manducâs, beatum obitum suum iam propinquum cum desiderio & mentis hilaritate expectâsses, & tu de eius vita multa admiranda & vidisses, & audisses, impensissimè

Christi amore quam languent. Cant. 2.

Viderem admirandam

Miri raptus & ecstasim cuiusdam.

Psal. 73.

2. Reg. 6. Psal. 83.

Iohan. 6.

Hæc est Christina mirabilis, cuius vitam scripsit Thomas Cantuariensis.

simè rogasti, vt post eius decessum vitam eius conscriberem, vt qui ei familiaris fuisset, multaque de eius virtutibus memoria commendassem: nec eius duxat vitam, sed etiā aliarum sanctarū foeminarū, in quibus mira sanè in Leodiensi ditione Dominus operatur. Et si autem affirmares tu, & tibi & alijs cum primis hoc esse commodum & opportunum, si ea, quæ Deus in sanctis nostræ ætatis hominibus efficit, pro concione publicè posses annunciare, non tamen volui ego earum, quæ adhuc supersunt, virtutes & actus scripto comprehendere, certus nulla ratione id eas toleraturas. Ne tamen penitus tuæ sanctitati immorigerus videar, fretus precibus tuis, cōpulsus desiderio tuo, multorum etiam, qui hæc lecturi sunt, utilitate incitatus, præsens opusculum aggredior, sarmenta cum Apostolo collecturus, quibus & me & alios calefaciā: tam et si non dubito, fore vt à serpente mordear: sed nec Apostolus à vipera læsus est, nec ego ex obtrectatorum moribus aliquod me damnum facturum pertimesco.

1. Cor. 2: Quauis enim animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt, propter multorum inuidiam, ne multorum utilitatibus desim, à suscepto opere non desistam. Sunt enim quidam animales, spiritum Dei non habentes, apud semetipsos prudentes, qui nihil volunt recipere, nisi quod humana possint ratione consequi: porrò ea, quæ non intel-
ligunt, derident & cōtemnunt, contra quos dicit Apostolus: Spiritū nolite extinguere, prophetias nolite spernere. Illi enim, quantum in ipsis est, spiritum extinguūt & spernunt prophetias, qui homines spirituales tanquam insanos vel idiotas despiciunt, & prophetias siue reuelationes sanctorum, haud secus, atque phantasmata vel somniorum ludibria, reijciunt. Non est autem abbreviata manus Domini, & iam de ab initio nulla fuit ætas, qua spiritus sanctus non effecerit res admirandas in sanctis suis, siue clam, siue palam. Unguentum enim, quod descendit à capite in barbam, & à barba in oram vestimenti, etiam vsque ad fimbriam, id est, vsque ad sanctos extremæ ætatis descendit. Nos igitur, quæ vidimus & nouimus, & magna ex parte experientia didicimus, ad Dei & ancillæ eius honorem, eiusdemq; ancillæ Christi amicorū consolationem, pauca ex multis annotabimus. Neque enim omnia vitæ eius admiranda colligere possumus, quandoquidem multis illis annis, quibus Deo religiosè seruiuit, vix vllus dies aut nox præterijt, quin aliqua vel Dei, vel angelorum eius, vel sanctorum in cælis degentium, cum quibus ferè tota eius fuit conuersatio, visitatione frueretur. Vt autem facilius in tanta rerum varietate id quod querit, lector inueniat, singulis capitibus operis huius titulos præfixi, quibus quasi clauibus quibusdam, eorum quæ eiusdem capitibus continentur, intellectus referetur, & citra vllam confusionem, lectoris animus tanquam stellis intermicantibus illustretur.

VITÆ EIVS LIBER PRIMVS.

De eius pueritia. Cap. I.

Junij 23.
Patria Ma-
ria.

Pietas pue-
rillis.

1. Pet. 3.

VIT in Episcopatu Leodiensi in oppido, quod Niulla dicitur, puella quædam, vita & nomine præclara, Maria: quæ mediocribus orta parentibus, licet diuitijs & multis rebus temporarijs abundaret, nunquam tamen ab incunte ætate eius animus talium rerum amore illectus est: immò ab ipso matris utero adeò ferè in Dominum proiecta fuit, vt nunquam vel raro, vt solent puellæ, se ludentibus miscuerit, neque ijs, qui in leuitate ambulant, participem se præberit, seruans animam suam ab omni concupiscentia & vanitate: in ipsa pueritia iam non obscura de se indicia præbens, qualis in prouectiori ætate futura esset. Solebat tum crebro ante lectum noctu genua flectere, & preces quasdam, quas didicerat, ceu vitæ primitias Domino offerre. Adeò verò ab ipsa infantia cum illa creuit miseratio & pietas, adeoque naturali quadam pietate diligebat monasticam religionem, vt fores paternæ domûs eius interdum prætereuntibus fratribus Cisterciensis ordinis, illa suspiciens & admirans eorum habitum, clam illos sequeretur, & cum nihil posset aliud, suos pedes in illorum vestigijs præ desiderio defigeret. Cum autem parentes eius, vt apud seculares more comparatum est, vestibus eam delectatis & cultioribus ornare vellent, illa contristata respuebat, ac si ab ipsa natura id animo suo insculptum legeret, quod de foeminis ait beatus Petrus Apostolus: Quarū sit

fit non extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorū cultus: & quod Paulus Apostolus: Non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa. Sed parentes eius id videntes, & puellam deridētes, dicebant: En quālis est filia nostra?

De eius coniugio. Cap. 2.

ITaque pijs eius actibus inuidentes, cum esset annorum quatuordecim, iuueni cuidā eam nubere voluerunt. Tum verò illa iuncta viro, & hac occasione separata à parentum conuictu, tanto feruoris excessu inflāmata est, adeoq; corpus suū castigauit & in seruitutem redegit, vt non rarò, cum iam magnam noctis partem laboribus manuum impendisset, deinde in preces admodum prolixas incumberet: quod porrò reliquum erat noctis spatium, id quoties liceret, in asseres, quos clam in extrema lectuli parte absconderat, se reponens exiguo somno transmitteret. Cum autem proprii corporis potestatem palam non haberet, funem asperrimum secretò sub subucula gestabat, eoq; corpus suum mirè constringebat. Quod nō idcirco hic commemorare volui, vt probem excessum, sed vt eius feruorem indicem. In his verò & plerisque alijs, quæ singularis gratiæ priuilegio illa fecit, prudens lector meminerit, paucorum priuilegia non efficere legem communem. Itaque virtutes eius imitemur: actus autem virtutum eius, absque priuata quadam prerogatiua, imitari non poterimus. Etsi autem cogendum est corpus, vt seruiat spiritui, dandaq; nobis opera est, vt stigmata Domini nostri Iesu Christi in nostro feramus corpore: at tamen non sumus nescij honorem regis diligere iudicium, nec gratum esse Deo sacrificium de rapina pauperis. Nec debemus pauperi ac misere carni subtrahere necessaria, sed vitia coercere. Quod verò sanctos quosdam ex familiari sancti spiritus consilio fecisse legimus, admiremur potius, quam imitandum suscipiamus.

De mariti eius conuersione, & vt omnibus renunciantes, castè vixerint. Cap. 3.

Cum autem non multo tempore cum marito suo Iohanne in matrimonio ita vixisset, respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, exaudiuitq; lachrymas supplicantis. Quam enim hæcenus uxorem habuerat Iohannes, eam ex instinctu diuino habuit postmodum Mariam commendatam. Casto castam Dominus commendauit ancillam, vt pro solatio haberet custodem: & vt liberius Domino seruiret, fidelem ei adhibuit prouisorum. Qui enim prius naturali quadam ingenij humanitate & suauitate sancto coniugis suæ proposito, vt solent plerunque mariti, non cōtradixerat, sed comiter ac benignè saris, licet eius labores miseraretur, illud tolerarat: eam est ex diuina uisitatione gratiam adeptus, vt non solum deinceps continentem & planè angelicam duxerit vitam, sed sociam etiam suam in sancto proposito & religione imitatus sit, omnia sua pro Christi amore in pauperes erogans. Quanto autem magis carnali affectione ab ea separatus est, tanto plūs ei spiritalis nexūs matrimonio per dilectionē coniunctus est. Quamobrem etiam Dominus postea ancillæ suæ in uisione promissit, se socium ipsius tanquam instaurato matrimonio in cælis ei redditurum, qui studio castitatis à carnali commercio in terris se retraxisset. Erubescant hic & expauescant infelices, qui extra matrimonium illicitis se commixtionibus polluunt, quando ambo isti beati iuuenes, etiam à licitis amplexibus, causa Christi, abstinentes, feruentis adolescentiæ impetum feruore religionis superârunt, ignem igni extinxerunt, & coronas triumphales promeruerunt. Itaque dedit illis Dominus in domo sua & in muris suis locum & nomen melius à filijs & filiabus: quandoquidem instar beatorum martyrum, in igne non ardent, in voluptatum copia propriam voluntatem macantes, apud fluiuium sitientes, inter epulas esurientes, carnes suas confixerunt clauis timoris Dei: immò verò Christi amore sese penitus abijcientes, leprosis quibusdam apud Niuellam eo in loco, quem Willenbroc dicunt, aliquandiū inseruiērunt.

De contemptu & persecutione, quæ à consanguineis pertulere.

Cap. 4.

Videbant verò hæc demones, & inuidebant: videbant seculares & cognati, & frendebant dentibus in eos: & quos antea erant venerati diuites, iam Christi causa pauperes

pauperes sua sponte effectos irridebant & aspernabantur. Viles ergo & abiecti pro Domino habiti sunt: opprobria exprobrantium Domino ceciderunt super eos. Sed neti meas ancilla Christi proposito tibi gaudio & honore seculari, ad Crucis contumelias cum Christo tuo vltro accedere. Præstabilius tibi est, abiectam esse in domo Domini tui, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Perdidisti quidem gratiam cognatorum: sed Christi gratiam tibi conciliasti. An te putas iam demum destitutâ amore con sanguineorum? Immò verò nunquam illi te dilexerunt, sed tua. Vt enim muscæ mel, cadauera lupi: sic prædam sequitur hæc turba, non hominem.

Amor ho-
minū mun-
danorum
fallax.

De compunctione & lachrymis eius.

Cap. 5.

Thren. 3.

Bonus es Domine sperantibus in te: verax es expectantibus te. Ancilla tua regnum ei reddidisti in hoc seculo, & vitam æternam in futuro. Intueamur enim, quantis virtutum gemmis, tanquam vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso, præclarâ hanc amicam tuam ornaueris, quibus miraculis abiectâ illam, & quam homines mundo dediti irrisere, illustraueris. Principium cōuersionis eius ad te, primitiâ dilectionis, Crux tua, passio tua fuit. Audiuit auditum tuum, & timuit: considerauit opera tua, & expauit. Cum enim die quadâ, præuenta & visitata à te, beneficia immensa, quæ tu in assumpta carne humano generi benignus impendisti, consideraret, tantam compunctionis gratiam, tantam vim & copiam lachrymarum, torculari Crucis tuæ expressam in tua passione percepit, vt vestigia eius per ecclesiam ingredientis, lachrymæ in pavementum vbertim defluentes proderent. Porrò ab hac visitatione multo deinceps tempore nec Crucis imaginem intueri, nec vel ipsa loqui, vel alios de passione Christi loquentes audire potuit, quin præ cordis defectu ecstasin pateretur. Itaque vt dolorem aliquando temperaret, & fluuium lachrymarum cohiberet, ad Christi diuinitatem & maiestatem animum attollebat, vt in eius impassibilitate consolationem inueniret. Sed vnde fluminis impetum reprimere conabatur, inde mirabiliter maior lachrymarum impetus excitabatur. Cum enim attenderet, quantus sit ille, qui propter nos tam indigna & abiecta perpeffus est, dolor recrudescere, nouisque lachrymis anima eius suauis compunctione renouabatur. Die quodam ante pasche, cum iam imminente Christi passione, maiori lachrymarum imbregem, gemitibus & singultibus se cum Domino Iesu macerare cœpisset, quidam ex ecclesiæ sacerdotibus quasi blandè increpando, hortabatur eam, vt cum silentio oraret, & lachrymas compesceret. Illa verò, vt semper erat, verecunda & omnibus columbina simplicitate obedire studens, cum non ignoraret id se præstare non posse, clam è templo egrediens, in secretum quendam & ab omnibus remotum secessit locum: impetrauitque cum lachrymis à Domino, vt illi sacerdoti indicaret, non esse in hominis potestate lachrymarum impetum retinere, quando flante spiritu vehementi fluunt aquæ. Cum igitur eodem die presbyter ille Missam celebraret, aperuit Dominus, & non fuit qui clauderet: emisit aquas, & subuerterunt terram. Tanto enim lachrymarum diluuiò submersus est spiritus eius, quòd parum abfuit, quin præfocaretur: & quo plùs nitebatur coercere impetum, tanto amplius multo lachrymarum imbre non ille duntaxat, sed & liber & altaris linteamina irrigabantur. Quid hic ageret incautus ille Christi ancilla reprehensive? Certa experientia non absque rubore didicit, quod paulò antè per humilitatem & commiserationem scire noluit. Post multos singultus, cum multa inordinatè & cum interruptione pronunciaisset, tandem à naufragio vix euasit. Qui vidit & cognouit, testimonium perhibuit. Diu post Missam absolute, ancilla reuertens, miro modo perinde ac si præsens fuisset, quæcumq; acciderant, sacerdoti illi impropere retulit: lamnunc, inquit, propria didicisti experientia, non esse in manu hominis, impetum spiritus Austro flante continere. Cum autem per dies & noctes perpetuos aquarum exitus deducerent oculi eius, & ne lachrymæ eius non modò non hærent in maxillis, sed nec in ecclesiæ pavemento pulueri mixtæ sordes efficerent, panno lineo, quo caput suum tegebatur, exciperentur, multis eiusmodi pannis seu velaminibus utebatur, cum humectata lachrymis, sicca flagitarent. Mihi verò condolentis & commiserantis affectu, post longa ieiunia, post vigilias multas, post tantas lachrymarum inundationes ex ea percontanti, num exinanito, vt assolet, capite aliquam vel læsionem vel dolorem sentiret, ita respondit:

Ingens eius
compunctio
ex confide-
ratione pas-
sionis Chri-
sti.

Nota effica-
ciâ precum
eius.

Magna co-
pula lachry-
marum eius.

Hæc

Haec lachrymae sunt refectio mea: haec sunt mihi panes die ac nocte: nec caput affligunt, sed mentem nutriunt: non dolore villo afficiunt, sed animam quadam serenitate exhilarant: non cerebrum euacuant, sed animum satietate implent, & suavi quadam mulcent vnctione: dum non vi extorquentur, sed à Domino sponte suppeditantur.

Nora de lachrymis.

De eius confessione. Cap. 6.

Iam de eius confessione post compunctionem breuiter videamus. Testem Deum inuoco, me nunquam in tota eius vita vel conuersatione vel vnum potuisse mortiferum peccatum deprehendere. Si quod autem fortassis exiguum veniale sibi admisisse videretur, cum tanto cordis dolore, tanta cum verecundia & rubore, cum tanta contritione se ostendebat sacerdoti, vt plerunq; praenimio cordis angore instar parturientis exclamare cogeretur: tamen etiam ab exiguis & venialibus culpis adeo sibi caueret, vt crebro ad dies quindecim nec vnquam in ordinatam cogitationem in suo posset pectore reperire. Et quia bonarum mentium est tibi culpam agnoscere, vbi culpa non est: sacerdotum pedibus aduoluta, sese accusans, quadam eiusmodi etiam cum lachrymis confitebatur, ad quae nos vix potuimus à risu abstinere: puta, quadam verba puerilia, quae in pueritia se dixisse recolens, dolebat. Postquam autem euacuauit ea, quae sunt pueri, tanto cum timore animam suam, tanto studio sensus suos, tanta puritate cor suum custodire nitebatur, semper illud praen oculis habens, *Qui modica negligit,* paulatim decidit: vt ne verbum quidem vllum aut ad spectum inordinatum, nec in honestum corporis habitum, nec risum immoderatum, nec indecetem vel indecorum corporis gestum, in ea vnquam aut certe raro aduertere potuerimus: quanquam plerunq; praen immenso cordis gaudio, dum seipsam vix posset capere, aliquando liberius exhilarato vultu, externo corporis gestu mentis iubilum proderere cogebatur, vt potè vel risum modestum ex cordis serenitate edendo, aut aliquam è suis sociis modico, eoq; pudico amplexu humanissimè excipiendo, vel sacerdotis alicuius manus vel pedes praen eximia deuotione osculando. Cum autem ad se tanquam à mentis quadam ebrietate redisset, & vesperi omnes actus suos seueriter commemoraret & examinaret, si vel in minimo modum se excessisse deprehenderet, cum admiranda cordis contritione id confitebatur, & à seipsa poenas exigebat: non raro etiam illic trepidans, vbi nullus erat timor. Nos verò ea sola causa, nostrae pigritiae consulere volentes, eam reprehendebamus, quòd crebrius, quam vellemus, eiusmodi minutias confiteretur.

Magna vitæ innocentiae.

Eccl. 19.

Etiā minimas culpas cum multo dolore confitetur.

De eius poenitentia & satisfactione. Cap. 7.

Postquam de eius confessione dictum est, iam porrò videamus, quam multa & admiranda perita corpus suum Domino immolauit, quàm magna & insigni delectatione, Crucem Christi amplectens, carnem suam ex cruciari. Primam illam discipulorum Christi praedicationem, primam illam euangelicæ disciplinae institutionem, qua Dominus ait: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: sapius apud se animo reuoluebat, & his tanquam passibus tribus Christum sequi nitebatur.* Non solum enim aliena abnegauerat, nihil eorum appetendo, nec sua duntaxat, omnibus illis nuncium remittendo: nec modò corpus, illud affligendo: sed seipsam etiam, propriae voluntati penitus valefaciendo. Itaque sibi ipsi renunciauit, vel seipsam abnegauit, alterius voluntati per obedientiam se submittendo: tulit crucem suam, corpus inedia & abstinencia castigando: Christum secuta est, per humilitatem sese abijciendo. Gustato autem spiritu, omnis carnalis delectatio ei despiebat: cumque aliquando in memoriam rediret, post quadam grauissimam aegritudinem ad breue tempus carnibus & vino, tanquam cogente necessitate, vsam se fuisse, praen horrore & abominatione praeritae delectationis sese afflixit, nec potuit spiritus eius quiescere, donec illas qualescunque delicias mirabili cruciatu compensaret. Feruore enim spiritus ceu ebria, praen suauitate carnum agni paschalis, carnem suam fastidians, non exiguas eius particulas cultello abscidit, & praen verecundia in terra abscondit. Et quia vehementissimo amoris igni accensa, carnis dolores contempsit, vnquam ex Seraphicis spiritibus in hoc mentis excessu sibi adstantem vidit. Horum autem vulnerum loca, cum defunctae corpus lauaretur, foemine non sine admiratione viderunt: qui verò ex eius confessione isthuc didicerant, facile nouerunt, vnde vulnera illa profecta essent. Iam qui Simeonis Stylitae vermes, ex eius vulneribus scaturientes, qui beati Antonij ignem, quo pedes inflam-

Luc. 9.

Profecta eius abrenuntia tio.

Vide feruore spiritus carnis suae cruciatu commentis.

mauit, venerantur & admirantur: cur non etiam in sexu fragili tantam mulieris fortitudinem suspiciant, quæ charitate vulnerata, & Christi vulneribus vegetata, proprii corporis vulnera contempsit?

De eius ieiunijs. Cap. xj.

Tanta sanè ieiunandi gratia Christi ancilla prædita fuit, ut diebus illis, quibus ob corpusculi recreationem eam ad coenam perinde atque ad medicinam accedere oportebat, semel, idque modicè in die, astate quidem ad vesperam, hyeme verò prima noctis hora ederet: sed neque vinum bibebat, neque carnibus vesceretur: piscibus rarò, & non nisi minimis. Fructibus arborum, herbis & leguminibus utrunque sustentabatur: panem nigerrimum atque asperrimum, quem vix canes possent edere, multo tempore comedit, cuius nimia duritia & asperitate fauces eius adeò lacerabantur, ut sanguis inde manaret. Sed cum sanguinem suavem ipsi efficiebat Christi memoria: cuius vulneribus vulnera eius mulcebantur, & dulcedine panis celestis asperrimi panis duritia edulcebatur. Quodam die cibum capiens, vidit hostem antiquum invidia tabescentem, & cum nihil posset aliud, insultantem ipsi atque dicentem: Nimiùm te replegulosa. Longis enim confecta & constricta ieiunijs, quandoque laborabat edendo: & si vidisset stomachum frigidum & constrictum, velut alimenta respicientem, ex modico cibo tumescere, dolebat. At verò mali damonis fraudem & versutias intelligens, quòd ipsam, utpotè religiosè formidolosam, perturbare cuperet, ut nimia inedia conficeretur, deridens illum, tanto plus conabatur comedere, quanto serpens virulentus acrius inde torquebatur. Sed siue manducaret, siue ieiunaret, omnia in Dei gloriam faciebat. Triennio perpetuo, à festo S. Crucis vsque ad Pascha, solo pane & aqua vsa est, nec tamen vllum inde vel valetudinis, vel laboris manuarij accepit detrimentum. Quando in cellula sua, iuxta ecclesiasticam sita, vesperi aut nocte corpusculum solo pane & aqua reficiebat, à principio benedictionis vsque ad peractas gratiarum actiones, quidam ex sanctis angelis sobrietatis coenæ assistentes, coram illa quasi per scalam illustrem ascendebant: quorum præsentia tantam ei adferebat consolationem & spiritus exultationem, ut omnis suavitatis gustus illa spiritali dulcedine facillè vinceretur. Sanctus quoque Iohannes Evangelista, quem impensè amabat, illa cibum sumentem, nonnunquam ad eius mensam veniebat: ad cuius præsentiam præ deuotionis affectu appetitus omnis ita prosternebatur, ut etiam exiguam escam capere vix posset. Ita corporales delicias, quibus Christi amore sibi interdixerat, Dominus mentis delicijs compensabat. Scriptum est enim: Non in solo pane viuunt homo. Ex huius autem cibi fortitudine ita roborabatur, ut plerumque ad octo, interdum ad vndecim dies, putà à Christi ascensione vsque ad aduentum Spiritus sancti siue Pentecosten, nihil prorsus cibi potusve acciperet: & quòd mirum videri posset, nec caput propterea doleret, nec aliquid de labore remitteret, non minus prompta & expedita ad laborandum postremo ieiunij die, atque primo, nec si vellet, ijs diebus edere potuisset, donec portio sensitiua, quæ à spiritu quasi absorpta erat, ad sese, ut ita dicam, rediret. Nam quandiu anima, spiritali refectioe exuberans, ita plena erat, nullum cibum corporeum eam percipere sinebat. Aliquando ad dies trigintaquinque, in tranquillo & beato silentio cum Domino suauiter quiescens, nulla corporea vtebatur esca, & per dies aliquot nullum poterat proferre sermonem, nisi hunc solum: Volo corpus Domini nostri Iesu Christi: quo percepto, rursus cum Domino in silentio permanebat. Illis verò diebus sentiebat spiritum suum, tanquam à corpore separatum, sic esse in corpore, ac si in luteo iaceret vase, & ipso suo corpore tanquam luteo vestimento circumdari. Ita ergo à rebus sensibilibus abstracta, & supra se in quandam ecstasim rapta, tandem post hebdomadas quinque ad se reuertens, aperiebat os suum, & mirantibus illis, qui aderant, loquebatur, cibumque sumebat. Postea verò accidit illi, ut multo tempore nulla ratione neque carniū, neque fruxura alicuius, sed nec vini posset odorem ferre, nisi quòdo post sumptum Christi corpus pro ablutione vinum sumebat: tunc enim citra vllam molestiam & odorem & saporem illius admittebat: & eum iret per pagos aliquot, ab Episcopo Confirmationis sacramentum perceptura, nihil affligebatur ijs odoribus, qui antea ei fuerant intolerabiles.

Semel tantum in die comedit. Eius cibus.

Eludit fati-
na ludibrià

Diuinis affi-
citur conso-
lationibus.

Deut. 8.

Vide stupē-
dam abstine-
ntiam, & me-
ris excessu.

Magna eius
potestas in
dæmonis.

sed etiam dæmones ad tormentum: quos ad eum exagitabat & perurgebat, & quasi quibusdam vinculis implicatos, ad se pertrahebat, ut precum eius flammis & incendio ad ipsam venire compellerentur, modò dentibus frendentes in illam, modò ululantes & de illa conquerentes, interdum etiam ceu supplicantes. Quòd si quispiam ex eius familiaribus aliqua tentatione esset infestatus, non cessabat preciosa illa Christi margarita, spiritu commiserationis eam perurgente, donec orationum suarum pondere a thorem nequitiae obrueret, & de manu fortiorum pauperem & inopem liberaret.

Nota impo-
sturam fal-
lacioli dæ-
monis.

Job 40.

Quidam ex amicis eius præcipuis, à dæmonio meridiano perambulante in tenebris, aliquando tanto periculosius, quanto subtilius infestabatur. Callidus enim hostis transfigurans se in angelum lucis, sub specie pietatis ei familiariter in somnis apparebat, nonnunquam quædam eius vitia reprehendens, ad quædam etiam faciendâ bona eum fraudulenter adhortans, ut prius tanquam antidoti cuiusdam falsa specie oblata postea occultius venenum instillaret: & mellita lingua blanditer exerta, postmodum dærem infigeret, & ad extremum caudam suam quasi cedrum stringeret. Cum enim iam illi fides ceu veraci haberetur, tum instat sophista & impostoris, veris quibusdam proditor ille falsa permiscebat, bonorum intermixtione falsis quædam vbram insidiosè prætexens. Tandem suis machinis eum perduxit fratrem illum, ut res eius pessimum fuerint exitum habitura, si non ancilla Christi, reuelante spiritu sancto, callidi veteratoris fraudes didicisset. Cum autem diceret homini, reuelationes illas non esse à Deo, sed maligni dæmonis illusiones esse, & ille ediuertione falso sancto, sed suo spiritu objiceret: Cum tibi mihi beneficia præstiterit spiritus ille, tot vera & futura prædixerit, nullo pacto mihi vult imponere: illa ad solita orationum arma confugiens, pedes Domini rigat lachrymis, calum precibus instanter pulsata, nec facit finem, donec impius ille impostor, cum multo gemitu & pudore, ipsi nocte in cellula sua orati adstaret: quem illa commentitio præditum splendore intuens: *Quisnam es tu? inquit, aut quis vocaris? Ille superbo, ut erat, vultu eam torvis oculis vicissim adspiciens, Ego sum, ait, quem tu maledicta precibus tuis compulisti venire ad te, quæ meum mihi amicum per vim auferre conaris. Somnium autem ego vocor. Multis enim, præsertim religiosis, in somnis instat Luciferi appareo, mihi que obediunt illi, & ex meis consolationibus animis efferuntur, dignosque se putant, qui diuinis & angelicis fruuntur colloquijs. Amicum illum meum, quem pro tua voluntate mihi abstulisti, à bono proposito iam eram retracturus. Et id sanè rei euentus docuit: sed oia aspidum rupra sunt, & maligni illius fraudulenta consilia in lucem prolata.*

Angelus fa-
tanæ transfu-
rat se
in Angelum
lucis.

Dæmō val-
dè infestus
est cuidam
sanctimo-
niali.

Perniciosè
illa tacet-
tatione sua

Maria hæc
multis preci-
bus & ieiunij
liberat
eam.

Puella quædam in monasterio Cisterciensis Ordinis inter sanctimonialia sub habitu monastico Domino seruiebat. Inuidit verò illi tanto acerbius antiquus serpens, quòd in sexu fragili & ætate iuuenili tam arduæ viæ institutum eam complexam videret. Itaque cernens illam simplicem, formidolosam & humilem, ut per pusillanimitatem & immodicum timorem, eam in desperationem adduceret, blasphemis & fordidis cogitationibus eius animum vexauit. Illa verò, ut erat meticulosa & talium tentationum rudis ac imperita, in ipso eiusmodi cogitationum primo accessu putabat se fidem amisisse: & diu quidem multo cum dolore restitit, sed tandem virulenti serpentis sibilum amplius ferre non sustinens, nec interim pectoris sui vulnus, ut medicinam acciperet, aperiens, præ pusillanimitate in desperationem prolapsa est. iamque ad eum mentem malignus hostis depresso, ut nec orationem Dominicam, nec Symbolum Apostolicum dicere posset. Nec voluit confiteri peccata sua: & si nonnunquam vel blanditijs adducta, vel minis compulsa, quædam confiteretur, nulla ratione permoueri potuit, ut veniam peteret. Non potuit interesse sacramentis Ecclesiæ, non Christi corpus percipere: nec raro præ animi perturbatio ne sibi ipsi manus adferre conata est: verbum Dei & salutares admonitiones spernebat: omnis boni odio laborabat: multas per os eius diabolus blasphemias euomebat. Fiebant quidem à pijs fororibus eius multæ ad Dominum preces pro illa, sed columbam suam è faucibus tartarei accipitris extorquere, & illud genus dæmonij precibus & ieiunijs eijcere nequibant: non quòd clemens sponso tot sanctarum virginum orationes sperneret, sed quòd dæmonium atrocissimum singulari ancilla suæ vincendum & profligandum seruaret, quæ precum suarum efficacia maxillas Leuiathan perforaret, & ab eius ore prædam illam vi extraheret. Adducta est itaque puella ad eam: illa verò, ut erat spiritu commiserationis & melle spiritalis dulcedinis affluens, eam benignè suscepit, non modò in cellulam suam studio hospitalitatis, sed etiam in cor suum charitatis spiritu & benevolentia: cumque multum pro ea rogaret Dominum, nequam

nequam spiritus, quam se fortiter tenere existimabat, relinquere noluit. Tum illa se ipsam Domino prolixius immolans, quadraginta diebus in lachrymas, preces & ieiunia incubuit, sed ita tamen, ut bis vel ter hebdomadibus singulis cibum acciperet. Eo ieiunio absoluto, terribilissimus ille spiritus, relicta puella, ad Christi ancillam cum dolore & ignominia venit coactus, & ab Angelo Domini mirabiliter victus & tortus, ita ut videretur quasi reiectis per vomitum visceribus, omnia intestina sua ad collum gestare. Quod enim inuisibiliter Dominus in spiritu operatur, id quandoque per signa quaedam exteriora visibiliter ostendit. Rogavit autem gembundus Christi ancillam, ut ipsius miseretur, & multam ipsi irrogaret, aciebatque quicquid ipsa iniungeret, id sibi necessario faciendum incumbere. Illa verò, ut quæ nunquam quicquam sibi arrogaret, nec aliquid veller sine consilio facere, acciuit ad se magistrum quendam, ipsius familiarium amicam, cui bene confidebat. Illo consulente, ut eum iuberet ire in desertum locum, ubi nulli inquam usque, ad supremi iudicii diem nocere posset, alius quidam superuenit, utriusque satis familiaris: qui cum rem cognouisset, pro maiori spiritus vehementia & feruore, Nequaquam, inquit, sic euaderi ille furcifer, sed iubeas illum confestim abire in profunda inferorum. Illa ergo id precipiente, & demone cum ululatu descendente, tantus tartareorum spirituum clamor excitatus est, ipsa in spiritu audiente, quod magnus & potens quidam eius princeps ad ipsos veniret, ut multum illa obturpesceret, & Domino gratias ageret. Porro puella eadem hora liberata, facta confessione peccatorum suorum, Christi corpus accepit, & Deo gratias agens, ad suum monasterium reuocata est.

En vt com-
primur su-
perbillimi
demonis
arrogantia.

Nonnunquam Christi ancilla post multas vigilias & preces in lectulo suo nonnulli quiete, sub diuersis formis apparebat ei diabolus, frendens in eam, eique maledicens: Malo tuo, inquit, quiescas: nobiscum in gehenna sit requies tua. Non minus enim torqueor quiete tua, quam labore & precibus tuis. At illa subridens, edito Crucis signo, eum discedere compellebat.

De vigilijs & somno eius. Cap. 10.

GRaue & intolerabilem temporis ociosè traducti iacturam fortis illa & pruden-
dens mulier censebat. Dies enim praterlabuntur, sed non redeunt, nec reuocari possunt. Itaque temporis amissi damnum irrecuperabile est, cetera autem res temporaria, si sint amissa, restaurari possunt. Quamobrem summo cauebat studio, ne quam, inquam noctis vel diei horam, quantum fieri poterat, ociosa transmitteret. Noctibus raro dormiebat, sciens homini somnum non ad meritum, sed ad humane infirmitatis recreationem à Deo clementer attributum. Non enim meremur dormientes, cum nulla tunc nobis sit liberi arbitrij vsura. Vnde quantum potuit, à somno abstinens, nocturnis vigilijs tanto deuotius, quanto liberius absque vilo circumsistentium sonitu, Domino vacabat. Abstinencia enim, qua corpus suum conficiebat & exicebat, & ignis diuini amoris intus ardens, omnem ab ea somnolentiam profligabant: suaves etiam angelorum cantus, cum quibus non raro noctes in somnes ducebat, omnem ab eius oculis somnum absque vlla corporis molestia abigebant. Separata enim ab hominum frequentia nocturnis horis, aderat beatorum spirituum exercitus, quorum sonus mirabilis, tanquam castrorum, dulci quadam harmonia mulcebat aures, torporem omnem repellebat, recreabat caput, mira suauitate afficiebat mentem, excitabat deuotionem, inflammabat affectum, & ad laudem & gratiarum actionem suo inuitabat exemplo, cum sæpius repeteret, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus. Attendat hæc, & luceant miserabiles & stultæ foeminae, quæ lasciuiscantionibus ignem libidinis in seipsis excitant, & anhelitu suo prunas ardere faciunt: sicque à cantu Angelorum alienæ, pereunt in sua vanitate, earumque risus in luctum, gaudium in mœrorem sempiternum, cantus in ululatum mutabitur: habebuntque, ut Dominus ait per Esaiam, pro zona funiculum, pro suaui odore fetorem, pro crispanti crine calurium.

Tempus nō
sunt ociosè
labi.

Somni pau-
cissimi est.

Miris foue-
tur celesti-
bus conso-
lationibus.

la . . .

At nostra Maria choreas vanitatis & omnes satanæ pompas Christi amore proculcans, felicibus & suauibus iucundissimis Angelorum choreis meruit interesse. Et quia preciosas sanctorum reliquias, quibus copiosè munita & ornata est ecclesia Oegniacensis, nocturnis custodiebat excubijs, sancti, quorum erant ea reliquiae, noctem festam cum ea ducentes, & custodi sua tanquam applaudentes, mirabili consolatione spiritum eius exhilarabant. In extrema quoque eius ægritudine commiserantis affe-

Preciosæ Sā-
ctorum re-
liquiæ.

cti

Lectulus eius. Tu eam consolantes, patrociniū ei apud Deum & mercedem pro labore atque custodia pollicebatur. Habebat verò lectum in cellula sua, in quo non nisi parum straminis inerat. Et dormiebat quidem in illo, sed rarò: nam frequētius sedens in ecclesia, capite ad murum inclinato, exiguo se somno recreabat, & ita ad iucundos vigiliarum labores reuertebatur. Sicut enim sitiens, dum dormit, fontes aquarum somniat: & e-furiens, fercula sibi apponi imaginatur: sic illa eum, quem concupiscebat & sitiēbat, per nocturnam etiā quietem semper ob oculos habebat. Vbi enim amor, illic oculum, illic & minister meus erit. Nec rarò eam Dominus, perinde vt sanctum Ioseph & alios sanctos, per somnum admonuit: immò multa ei dormienti ostendit, multis reuelationibus, ne vel somnus ociosus esset, eam visitauit, sicut erat per Prophetam suum pollicitus: Senes, inquit, vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt.

Presentiam Christi in Eucharistia dicit, que in templis asseruatur. Permittebatur interdum somnum capere in cellula sua: nonnunquam verò, cum magna imminerent solennitates, non nisi intra ecclesiam in Christi presentia potuit obtinere requiem: & tunc noctes atq; dies illic permanere cogebatur. Angelo enim suo, ipsius custodia deputato, tanquam Abbati suo eam oportebat obedire, isque eam interdum nimis confectam ieiunij, vt quieti se daret, ad monebat: cumque paululum quiescisset, excitabat eam, & ad ecclesiam reuocabat. Eo ipso vehementer eam incitante, & virtutem suppeditante, quodam tempore à ferijs S. Martini vsq; ad Quadragesimam ad eam ecclesiam pauimento adhæsit anima eius, vt siue sederet, siue iaceret, inter se & nudam terrā nihil penitus, ne festucam quidem exiguam ferre posset: cum, que ante altare dormiret, non nisi meram humum, vel lignum ad altaris basim transfuersim positum, pro puluinari haberet. Et tamen ea hyeme tanta erat frigoris immanitas, vt etiā sub sacrificio in sancto calice, vinum repente, quod equidem meminimus, congelaret: cum interim illa nec frigus sentiret, nec caput, sancto Angelo manum suam humanissimè interponente, vel tenuiter doleret. Væ vobis, qui dormitis & lasciuitis in stratis vestris, & in lectis eburneis, qui mollibus delectamini, in vestris voluptatibus mortui & sepulti: qui ducitis in bonis dies vestros, sed in puncto ad inferni nouissima descendetis, vbi subter vos sternetur tinea, & operimentum vestrum erunt vermes. Ecce famulæ Christi, dum suo Domino religiosè seruiunt, humus obsequitur, ne eius duritia atteratur: parcit hyems, ne frigore crucietur: sancti ministrant angeli, ne vlla ex parte ladatur. Contra vos autem insensatos pugnabit orbis terrarum pro Domino: armabitur creatura Dei ad vltionem inimicorum eius, quæ suo authori inseruens, aduersum vos excandescet, de vobis supplicium sumptura.

De eius vestibus & habitu corporis. Cap. xj.

Quæ vellere agni immaculati vestiebatur, quæ veste nuptiali intrinsecus ornata erat, quæ Christum intus induerat, cultum vel ornatum externum habebat neglectum. Interim tamen mediocribus utebatur vestibus: & neque affectatæ sordes, neque exquisitæ munditiæ vnquam ei placere. Itaque ornatum & sordes equè fugiebat, quod alterum delicias, alterum vanam gloriam redoleat. Sciens autem beatissimum Iohannem ab asperitate vestium à Domino commendatum, & dictum esse à Christo, Qui in domibus regum sunt, mollibus vestiuntur: subucula ad carnem vti noluit, sed asperior sacco cilicino. Tunicam habuit laneæ coloris albi, & eiusdem coloris pallium simplex, absque vlla vel pellium vel alterius panni subductione: non ignorans primos parentes nostros post ruinam, à Domino, cum nudi essent, non vestibus preciosis, vel multa arte tinctis, sed tunicis pelliceis indutos fuisse. Harum ergo vestium simplicitate contenta, cum intrinsecus ferueret, nullum externum metuebat frigus, nec opus habebat igne, quo frigus hyemis depelleret: immò mirandum in modum cum hyems asperior glaciali frigore aquas constringeret, vti feruebat intus spiritu, sic foris corpore, præsertim inter orandum, calebat, idque adeo, vt ex sudore eius aromatico nonnullæ quæ etiam vestes redolerent. Et erat plerumque sanè odor vestimentorum eius, sicut odor thuris, cum ex cordis thuribulo preces Domino offerret. Quid hic dictura estis vanæ & fastuosæ mulieres, quæ multa indumentorum varietate oneratis cadauera vestra & vestibus longas caudas trahentibus, degeneres vos & belluinas declaratis, cit cum ornate templorum instar? Vestra vestimenta comeduntur à tinea, & putent: sanæ huius mulieris vestes in reliquijs habentur, & suauiter redolent. Sunt hæc nimirum

pre.

DE MARIA OEGNIACENSI.

865

preciosæ vestes, quas licet admodum tenues, nullum potuit penetrare frigus, atq; idèd propter frigus sanctificatae sunt: propter sanctificationem autem, post eius obitum ab hominibus pijs & diligenter asseruantur, & pietatis affectu, honore afficiuntur.

De eius labore manuario. Cap. 12.

Sciebat prudens mulier primis parentibus generis nostri post peccatum admissum, & in ijs omni posteritati eorum hanc Dominum irrogasse multam, vt in sudore vultus sui vescerentur pane suo. Quam obrem manibus suis, quâdiu potuit, vt corpus per pœnitentiam affligeret, vt indigentibus necessaria, & sibi victum & vestes, quæ omnia Christi amore reliquerat, acquireret, laborauit. Tantam autem operandi virtutem ei Dominus contulerat, vt socias suas longo post se interuallo relinquens, & se & aliam ferè suo labore sustentare potuerit, diligenter attendens illud Apostolicum: Qui non laborat, nõ manducet. Ducebat autem omne laboris exercitium iucundissimum, cum attenderet vnigenitum excelis regis filium, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione, laboribus sancti Ioseph & pauperula Virginis enutritum. Itaque in quiete & silentio, iuxta Apostoli consilium, manibus operando, panem suum manducabat. In silentio enim & spe erat fortitudo eius, atq; intantum turbam & strepitum fugiebat, quietem & silentium diligebat, vt quodam tempore à festo S. Crucis vsq; ad Pascha Domini, ne vnum quidem verbum locuta sit: quod quidem vsque adeo gratum fuit Domino, vt ex Spiritus sancti reuelatione didicerit, eo vel maxime se id imperrasse, quòd citra Purgatorij pœnas, migraret ad caelos. Potest inde haud obscure animaduerti, quàm sit graue loquacitatis vitium, cum tam gratum sit Domino silentium. Vir linguosus, ait Propheta, nõ dirigitur in terra viuentium. Tandem autè talentum sibi creditum in dies solerti negociatione multiplicans, & semper de virtute in virtute per scalam, quam vidit Iacob patriarcha, ascendens, cum iam in excelso constituta, & tanquam in supremo gradu sita, omnia sub pedibus sensibilia reliquisset, ad eò ab vbertate spiritus absorpta est eius portio sensitiua, vt iam non nisi cibum illum, qui non perit, Christo tota cum occupante, operari posset. Atque ita cen emerita & ab omni manuario opere immunis, deinceps soli Domino vacauit: qua libertate Christus donauit ancillam suam.

De compositione vultus & totius corporis. Cap. 13.

Interiores mētis eius constitutionem gestus exterior, corporis totius compositio. Ine declarabat, cordisque eius gaudium vultus serenitas latere non sinebat. Miro autem moderamine cordis grauamen vultus hilaritate temperabat, & mentis iucunditatem verecundæ faciei simplicitate non nihil celabat: cumq; velit Apostolus, vt mulieres velato capite orent, velamen candidum, quo caput tegebat, ad oculos eius submissum erat, sicq; demisso in terram vultu, tardo maturoq; incessu humiliter ingrediebatur. Adeo autem de plenitudine cordis in faciem eius spiritus sancti gratia rediabat, vt multi solo eius ad spectu spiritualiter refecti, ad pietatem & lachrymas prouocarentur: atq; in eius vultu, tanquam in codice vnctionem spiritus sancti legentes, virtutem ab eo proficisci sentirent. Quodam die Guido, ecclesie Cameracensis quondam Cantor, vir humanus & hominum religiosorum studiosus & amicus, vt eam posset inuisere, à suscepto itinere deflexit. Quidam autem ex socijs eius, qui fortassis necdum expertus erat, quantum hominibus pijs conferat congressus & familiaritas bonorum, eius pium laborem deridens, ait: Quid isthuc rei est, Domine Cantor? Cur ab itinere frustra diuertis? Visne muscas & papiliones instar puerorum persequi & comprehendere? Ille verò, vt erat mitis & patiens, nihilo minus in suo permansit proposito, Christi q; ancillam, ex cuius presentia non exiguam antea consolationem perceperat, religiose inuisit. Cum autem cum illa misceret sermones, socius eius, vt solent homines mundo dediti, eo paruipendens, interim cum alijs de rebus varijs & infrugiferis colloquebatur. Sed cum iam longa expectatio tedium illi adferret, venit ad Cantorem, moniturus vt sinem faceret: & ecce dum fortè in ancillæ Christi vultum oculos defigit, subito mirabiliter mutatus animo, tantam profudit lachrymarum vim, vt etiam post longum temporis interuallum, ab eo loco & eius presentia agrè potuerit amoueri. Tum Cantor, licet ille præ verecundia latere vellet, animaduertens quid ei accidisset, exhilaratus animo, cumq; vicissim irridens: Eamus, inquit: quid hic subsistimus?

Dddd

fortaf

fortassis papilionibus abigere vis. At ille, cum post multa suspiria & lacrymas vix inde auultus esset, ita ait: Ignosce mihi: nesciui enim antea, quid dicerem: at nunc in hac fortuna omnipotentis Dei virtutem experientia cognoui.

Quodam tempore, cum corpusculum eius feruorem spiritus diutius tolerare non posset, in magnam incidit agritudinem, piusque pater filiam, quam diligebat, adeo discipulinx flagello castigauit, ut membra corporis eius mirabiliter torquerentur. Nam velut in orbem brachia eius pro dolore agitabantur, pectusque manibus tundere cogebatur. Paululum autem ad tempus vi morbi se remittente, illa ad se reuersa, tanto cum gaudio Domino gratias agebat, qui flagellat omnem filium, quem recipit, ut illud Apostoli in ea impletum cerneretur: Cum infirmor, tunc potens sum. Postquam autem tanquam in fornace hac infirmitate electam suam probauerat Dominus, excocta iam ad purum & prorsus expolita, tatas deinde a Domino in vigilijs, ieiunijs & laboribus perferendis accepit vires, ut etiam fortes homines terriam laborum eius parte agre sine toleraturi. At tamen accidit nonnunquam, ut si quis ex amicis eius aliqua molestia laboraret, vel tentationi succumberet, tunc illa quoque cum infirmo infirmaretur, & cum scandalizato vehementi dolore vreretur, & plerumque etiam eum, quem iam diximus, morbum in aliquo membro suo speciatim sentiret. Mox autem nouo quodam miraculi genere, accito ad se sacerdote, illoque digito signum Crucis ad locum a morbo infestatum exprimente, tanquam sancte Crucis vim reformidans morbus, ad locum alium se transferbat: rursus autem edito Crucis signo, & ad singula loca repetito, vagus & profugus morbus sancte Crucis pondus ferre amplius non sustinens, tandem mirabili & inaudito venationis genere exagitatus, a corpore ancillae Crucifixi penitus recedebat. Illa autem intuens oculis fidei in serpentem aeneum, a serpentine morbi liberata morsibus, Deo & sancte Crucis multiplices agebat gratias. Non solum autem ex contemplatione vultus eius multi deuotionis gratiam hauriebant, sed etiam ex tuo colloquio quibusdam dulcedinem stillabat: idque adeo ut non modo spiritaliter in animo, sed sensibiliter etiam ceu mellis quendam gustum in ore perciperent. Sed hanc audient duri & tardi ad credendum, & murrubant: qui vero eiusmodi diuinas consolationes experti sunt, facile sibi persuaderi sinunt, memores illius in Canticis canticorum: Faucus distillans labia tua sponsa: mel & lac sub lingua tua: Vnde cum vir quidam eximius, licet suo ipsius iudicio exiguus, qui pro singulari modestia & humilitate atque insigni charitate ex longinqua regione ad eam inuisendam venerat, quandoque cum illa loqueretur, ex eius conspectu tantam percepit consolationem, ex sermone vero tantam dulcedinem, ut toto illo die mellitum gustum, quem in ore sentiebat, nullus cibi corporei sapor abolere posset. Eius autem sancti viri nomen deinde scriba subtrahimus, quod sui predicatione mirabiliter crucietur, & velut aurum in fornace laudantium ore probetur. At inde tamen id consecutus est, quod pius animarum consolator serui sui, sua causa exilium patientis, vel maxime releuauit amaritudinem. Sed quæso te, cur verecundia afficeris? Cur mihi irasceris? Quis vero nomen expressit tuum? Num tu solus exulas? An non multi ante te fuere exules? non multi Episcopi, multi Tolosani ante te fuere, & post te esse poterunt? An vero propter tuam verecundiam ancillae Christi laudes ego reticere debui? Quid isthuc ad te attinet? Quid habes, quod non accepisti? Non tua hæc, sed Christi gloria est. Neque enim qui plantat, est alius, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Non tua sunt, sed Domini, quæ dixi: quanquam & Dei sunt dantis, & tua, humiliter ea accipientis, & ancillae Christi, cuius meritis Dominus peregrinationis tuæ molestias releuauit. Sed iam primo huic bello finem imponamus, in quo de ijs, quæ ad exteriorem hominem pertinent, & sensibiliter extrinsecus exercentur, diximus: ut quasi dimidij itineris confectis spatijs, priusquam ad interiora & subtiliora transeamus paulisper respiremus.

LIBER SECVNDVS.

De varijs filie regis virtutibus, & vt ornata fuerit septem donis
Spiritus sancti. Cap. 1.

AM porrò, quanta fuerit filie regis gloria intrinsecus, qualique virtutum varietate circumdata & ornata sit à patre luminum, videamus. Multa quidem filie in diebus nostris congregauerunt diuitias: sed hæc sola, vt pie credimus, supergressa est vniuersas: cui pater eius caelestis tunicam talarem polymitam, omnigenis virtutibus pictam, omniumque horum Domini floribus decoratam contexit. Cum sit autem impossibile nobis, omnes splendidi firmamenti huius stellas, cunctos amoeni prati huius flores, & vniuersas virtutum eius varietates singulatim commemorare, ad ipsas causas originarias, è quibus ceu fontibus quibusdam bona cuncta manarunt, putà ad septem sancti spiritus dona nos vertemus. Impleuit enim eam Dominus spiritu sapientie & intellectus, spiritu consilij & fortitudinis, spiritu scientie & pietatis, & spiritu timoris Domini. Spiritus sapientie, delicijs spiritualibus affluentem & charitate feruentem: spiritus intellectus, rerum caelestium contemplatricem: spiritus consilij, prouidam: spiritus fortitudinis, patientem & longanimum: spiritus scientie, circumspexam & moderatam siue discretam: spiritus pietatis, misericordie visceribus abundantem: spiritus timoris Domini, cautam & humilem regis filiam effecit.

Esa. 11.

Effectus 7.
donorū Spi-
ritūs sancti.

De spiritu timoris Domini. Cap. 2.

DE spiritu timoris Domini primo loco agemus: qui non solum principium est sapientie, sed etiam bonorum omnium custos. Etsi autem perfecta charitas timorem omnem, id est, timoris poenam & angores foras misit & exclusit à filia regis: at nihilo minus præ amoris abundantia ad eum erat sollicita & religiosa siue timorata, tantumque cautionem cunctis suis nedum operibus, sed etiam verbis & cogitationibus adhibebat, vt nulla etiam exigua negligeret. Crebro enim attendebat eam scripturam sententiam: Qui spernit modica paulatim decidit. Verebatur omnia opera sua, prouidens Dominum in conspectu suo semper, atque in omnibus vijs suis cogitans illum, ne forte in aliquo ei displiceret. Sciebat enim, etiam si quis viter grandia, posse tamen arena paulatim obrui. Multi capilli Absoloni ab arbore pendenti exitium attulere: & multa peccata venialia, dum ex contemptu placent vel negliguntur, ad æternum interitum perducunt. Erat igitur ei timor castus in corde, tanquam fascia pectoralis, quæ cogitationes cõstringeret: tanquam frenum in ore, quod linguam coerceret: in opere ceu stimulus, ne desidia torperet: denique velut norma & regula in omnibus, ne vnquam modum excederet. Timor hic instar scoparum purgabat cor & animum à duplicitate, os à falsitate, opera ab omni vanitate. Ita illa, tanquam hortus conclusus & fons signatus, nihil præter Christum & ea quæ ad Christum attinerent, facile recipiebat. Christus erat meditatio eius in corde, sermo in ore, exemplum in opere. Nunquam ego verbum secularare, siue quod mundum resiperet, ab eius ore audiuisse me memini: porrò vix per modum vnã inter loquendum absoluebat, quin Christum crebro intermisceret. Vt que ad eum timor Domini sanctus mentem eius occuparet, vt cum esset apud Villenbroc prope Niuellam, herbas duntaxat, quæ non seminantur, & alia sponte nascentia, non raro colligi voluerit, vt inde sibi pulmentum coqueret: ne forte captum à bestia, id est, eleemosynas, quas raptores & foeneratores domibus leproforum conferre solent, manducaret. Abstinebat enim non solum ab illicitis, sed à licitis etiam, ne laxa quadam nimiaque libertate aliquo modo ad illicita deflueret. Ex eodem timoris spiritu tantum coceperat paupertatis amorem, vt etiam res necessarias vix retinere vellet. Quandoque fugere constituerat, vt inter extraneos ignota & contempta, ostium sibi victum emendicaret, sicque nuda nudum Christum sequeretur, relicto pallio omnium rerum temporalium cum Ioseph, hydria cum Samaritana, sindone cum Iohanne. Sapere enim apud se considerans Christi paupertatem, vt ei nato non fuerit locustæ.

Psal. 110.
Pro. 1. & 9.

Eccle. 19.

2. Reg. 18.
Periculosum
parumpende-
re minuta
peccata.Studiū pau-
peratis.Gene. 39.
Iohan. 4.
Marc. 14.

Dddd z

cus

cus in diuersorio, vt non habuerit, vbi caput reclinaret, vt pecunia defuerit, vnde tral-
 butum solueret, vt denique ex elecmofynis vicitare, & alienis hofpitijs excipi volue-
 rit: tanto aliquando paupertatis defiderio incensa fuit, vt affumpo facculo, in quo e-
 lecmofynas reponeret, & paruo fcypho, vnde aquam biberet, vel in quo etiam fortaf-
 fis pulmentum, fi mendicanti daretur, acciperet, vetuftis induta pannis, adeo prorfus
 difcedere voluerit, vt multis amicorum lachrymis agre tandem poffet retineri. Cum
 enim valedixiffet fuis, & in tali habitu cum facculo & fcypho Chrifti pauperula iter
 veller arripere, tantus dolor, tanta lachrymarum vis amicos eius, qui illam in Chrifto
 diligebant, obtinuit, vt ea, quippe vifceribus charitatis affluens, id ferre nequirer. Co-
 arctata ergo vtrinque, & cum flagraret defiderio fugiendi & mendicandi cum Chri-
 fto, potius tamen eo inclinavit, vt maneret propter fratres & fcores, quibus eius ab-
 fentia intolerabilis videbatur. Fecit igitur, quod potuit. Tantus autem deinceps pau-
 pertatis amor in ea perfeueravit, vt interdum mappam, de qua panem edebat, vel
 alia linteamina feiderit, partem fibi retinens, partem dans pauperibus. Vt vobis,
 qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vifque ad terminum lo-
 ci: qui impleri non potestis pecunia, nec fructum ex illa capere: qui thefauriza-
 tis vobis in terra, vbi arugo & tineæ demolitur, vbi fures effodiunt & furantur:
 femper congregantes, & femper inopia tabefcentes. Quid vnquam huic Chrifti pau-
 perula defuit, quæ diuitias femper refpuit, & tamen femper, quod alijs largiretur, ha-
 buit? femper paupertatis ftudiofa fuit, & tanto copiofius res neceffarias ei Dominus
 fuppeditauit.

Efa. 5.
 In diuites
 auaros.
 Matt. 6.

Quam nihil
 de fe fenfe-
 rit.

Nec tamen hoc fpiritu timoris diuitias duntaxat contempfit, fed præ fpiritus pau-
 perate adeo erat exigua in oculis fuis, adeoque fe deiciebat, vt non alio fere, quam
 nihili loco fe haberet: & cum omnia bene & recte feciffet, non folum ore fatebatur,
 fed etiam animo sentiebat, inutilem fe effe: cunctisque inferiorum fe exiftimans, nihil
 vnquam de fe præfumebat, fed omnes fe superiores arbitrabatur. Cumq; aliquid à Do-
 mino beneficij acciperet, aliorum meritis id adfcribebat, nunquam fuam quærens glo-
 riam, fed omnia referens ad eum, à quo bona cuncta procedunt: immo ipfis Dei bene-
 ficij indignam fe putans. Nullum quantumuis abiectum aut peccatis obnoxium fper-
 nens, fe folum despiciebat, atque ab alijs fe despici, pro nihilo ducebat. Per infamiam
 & bonam famam, à dextris & à finiftris fcutro veritatis circumdata, cum effent tenebræ
 eius, ficut & lumē eius, nec vituperijs deprimebatur, nec laudibus efferebatur. Præ mul-
 ta autem humilitatis abundantia, quantum in ipfa erat, femper latere appetebat. Vn-
 de cum præ cordis iubilo & gratiæ plenitudine intra fe occultare fe non poffet, quan-
 doque ad vicina rura vel dumeta confugiebat, vt humanos vitans oculos, fecretum
 fuum Deo & fibi intra puræ confcientiæ arcam conferuaret. Interdum tamen, preci-
 bus amicorum compulfa, vel à Domino ad aliquem fpecialiter miffa, ficut etiam com-
 miferationis affectu, vt puftillanimes confolaretur, incitata, ex multis, quæ sentiebat,
 pauca humiliter & verecundè referebat. O quoties dixit ad amicos: Quid de his ex me
 queritis: Non fum ego digna talia sentire, qualia vos fciscitami: nec raro cum mur-
 mure quodam Domino refpondit: Quid ifthuc ad me attinet Domine? Mirte quem
 miffurus es: non fum digna, vt eam, & confilia tua alijs nunciem. Nec tamen fancti fpi-
 ritus inftinctui potuit refiftere, quin, vt aliorum confuleret infirmitati, quædam nun-
 ciaret. Quot illa familiares fuos ab impendentibus periculis præmonuit ac præmuni-
 uit? Quoties occultos malignorum fpirituum laqueos amicis fuis detexit? Quoties pu-
 ftillanimes & in fide vacillantes, diuinæ reuelationis miraculis confirmauit? Quid igi-
 tur, o meticulofa, erubescis? Cur indigentibus tot bona, o auara, fubtrahis, præ nimia
 humilitate à proximorum ædificatione te fubducens: Num tua caufa, quæ Deo quali
 in feparabiliter adhæreas, nec eiuſmodi reuelationibus indigebas, tot & tanta tibi o-
 ftendit Deus: ac non pro illorum potius commodo & vtilitate, qui tibi credebant, &
 auxilio tuo habebant opus? Sed eheu quam multa & magna intra filentium continul-
 ſti, quibus & firmi magis ac magis roborari, & pigri vrgeri, & indocti illuminari poſ-
 ſent, immo ipſe etiam Dominus in fanctis fuis mirabilis declarari? Cur ita talentum
 abſcondis? Cur Chriſtū tuum non indicas mundo, qui tibi in nullo erit minor, ſi eū a-
 lijs communices? Aut non quandoque à rege introducta in cellam vinariam, ita præ
 fpiritus ebrietate clamāſti? Cur te Domine abſcondis: Cur te, qualis ſis, non declaras?
 Profeſſo ſi mundus te cognofceret, decetero non peccaret, fed quamprimū curre-
 ret poſt te in odore vnguentorum tuorū. Sed benedictus Deus, qui tenacitatem tuam
 retudit liberalitate ſua, & latebras tuas, velis nolis, in lucem produxit. Nam cum fer-
 uentis

Cupit late-
 re femper,
 & nefciri.

Cogitur di-
 uinitus ape-
 riri alijs ipſi
 à Deo reue-
 lata.

Cant. 2.
 Cant. 1.

uentis spiritus astuante multo, nisi spiraculum haberes, iam rumpi te oporteret, & ignis ardorem absq; spiramento ferre diutius non sustineres: tum demum a puero, quod dici solet, & ebrio extorquebatur veritas: tunc mira & inaudita de interiori plenitudine eructans, e libro vite, modò nos capaces fuisset, multas & mirabiles praedictiones nobis fecisti, e discipula in magistram repente mutata. Cum autem, tanquam potens crapulatus a vino, post somnum expergefacta ad te redires, tum vel oblita, quid dixisses, silebas: aut si qua fortassis memoria redderentur, praerecundia pudefacta, fatuam, loquacem & garrulam te censebas, admirasque quidnam passa esses, a Domino veniam precabar.

Percontantibus nobis quandoque, num ex laudibus humanis, vel diuinis reuelationibus vana gloria vel leuiter titillari se sentiret, ita respondit: Comparatione verae illius gloriae, quam ego expeto, nihil prorsus est vel existimari potest omnis humana gloria & praedicatio. Erat illa sane in Domino tanta veritate fundata, tanta gratitate solidata, adeo veris bonis plena, adeo spiritalibus epulis saginata & exuberans, vt omnem humanam gloriam, omnem humanam laudationis vanitatem, praebonorum aeternorum dulcedine, non solum non admitteret, sed etiam cum quadam animi abominatione respueret ac fastidiret: perinde atque varijs deliciarum ferculis exatiatus, si ei insulsum & insipidum aliquid offeratur, auersari solet. Sicut autem non potest illi Christus dulcescere, cui adhuc dulcis est mundus: ita Christi dulcedo totam eius mentem adeo occupauerat, vt nihil illi saperet extra Christum.

Quam prorsus floccipendit vanam gloriam.

De spiritu pietatis. Cap. 3.

Porro autem non solum ab omni specie mala cauebat sibi spiritu timoris, sed etiam pietatis spiritu ad bona omnia prona & propensa erat. Exercitationem corporis pro paruo ducebat comparatione pietatis, quae iuxta Apostolum, ad omnia valet, promissionem habens vitae, quae nunc est, & futura. In lampade cordis sui ignem charitatis oleo misericordiae iugiter fouebat, ne forte cum fatuis virginibus absque oleo deprehensa, a nuptijs aeternae iucunditatis repulsa excluderetur. Satagebat itaque, pro viribus cuncta misericordiae opera ex abundantia cordis pietate foris exercere: & vel maxime adesse & opitulari aegrotis, & defunctorum sepulturae interesse: vbi sane multa ei arcana caelestia sepissime a Domino reuelata sunt. Cum soror fratrum de Oegnies super premium traheret spiritum, illa intra cellulam suam persensit multitudinem fremantium & rugientium daemonum ad eius aegrotam lectulum adesse, cum iam pro ea fieret commendatio, putabant enim iam defunctam. Tum illa solita grauitatis & innata verecundiae quasi oblita, ad lectulum illius accurrit, tetrisque illis spiritibus se opponens, non solum precibus eos oppugnabat, sed etiam pallio tanquam muscas abigebat. Cum autem scelesti illi terribiliter resisterent, sororisque animam, vt suam, sibi vedicare vellet: tum illa amplius non ferens, clamabat ad Christum suum, eiusque crucifixi sanguinem & mortem continenter implorabat: cumque rugientes illi, praeparati ad escam, multis calumnijs animam illam exagitant, illa tandem a spiritu sancto fiduciam concipiens, (vbi enim spiritus Domini, ibi libertas) in haec verba prorupit: Domine, ego pro hac anima fideiubeo. Nam tamen peccauit, at confessa est peccata sua. Quod si fortassis negligentia aut ignorantia quippiam in ea haesit, licet loqui non possit, manet tamen adhuc illi tua benignitate contritionis spatium. Fratres interim voces tantum & gestus eius aduersus daemones percipiebant, & Domino pro anima sororis suae deuotas preces fundebant. Tandem victis & pudore affectis daemonibus, sanctisque angelis aduentantibus, illa Deo laudes gratesque agens, ad se reuersa, quicuit: receptoque pallio suo, quod in illo conflictu abiecerat, ad cellulam suam cum verecundia recurrens, clauso ostio, delitescere. Non diu post, cum in ferijs Apostolorum Petri & Pauli pro eadem anima deuote supplicaret, & de eius statu, quippe pro qua fideiussisset, sollicita esset, beatissimus Petrus Apostolus ostendit ei animam illam diris Purgatorij poenis affectam, simulque & poenas ipsas, & poenarum causas ei indicauit. Magno cruciabatur ardore, quod mundum & seculi voluptates nimis ardentem amasset. Interdum etiam acerrimo affligebatur frigore, quod pigra & deserta fuisset ad bona agenda, tum vel maxime, quod liberos & familiam suam admodum negligentem correxisset. Siti etiam miserandum in modum torquebatur, quod plus satis fuisset potationi dedita. Nuditate quoque, quod vestes superfluas habuisset, valde affligebatur. *Propterea* Christi ancilla, vt visceribus pietatis tota affluebat, erga illos praefertim, qui in Purgatorio torquebantur,

1. Tim. 4. Matt. 25.

Valde studiosa est operum misericordiae.

2. Cor. 3. Vide in signum charitatem.

Poenae cuiusdam anime in Purgatorij locis.

non fuit contenta precibus suis, sed multa illi etiam ab alijs precum & sacrificiorum suffragia conciliauit.

Visio huius
Mariæ.

Religiosa quædam vidua, quæ in sancta viduitate diu seruierat Domino, & filias suas in sancta virginitate sponso cœlesti integras seruabat, in Villenbroc prope Niuellam in extremis laborabat. Vidit autem hæc nostra Maria beatam Virginem sanctæ viduæ assistentem, & quasi flabello quodam caloris æstum, quo torquebatur, humanissimè temperantem. Cùm autem anima illius iam esset egressura è corpore, turba dæmonum insidantium nulli orationum instantiæ cedere voluit, donec clauiger athereus Crucifixi vexillo eos turpiter pudefactos profigaret. Postquam autè defuncta est, vidit Christi ancilla beatam Virginem cum multitudine cœlestium puellarum psallentium & Deum laudantium, & velut in duos choros distributarum, circa eius corpus versari: cumq; sacerdos pro more exequias celebraret, summus sacerdos Christus cum sanctorum frequentia officium, vt videbatur, etiam complebat, & mirandum in modum Ecclesia triumphans militanti respondebat. Post humatum corpus eius, vidit Christi famula animam eius, quod in hoc seculo ad purum purgata non fuisset, in Purgatorijs locis pœnas luere. Habuerat enim maritum mercatorem, qui nonnulla, vt solent mercatores, mala fide acquisierat: quosdam etiam ex familia Ducis Lohanienfis hospitio acceperat, qui multa de rebus malè partis in eius ædibus expenderant: quæ cùm necdum essent restituta, aiebat se eorum causa in Purgatorio retineri. Id verò vbi rescituit filia eius virgo Deo deuota, Margareta de Villenbroc, & sorores eius, multas pro ea preces fieri curarunt, & pro viribus restitutum malè possessa, Nec diu post anima illius viduæ vitro purior, niue candidior, sole splendidior apparuit ancillæ Christi, ad æternas epulas gaudens & gratulabunda proficiscens, & quasi librum vitæ, vt videbatur, tenens manu, & in illo, summi magistri facta discipula, ledebatans.

Peccatum
non dimit-
titur, nisi ab
larum resti-
tuatur.

Sanctus quidam & beatus senex, qui à puero in innocentia & virginitate perseuerauerat, iam morti propinquabat. (dicebatur is Iohannes Duniacensis, cognomine Hortulanus, cunctaq; pro Christi amore reliquerat, & tum exemplis, tum sanctis adhortationibus suis multas Domino animas lucratus fuerat.) Aderat illi ægrotanti Christi famula, viditq; frequentes angelos seni hilariter assistere, simulq; sensit odores gratissimos. Itaq; præ gaudij immensitate capere & continere se non potuit, valde enim amabat virum, & ceu patris loco eum habebat. Reuelatum autè ei est à spiritu sancto, senem illum, qui in vita sua tantam egisset pœnitentiam, tot opprobria & persecutiones Christi causa æquo animo tolerasset, tam iuste & religiose vixisset, tot Christo animas lucrificasset, citra ullam Purgatorij molestiam liberè ad Dominum euolare. Itaq; quoties sepulcrum eius, quod est apud Oegnies, prateriret, semper humiliter inclinabat caput. Postea verò, cùm extrema laboraret ægritudine, anima sancti senis huius cum alio amico eius defuncto, fratre Richardo de Menefar Capella, causa visitationis & consolationis specialiter ad eam missa est à Domino.

Iohannis
Duniacensis
viri sanctis-
simi obitus

Erat Christi ancilla multa commiseratione prædita, & erga ægrotos pijsima, adeo vt apud illos etiam interdum noctes duceret insomnes. Mater fratrum Oegniacensium grauissimo eoq; diuturno laborabat morbo. Ei nonnunquam aderat Christi famula, vt eam consolaretur: sed cùm esset iam propè centenaria anus illa, & tenderet ad extrema, eius anhelitus admodum foetebat, ita vt nocte quadam ei assistens sancta mulier, sine magno cordis dolore vix ferre illum posset. At nihilo minus hærebat apud illam, & quasi per vim à seipsa extorquebat, vt illic permaneret. Sed cùm iam amplius ferre non posset ac propè deficeret, respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ, & in os eius immisit gustum quendam vini aromatizati, & in eo gustu odorem suauissimum tanquam accensi thuris, isque ferè triduo mansit illi, ita vt nullius cibi sapor eum gustum aromaticum ab ea posset excludere. Multis verò ægrotis ex eius præsentia consolationem & patientiam præstitit Deus, sæpè etiam corporis sanitatem eius meritis restituit. Oblati sunt ei quandoque pueri rupti, & illa manus eis imponens, sanos à se dimisit.

Mariæ hu-
ius erga æ-
grotos hu-
manitas.

Curat pue-
ros ruptos
manus im-
positione.

Puer quidam prope Oegnies periculosè laborabat, ab eius auricula sanguine è capite perpetuo manante. Nihil arte vlla medicorum curari potuit, tandem medicina precum ancillæ Christi & admotione manus eius integerrimè restitutus est, cumq; mater eius ad ecclesiam attulit, & Deo ancillæq; eius gratias egit.

Item femi-
nam morbi-
dam.

Quædam mulier ad tactum eius à gutturis apostemate siue anginæ morbo, quo periculosissimè laborabat, se sensit liberatam: itidem & clericus quidam apud Oegnies, eodè affectus incommodo. Audiui ego ex sacerdote Niuellensi, Guerrico nomine, ipsam aduersa

aduersa valetudine, vsque ad medicorum omnium desperationem, laborantem, cum iam nemo esset, qui ei auderet sanitatē promittere, venisse ad Christi ancillam, mul-
 risque precibus ab ea obtinuisse, vt ipsi manum imponeret: porro eadem nocte visum
 ipsi esse in somnis, beatissimam Virginem Mariam venire ad eum, illaque recedente,
 ipsum reualuisse. Alius sacerdos, vir pius & humilis, eiusque spiritalis pater Guido
 Niuellanus tumorem gutturis patiebatur: quem vbi sua manu Christi ancilla teti-
 git, curatus est.

Item alios
 quosdam.

Alius quidam, cuius vitam omnes desperauerant, quiq; medicis multis frustra ad-
 hibitis, iam nihil nisi mortem expectabat, contactu capillorum eius sanatus est. Sed
 quid ego in paruis commemorandis hareo, cum multa & magna & admiranda super-
 sint? Etsi enim pium est morbis corporum mederi, longè ta men præstantius est ani-
 mabus adferre sanitatem. Nullum enim sacrificium tam placet Deo, quàm zelus ani-
 marum. Semper illa lata, semper hilaris, semper cordis iubilo perfusa erat, nisi cum
 doloris nubem quãdam periculum vel ruina animarum eius animo adferret. In hoc
 solo, vt pace eius loquar, modum non habuit. Lugebat anxia, mœrebat desolata, ci-
 bum non capiebat, somnum ab oculis repellebat, & plerunque clamabat instar par-
 turientis. Quanto, putas, dolore fauciatâ est, cum rugientes & frementes dæmones ca-
 teruatim incurrerent in congregationem illam sanctarum virginum, Deo religiosè
 feruentium in pago, quem Manni vocant? & cum tandem voti compotes impij &
 inuidi illi præ gaudio tripudiarent, cum sanctæ scemina inde expellerentur? Certè cla-
 mans illa & ciulans, præ dolore seipsam ferre vix potuit.

Mirè crucia-
 tur pericu-
 lis anima-
 rum.

Vidit quandoque maximum damnatorum spirituum exercitum, qui veluti à præ-
 lio adhuc cruenti, cum superbo & fastuoso strepitu à vastato Leodio reuertentes
 multò atrociora elato vultu minarentur. Paulò post venerunt nuncij in Oegnies,
 qui Leodium euersum, ecclesias prophanatas, mulieres vi oppressas, ciues iugulatos,
 res omnes totius vrbs ab hostibus direptas referrent. Erat tum fortè apud Oegnies
 vir sanctus, inculpatis moribus, & bona etiam apud improbos existimatione, totius
 Leodienfis diocesis lumen, doctor & pater spiritalis, magister Iohannes Niuellanus.
 Is vbi infaustos hos percepit rumores, mente consternatus, incredibili dolore affe-
 ctus est, veritus pro paterna solitudine, ne fortè sanctæ virgines, quas ille suis con-
 cionibus & exemplo Domino lucratus erat, vi oppressæ essent, quemadmodum falso
 quidam sparserant. Non multum doluit direptione rerum temporalium, quas sem-
 per luti instar habuit: sed ecclesiarum prophanationem et animarum perditionem vir
 sanctus, cunctis virtutibus egregiè & insigniter ornatus, acerbissimè deplorabat: lu-
 gebat pater filios, patronus ecclesias, amicus sponsi virgines, quas castissimo spon-
 so castas exhibere cupiebat. At verò Christi ancilla, iisdem auditis rumoribus, non
 admodum turbata est, ita vt mirarentur, qui non erant nescij, quantoperè amaret
 pudicas virgines, Leodij Christo deuorè famulantes. Sed præuenierat & præmunie-
 rat eam Dominus, quippe qui non ignoraret, quàm atrocem eius animo dolorem
 allaturi essent rumores eiusmodi, ni præmuniretur. Cumque fratres Oegniacenses,
 vt solent Clerici, non mediocriter sibi timerent, quòd fama sparserat hostes eò ven-
 turos, illa interim nihil perturbabatur, nihil formidabat, sanctis Angelis eam conso-
 lantibus, & in terra pacem hominibus bonæ voluntatis nunciantibus. Porro quòd ad
 domum Oegniacensem attinet, multa pace & tranquillitate fruebatur, in spiritu cer-
 tior effecta & de pace suorum, & de sanctarum, quas diximus, virginum minimè cor-
 rumpenda integritate. Attamen videbatur ipsi terra tremere & quasi conqueri, quòd
 ijs hominibus alimenta suppeditaret, qui in creatorem suum tam immani scelere in-
 currerent.

Leodij va-
 statio.

Iohānes Ni-
 uellanus vir
 integerrim-
 us.

Miles quidam eius regionis, vnde ipsa traxerat originem, genere nobilis, militia
 strenuus, & seculi vanitatibus deditus, inanis scilicet & vanus, diuinitus permotus &
 sanctæ mulieris admonitionibus & precibus adiutus, relicto mundo, ad Dominum con-
 uersus est. Tum verò dæmon effrenis & mirabiliter pudesactus, apparuit ancillæ Chri-
 sti queribundus & minaci vultu, instar canis prægrandis sauiens in eam, & dicens: O te
 proteruam, & nobis inimicam atque aduersam, quæ ingens damnum nuper dedisti
 mihi, quando vnum è præcipuis ministris meis abstulisti. Iam aliquandiu milite illo
 in bono proposito perseverante, accidit vt quodam die ederet apud hospitem & cre-
 ditorem suum, ciuem Niuellanum opulentum: cuius in ædibus, cum esset secularis, se-
 pè admodum dissolutè vixerat, & vt solent milites, res suas prodigè dilapidarat. Nec
 ita facile ab eius familiaritate subducere se poterat, quòd etiam num illi esset oberatus.

Dæmō furi-
 bundus ap-
 paret Mariæ

Cum autem hospes ille multa ei delicata fercula apponeret, & epularentur splendide, animaduertens impurus satan tempus sibi ad tentandum hominem opportunum adesse, extruxit aggerem, ut caperet ciuitatem munitam. Reduxit itaque illi in memo-

En quantum nocet, non vitare peccandi occasiones.

riam qua fuisset gloria praeditus in hoc mundo: pepones quoque & allia Aegypti & ollas carniū, versipellis ille ob oculos reuocauit. Illo vero iam animo vacillante, quippe quem instar tritici cribraret satan, clementissimus hominum amator, qui neminem patitur tentari supra vires, qui linum fumigans non extinguit, & calamum quassatum non conterit, ancilla suae in spiritu indicauit, quemadmodum miles ille dum non vitat secularium hominum consortia, animo imbecillo fluctuet. Itaque illo mente vaga, multa secum ad mensam agitante, ecce nuncius ancillae Christi adest, clam ad ostium domus expectans, & ubi eum compellendi data fuit opportunitas, ut ad dominam suam quamprimum veniat, ei denuncians. Cum ergo venisset ille ad locum, ubi Christi margarita extra Niuelam debebat, inuenit eam praenicerote & cordis anxietate quasi languidam, & pedes Crucifixi, quos complexa erat, lachrymarum imbre rigantem. Admirans itaque, & praerecundia animo consternatus, cur ita lugeret, sciscitatur. At illa merito, inquit, lugeo & doleo causa tua: miseria tua per-

Gen. 19.

turbat animum meum. Spiritu coepisti, & iam carne vis miserabiliter consummari & perire, quando missa manu ad aratrum, retrò cum vxore Lot respicis, ingratus planè & immemor beneficij, & immensam misericordiae illius, qui te ex mundi conflagrantis incendio, tam multis alijs pereuntibus, extraxit. Tum ille ad se reuersus, & tanta reuelationis miraculo salubriter punctus: Ignosce mihi, inquit, pia mater, & ora pro me misero: en ego Deo & tibi polliceor, me deinceps in eius, qui me per te reuocauit, seruitio constanter permanurum. Cum autem mundus eum quadam ex parte derideret, multique etiamnum secularibus implicatum negocijs, crebro ad potentium aulās ire compelleret, socij quondam eius, itemque cognati & familiares, velut mortuum eum deplorantes, immò ceu in monstrum quoddam digitos in eum intendentes, partim eum irridebant, partim blanditijs emollire, partim iniurijs & contumelijs exacerbare & frangere nitebantur. Quidam etiam satanae satellites virum nobile & eiusmodi iniurijs non assuetum, per cucullum vel capitium trahebant: quibus omnibus ille admirandae patientiae scutum opponebat, licet non nunquam humano more non nihil erubesceret. Cum autem domum rediret, instar ouis eluporum rictibus elapsa, post tantas tempestates ad spiritalis matris consolationem recurrebat. Ea vero miro quodam modo diuinitus edocta, & conuicia atque opprobria, quae pertulerat, & horam, in qua non nihil perturbatus fuerat, prophético spiritu referebat. Hic, inquit, hac hora indigebas auxilio, & ego pijsimo Salvatore pro te preces obtuli, ut tibi praestaret imitatione suae prospera mundi despiciere, & nulla eius aduersa formidare. Quo miraculo & ancillae Christi consolatione adeo confirmabatur, ut domum eius, super firmam petram fundatam, nec vetri, nec flumina possent impellere in ruinam. Nec raro sanè impellèbatur ut caderet, sed Dominus ancillae suae meritis permotus, manū, ne laberetur, supponebat.

Filij seculi huius irrident & exagitant Christo seruire cupientem.

Psal. 10. Marc. 9. Vide efficaciam precium & ieiuniorum Mariae huius.

Vidit quandoque Christi famula apud Villenbroc daemones callidis machinationibus tendere clam laqueos, ut quosdam ex ipsius amicis caperent, quorum ruina ingens posset scandalum afferre. Sed cum iam intendissent arcum, ut sagittarent in obscuro rectos corde, illa non contenta lachrymis & precibus, suscipiebat ieiunium, sciens eiusmodi genus daemionum non facile eijci, nisi oratione & ieiunio. Itaque cum diebus quadraginta humiliasset in ieiunio animam suam, Dominus miserans ancillae suae, nec eius afflictionem diutius ferre volens, ostendebat illi, quemadmodum ipsius amicum liberasset, simul indicans, in quam horrendam peccati foueam ille corruisset, nisi ieiunijs & precibus eius satan oppressus esset. Vae nobis, qui in hac miseria tantum amissimus solatium, tantum in afflictionibus & tentationibus praesidium, nisi contempserit nobis in caelo, quod perdidimus in hoc exilio.

Monachi cuiusdam periculosa tentatio.

Et si autem aduersum varios & multiplices animorum languores & morbos precum eius instantia efficax esset medicina, at tamen contra blasphemiam & desperationis spiritum singulari quadam gratia eminebat: & ut inter alios omnes spiritus ille nequissimus est ad infestandum, ita illa fuit potentissima ad opitulandum. Monachus quidam Cisterciensis instituti, in moderato quodam innocentiae & puritatis zelo impulsus, praespiritus feruore ad statum primi parentis Adae pertingere nitebatur. Suscepit ea causa laboris plurimum, affligebat se inedia, vigilijs & precibus: sed cum haec omnia frustra essent, nec posset ad illam innocentiam peruenire, primo incidit in tadum & acediam. Volebat ille cibum ita fumere, ut nullam inter edendum sentiret delectationem.

nem. Primos sensitiuę portionis siue sensualitatis motus conabatur nō solūm reprimere, sed etiam extinguere penitus. Contendebat absque vllō veniali peccato vitam in perfecta puritate transigere. Erat ea tentatio dæmonij meridiani, ad impossibilia cū instigantis. Laborabat sanē permultum, sed nullo labore potuit eō, quō intendebat, peringere. Itaque præ mœrore tandem in desperationis foueam prolapsus est, cū persuasum haberet, se in eō corruptionis statu, in quo esset, salutem nulla posse ratione adipisci. Veniales enim culpas, quas in hac vita omnes vitare non possumus, ille mortiferorum criminum loco habebat: nec volebat propterea sumere corpus Christi etiam illis diebus, quibus id monasticus Canon vult percipi. En ad quam calamitatem, quā horrendam & miserabilem ruinam sub specie boni, hostis ille teterrimus simplicem hominem perduxit, ita vt infirmus respueret medicinam, & iugum obedientiæ à se repelleret, qui propriæ voluntati semel nuncium miserat. Et vt hic aliqd ex fabulis non tamen fabulosè, & vana nō vanè & fallaciter referamus, monachus hic, qui ad primi hominis innocentiam & puritatem peruenire nirebatur, cui similis putandus est, nisi rana illi, quæ cū videret bouem magno robore & grandi corpore, volebat etiam ipsa illas vires & corporis molem adipisci. Itaq; intendit se totam, & quoad potuit, inflauit: sed frustra. nec enim si vel rumperet sese, vnquam posset ad bouis quantitatem peringere. Sic frater iste, dum voluit excedere limites virium suarum & supra se efferrī, infra se per desperationem miserè collapsus est. Eius autem animi morbum pius quidam & bonorum omnium fautor Abbas vbi cognouit, cum alijs multis Dominum pro illo deprecabatur: sed præualuit inimicus, & quem laqueo forti constrinxerat, eum sine intermissione vexabat. Tandem Abbas ille, quōd non solūm ancillæ Christi esset amicus, sed etiam virtutem eius, quippe quam in seipso expertus erat, non ignoraret, monachum illum ad eam curauit adduci. Et ecce orante illa pro monacho cum lachrymis & suspirijs, cū ille ante Missæ Introitum, Confiteor, diceret, & illa instantius pro eo oraret, quasi attri quidam lapilli ad singula confessionis verba ex ore monachi decidere videbantur. Tum illa animaduertens in hac visione, obstinationem desperationis & tristitiæ nigredinem à monacho recessisse, Domino gratias egit, qui non vult mortem peccatoris, sed vt cōuertatur & viuat. Monachus verò peracto sacrificio tanquam è longinqua regione ad se reuersus, Christi corpus accepit, & ea salutari percepra medicina, perfectè curatus est.

Sub specie boni miserè fallitur ille.

Precibus suis Christi ancilla cū liberat.

Ezech. 18.

De spiritu scientiæ. Cap. 4.

Quoniam autem in vitandis malis per spiritum timoris, & faciendis bonis per spiritum pietatis, necessaria est cautela & circumscriptio moderationis siue discretionis, pater luminum, cuius vultu docet nos de omnibus, spiritu scientiæ filiam suam illustrauit, vt sciret, quid quemadmodū vel fugiendum esset, vel agendum, vt sic omnne sacrificium suum sale condiret. Mala enim sunt vicina bonis, & plerunque dum volumus vnum aliquid vitare vitium, labimur in contrarium: vt cū quis cauet, ne sit prodigus, incidit in auaritiam: & volens vitare pompas vestium, è fordido indumēto gloriā venatur. Vitia enim non rarō virtutum speciem mētiuntur: sed ita perniciosius homini imponunt, cū sibi sumunt habitum virtutum. Sic sub iustitiæ prætextu crudelitas exercetur: remissa segnitias, humanitas & mansuetudo creditur: plerunque neglectus corporis id agit, quod putatur esse indulgentiæ. At Christi ancilla neque ad dexteram neque ad sinistram declinans, mediam eamq; beatam vitam atque viam miro sectabatur moderamine. Reddebat Deo, quod erat Dei, & cum proximis, quantum in ipsa erat, pacem colebat: nec cum pacificis duntaxat, sed cum illis etiam, qui oderunt pacem, erat pacifica, prudenter inter homines prauæ nationis cōuersans, omnibusq; omnia facta, vt omnes Domino lucrificeret.

1. Iohan. 21

Leuit. 3.

Vitia induunt virtutū speciem.

Duo secundum carnem fratres eius & quidam alij, licet mundo dediti, diuina inspiratione & eius prudenti adhortatione permoti, relictis omnibus, Cisteriense institutum complexi sunt. Nonnunquam suauis Domino, tanquam quæ vnus cum illo spiritus effecta esset, amoris glutino inharēnti nos significabamus, quosdam è longinquis regionibus aduenisse, qui eam videre cuperent, & abire festinarent. Nam tamen si adiurasset nos Dominus per capreas ceruosq; camporum, ne suscitarem us neque e. cant. 2. uigilare faceremus dilectam, donec ipsa veller: quādo tamen id nunquā illa volebat, sed semper optabat cum Domino cubare in meridie, cum fiducia quadā illam cōpel-

lantes,

Cum sum-
ma difficul-
tate ab inte-
rioribus ad
externa se
conuertit
Maria hæc.

lantes, vix excitare potuimus. Vbi verò didicit exteris adesse, ne cui forte esset offendiculo, à suavi illa contemplationis quiete & iucunditate, & à castissimis sponis immortalis amplexibus, sibi ipsi vim adhibens, tanto cum dolore sese abstraheret, vt interdum, quasi ruptis visceribus, purum eumque benè multum vomeret sanguinem vel expueret: malens hoc affligi cruciatu, quàm fratrum, præsertim peregrè venientium, perturbare pacem. At nonnunquam tamen, ex diuina sancti spiritus reuelatione quosdam, licet adhuc procùl positos, aduentare sciens, in propinqua rura vel nemora se abdebat, ita vt vix toto die possemus reperire latitantem. Interdum propter quorundam indigentium vtilitatem, non nisi spiritu sancto eam incitante, cogebatur somnum suum abrumpere, dicebat illi spiritus: Quidam te non curiositate, sed necessitate adactus expectat.

Quãuis autem non solum erga proximos bonos, sed etiam improbos miramoderatione siue discretionè pacem conseruaret: at tamen erga se vnà visa est nobis nõnunquam immoderata & indiscreta, nimium sese abiciens, & vltra modum affligens. At nihilominus eò magis erga se discreta fuit, quòd nihil de se attendere ausa esset, nisi familiariter docta à spiritu sancto. Neque enim vel diem vnum sine vlla cibi perceptione transigere ausa fuisset, nisi portione sensitiua absorpta, se supra se raptà procomperto habuisset. At tamen interdum, vt aliorum paci consuleret, etiam sic affecta, quippiam sumere tentabat, sed nihil omninò potuit, immò præ dolore propemodum defecit. Vnde eam postea libertatis prerogatiuam obtinuit, vt neminem illi dicere auderet, Cur ita facis: cumque rationem humanam vita eius excederet, quodam speciali priuilegio Deo sibi que relicta, omnia ipsa iudicabat, sed à nemine iudicabatur. Sæpè enim spiritus sanctus rationem eiusmodi in agendis & omitendis eideclarauit, quam nos sensu humano attingere non possemus. Ita cum aliquando ter hebdomadibus singulis cibum caperet, sexta feria edebat, die Dominico ab omni cibo prorsus abstinebat, itemque feria quinta: cumque nobis rationi magis cõsentancum videretur, vt sexta feria, quæ est penitentia, immò mortis Dominica dies, nihil penitus ederet, quintaque feria & die Dominico cibum caperet, illa mihi respondit: Nonnunquam ad sensibilia non sine labore descendo, gaudio contemplationis interrupto, cibum accipiens. Quinta autem feria, quæ est dies spiritus sancti, & die Dominica propter gaudium resurrectionis spiritali refectioe contenta, æternisque epulis satiata, totum diem festiuum ago, dum nulla corporeæ refectioe causa cogor me ad inferiora demittere. Quibus auditis, ego filii, & rationem meam pro nihilo ducens, humiliatus sum in oculis meis: sapientia autem iustificata est à filiis suis.

Non solebat illa quidem peccatores cum indignatione abijcere, immò verò præ commiseratione, prudenti adhortatione non rarò complures à via perditionis retraxit: at tamen spiritus eius hominum peccata valde abominabatur, malorumque conuictum & familiaritatem, nunquam de se temerè præfidens, euitabat. Corruptum enim mores bonos colloquia mala: & Dominus præcepit discipulis, vt ingressi in ciuitatem, quærerent quis ibi dignus esset, cuius hospitio honestius & tutius vterentur. Accidit aliquando, vt cum apud Oegnes moraretur, causa iniuicendi quosdam ipsi familiares amicos, iret in Villenbroc, rediensque per mediam Niuellam, transiret, ibique recordaretur peccatorum & immanium facinorum, quæ illic crebro perpetrare solent homines seculares. Inde verò tantam animo indignationem & horrorem concepit, vt præ dolore clamare inciperet, peritoque cultello ab ancilla sua, cum extra oppidum esset, vellent pellem à pedibus rescicare, quòd per ea loca iuisset, in quibus cæci & miseri homines creatorem sum tot iniurijs afficerent, tot flagitijs exacerbarent: cumque non solum animo, sed, quod admiratione dignum est, etiam pedibus ea causa doleret, vix tandem, cum sæpius pedes ad terram allisisset, quiete perfrui.

Diuinis scripturis prudens & discreta foemina satis instructa fuit. Sæpè enim sacris intererat concionibus, verba sacrarum literarum conseruans & conferens in corde suo, & diuina mandata sagaciter in suo condens pectore: & quia intellectus bonus omnibus facientibus eum, quod deuotè audiebat, maiori deuotione in opus conferre nitabatur: vnde cum in extrema ægrotatione sua morti propinqua, iam penè deficeret, et quidam in ecclesia ad populum concionaretur, spiritu eius ad verbum Dei reuiuifcente, aures repugnante morte arrigebat, animum aduertebat, quædam etiam concionis verba circumstantibus referebat. Ad eò verò concionatores & fideles animarum pastores diligebat, vt pedes eorum, absoluta cõcione, miro affectu constringens, etiam illis inuitis

i. Cor. 2.
Vita eius in
plerisq; hu-
manam ex-
cessit ratio-
nem.

Menander.
i. Cor. 15.
Matt. 10.

Mirus in ea
horror peccati.

Libèter au-
dit sacrarum
conciones.
Psalm. 110.

inuitis aliquandiu osculari cogeretur, & si illi id recusarent, pedesque retraherent, præ angustia clamaret. Multis autem lachrymis & suspirijs, multis precibus & ieiunijs instantissimè à Domino postulando obrinuit, ut meritum & officium concionandi, quod ipsa per se exequi non posset, in alio Dominus ipsi compensaret, & magni beneficii loco, quendam concionatorem præberet. Quo accepto licet per eum Dominus, tanquam per instrumentum, verba prædicationis ederet, at sanctæ mulieris precibus & meritis cor eius præparabat, vires corpori in labore suggererebat, ministrabat verbū, gressus dirigebat, gratiam & fructum in auditoribus excitabat. Pro illo enim quotidie cum esset concionando occupatus, Domino & beatissimæ Virgini preces offerens, centies Angelicam salutationem dicebat: quemadmodum Hilario prædicante, Martinus orasse legitur. Porro illum ipsum concionatorem suum, quem moriens, præsentia corporali dereliquit, Domino deuotissimè commendauit. Cum enim dilexisset suos, in finem dilexit eos.

Quodam die in viridario apud Villenbrot apparuit ei diabolus sub specie pastoris. Nam per id tempus scelestus ille multos congregauerat milites, qui die crastino hastis inter se congressuri erant apud pagum Trasiginesium: ea autem nocte māsuri Niuelæ. Cumque execrabilis ille & superbus dæmon pastorem se iactaret, Christi ancilla ait: Non es pastor: sed magistri nostri, qui prædicant verbum Dei, & fideliter pascunt animas nostras, veri pastores sunt. Contra verò nequam ille & tumidus satan. Ego, inquit, plures habeo greges, mihi que magis obtemperantes, quam magistri illi. Et ego cognosco illos, & illi me, & vocem meam audiunt, & pro voto mihi obsequuntur. Tum illa amplius non ferens, quod lusus ille nomen sibi pastoris vendicaret, qui hoc dos suos per pascua vanitatis ducit ad pascua damnationis, ubi mors miserabiliter depascet eos: sed gemens & miserorum vicem dolens, relicto dæmone, ad ecclesiam cōfugit: & multo postea tempore, quoties teterrimi illius pastoris recordabatur, non potuit à lachrymis abstinere.

Diabolus ei
apparet, pa-
storem se
appellans.

Omnes
miseros
mortales,
demoni po-
tius quam
Deo obse-
quentes.

Quamquam autem vnctione sancti spiritus & diuinis reuelationibus intus doceretur, at tamen diuinæ scripturæ testimonia, quæ cum ipsius spiritu planè cōcordabant, libenter exterius audiebat. Namque & Dominus tamen si potuisset discipulos interna illuminatione atque voce instituere & docere: at nihilo minus etiam externum vocis ministerium adhibens, scripturas illis exponebat: ipsæque dicebat: iam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. Itaque ancilla Christi de die in diem scripturæ diuinæ sermonibus amplius lauabatur ad munditiam, ædificabatur ad morum ornatū, illuminabatur ad fidem, si tamen fides in ea proprie dici potuit, quæ Domino reuelante, inuisibilia quasi visibilibus fide oculata percipiebat.

Iohannis.

Cum enim esset aliquando in pago Nitrensi prope Niuellam, & ipsa præsentem puer quidam ad ostium ecclesiæ catechizaretur, vidit impurum dæmonem à paruulo illo cum magna ignominia recedentem: eundemque è sacro fonte leuans, apertis oculis vidit spiritum sanctum in animam eius descendentem, angelorumque beatorum circumcaillum iam renatum frequentiam. Sæpius autem, sacerdote sacram hostiam eleuante, inter manus eius vidit elegantissimi pueri speciem, & caelestium spirituum exercitū cum multo lumine descendentem. Cum autem post confessionem sacramenta sacerdos perciperet, videbat in spiritu Dominum in anima illius permanere, eamque mirabili splendore illustrare: vel, si indignè sumeret, Dominum cum magna indignatione recedere. Porro autem etiam tunc, quando in templo non erat, sed in cellula, opertis ex more oculis velamine candido, orabat, Christo ad prolationem sacrorum verborum in altare descendente, illa mirabiliter mutata, sentiebat aduentum eius. Denique, quando vnctionis extremæ sacramentū ipsa præsentem ægroti percipiebant, illa Christum cum sanctorum multitudine adesse sentiebat, ægrotumque illum misericorditer corroborantem, dæmones expellentem, animam purgantem, sequere, dum membra eius vngerentur, quasi in lumine per rotam corpus eius diffundentem.

Nota de hæc
pismo.

Item Eucha-
ristia.

Itē extrema
Vnctio.

De spiritu fortitudinis. Cap. 5.

AT quia parum prodest spiritu timoris declinare à malo, spiritu pietatis facere bonum, spiritu scientiæ in omnibus auream seruate mediocritatem & discretionē, nisi etiam spiritu fortitudinis rebus duris & malis resistamus, bona nostra patientia conseruemus, constantia vsque in finem perseueremus, longanimitate vitæ æternæ præmia expectemus: pater eius caelestis, apertis thesauris suis, quarto lapide precioso, id est, spiritu fortitudinis illam exornauit, & contra aduersa omnia communiuit,

Spiritus for-
titudinis
quid con-
seruat.

Eximia hu-
jus Mariae
fortitudo.

vt nec rerum aduersarum incurſu frangeretur, nec proſperarum, & ad voluntatem fluentium blanditijs extolleretur: vt contumelias tranquillo ferret animo, nulli malum pro malo redderet, ſed benedictione maledicta, bonitate malitiam compenſaret, bona redderet pro malis, calumniantibus non reſponderet, pro perſecutoribus oraret: mentis conſtantia in propoſito perſeueraret, non reſponderet, pro perſecutoribus oraret: magnanimitate ardua & difficilia ſponte ſuſciperet: ſecuritate imminetia incommoda non metueret, ſi dutia ſpe bona & certa fruereſſet, id quod bene propoſuiſſet, ſe ad felicem exitum perducituram: poſtremo quadam magnificetia vel animi preſtantia praclarum propoſitum feliciter conſummaret.

Nota eximia animi
fortitudinis

Porro autem in perſecutionibus & flagellis non modo patientiam conſeruabat, ſed etiam gaudebat in afflictionibus, diſciplinamque ſiue caſtigationem Domini cum magno deſiderio apprehendeſſet. Cum in poſtrema ſua aegritudine ad dies ſere quadraginta grauiter laboraſſet, quaerere muſque ex ea, num ex morbi dolore aliquid tadium pateretur, illa reſpondit: Immo vero, ſi id gratum eſſet Domino, vellem iſtos quadraginta dies hodie ſuum habere initium: addiditque, quod eſt etiam admirabilius, nunquam ſe aegrum aliquem vidiffe, cuius quantumuis aduerſam valetudinem ſibi ipſi non optaret. Vae igitur vobis, qui crucem Domini in angaria vertis, qui diſciplinam Domini abiicitis, qui virgam Domini ferientis, dum contra eius flagella murmurate, inſtar canis rabidi mordetis, qui dolores corporis cordis impatientia duplicatis. Non ſic precioſa haec Chriſti margarita, quae modeſti animi exultatione id conſequitur, vt quaſi inſenſibiliter affligeretur, & ſuauius cruciaretur. Interior enim dulcedo externum dolorem deliniebat, & pondus aduerſae valetudinis releuando demulcebat. Cum autem interdum paralyſi vexata, praenimio dolore clamare, & pectus tundere cogereſſet, quidam eius familiaris ei condolens, in quodam loco clamans pro ea Domino ſupplicabat. Tum illa ſentiens pijs hominibus precibus ſuos dolores non nihil minui: Vade, inquit ad ancillam ſuam, dic homini illi, vt ceſſet orare pro me. Eius enim precum medicina, huius caſtigationis mea, dum melius habeo, accipio detrimentum.

Non vult ſibi minui paralyſis dolores.

Laborabat aliquando moleſtia quadam, & quidam ex amicis eius apud ſe tacitus dolebat vicem illius. At illa ex diuina reuelatione arcanas pectoris eius cogitationes intelligens, miſſa ad eum ancilla ſua, iuſſit ne amplius doleret ipſius cauſa. Tuum enim, inquit, grauamen auget cordis mei dolorem, nec poſſum ferre, vt propter me doleas. Adeo plus eam cruciabant aliorum afflictiones, quam proprijs corporis incommoda.

Corpus ſuum
praclarum & c.
domitum
habuit.

Neque tamen ſpiritu fortitudinis id ſolum obtinuit, vt poſſet aequo animo & viriliter aduerſa perpeti, ſed illud etiam, vt ab omnibus carnis illecebris facile abſtineret. Adeo enim corpus ſuum caſtigauerat, & in ſeruitutem redegerat, vt ad nutum ſpiritus tui obediret, in nullo contradicens, nec vlla ſe ſimulatione excuſans: nec contra dominum murmurabat, ſed eius imitando fortitudinem, nunquam ignauia torpebat, nunquam vel raro labori ſuccumbebat. Adeo iuuenula illa tympaniſtria, ceu inter duo ligna Crucis corpus ſuum extendendo ſiccauerat, vt per multos annos etiam primos libidinis motus minime experta ſit: qua ex re tantam inter homines ſidutiam concepit, vt praeximia innocentia & pura ſimplicitate omnes ſui ſimiles arbitrareretur. Vnde cum quidam eius familiaris amicus, quodam ſpiritualis affectionis exceſſu manum eius aliquando ſtringeret, nihil tamen caſto animo turpe cogitans, ſenſit ex nimia illa vicinitate primos motus in ſuo corpore exiſtere. Sed cum illa id proſuſus ignoraret, vocem ab excelſo audiuit, Noli me tangere: nec tamen ſciuit, quid ea ſignificaret. Deus enim benignus, & noſtris inſirmitatibus condolens, noluit illum coram ſancta muliere pudore affici: at nihilo minus voluit tanquam zelotes, amicae ſuae caſtitem tueri, et illum propter imminetia pericula caſtigare. Itaque cum illa diceret ei, Audiui nunc quandam vocem, ſcilicet, Noli me tangere: ſed quid ſibi velit, plane me fugit: ille, quid ea innueret, intelligens, & ſibi decetero cauuit, & Domino, quod ipſius inſirmitatem prodere noluerit, gratias agens reſceſſit.

De ſpiritu conſilij Cap. 6.

Effectus ſpiritus
conſilij.

Spiritu conſilij Chriſti ancilla inſtructa, nihil praecipit, nihil inordinate facere volebat: ſed omnia diligenter, circumſpecte, & cum deliberatione agens, in omnibus, quae vel fieri, vel omitti oportereſſet, expectabat eum, qui ſaluam faceret ipſam a puſillanti.

fillanimitate spiritus & tempestate: nihil interim per pusillanimitatem omittens, nihil turbulentem vel tempestuosum, nihil inconsideratum, nihil per impetum efficiens. In omnibus vijs eius palpebrae praecedebant gressus eius: & ne post factum succederet vel leuis poenitentia, omnia cum consilio faciebat. Quid verò illa sine grauitate & absque consilij maturitate facere posset, cuius mentem impleuerat & inhabitabat is, qui de se ipso dicit: Ego sapientia in consilijs habito, & eruditus inter sum cogitationibus: Et si autem familiari sancti spiritus consilio vteretur, quanuis diuinis scripturis satis esset instructa, at tamen praeximia animi summissione & humilitate, ne sapiens in oculis suis videretur, aliorum consilij, propriae voluntati renunciando, libenter & deuote se subiiciebat. At verò multi ex eius familiaribus amicis, qui diuinitus collatam illi prudentiam non raro compererant, absque eius consilio nihil, quod alicuius esset momenti, facere ausi erant. Quod enim humana ratione scire non poterat, cum ad Dominum fudisset preces, diuinitus edocebatur. Ita cum quidam eius amicus, mediocritate sua contentus, tanto securius, quanto ab hominum conspectu & pompa seculari remotus, Domino in humilitate seruiret, & à quodam nobili rogaretur, ut magistri loco apud ipsum esset, isque ei promitteret equos, vestes & multa alia abunde se suppeditaturum: ille sanctam hanc foeminam consuluit, quid agere deberet. At illa, nihil unquam sibi praesidens, prius ad Dominum precandum se contulit, & inde ab arcanis diuinorum consiliorum thalamis reuersa, ita dixit: Vidi atrum equum parari tibi, qui ad inferos hinnens, demonum turbis applaudebat. Si quid igitur apud te valet consilium meum, maneat in ea vocatione, qua vocatus es à Domino, ne per ambitionem vel seculi pompam, des occasione diabolo. Alius quidam amicus eius, tanto illi charior, quanto humilior, cum haberet sacerdotium vnum suae beneficium ecclesiasticum, quod ei sufficeret ad mediocritatem, multis victus precibus etiam alterum accepit, quod & dignitate potius, & prouentu locupletius esset. Sed cum pro sua pietate & modestia Christi ancillam confuleret, vellentque ab ea scire, num hac re Deum offenderet: illa more suo breues sibi inducias petijt, & tandem in inspiratione diuina, & caelestibus reuelationibus absque vllò haesitationis scrupulo certior effecta: Videbam, inquit, hominem vestibus albis indutum, & satis ad cursum expeditum, atro insuper pallio indui, & mentis sarcina onerari. Cum autem haec, ijsque alia similia dixisset, is, qui iam in seipso diuinitus senserat, quae illa loquebatur caelitibus edocta, primum sacerdotium, utpote sufficiens, retinuit, & alterum sine mora, ne locum alterius ambitiosè occuparet, vir prudens & Deum timens atque salutari consilio obtemperans, resignauit. Ignoscite mihi, fratres, qui dignitate dignitati adiungitis, & sacerdotia siue beneficia ecclesiastica alia alijs coaceruatis. Non enim est meum, quod retuli, sed Christi reuelantis. Partecite etiam ancilla Christi, nec velitis obtrectare innocentem. Qua enim re vos laesit, si amico praebuit salutare consilium, si veritatem è Domino hausit enunciauit? Fortassis autem, dum crebrò libellum hunc inspiciatis, & quadam acerbitate reuoluitis, ancilla Christi visiones more vestro ridebitis, & pro somnijs & phantasmatis habenda statuetis. Sed etiam Pharisei Dominum de auaritia disputantem, & diuites in regnum caelorum difficile introituros asserentem, non solum irriserunt, sed insanum quoque iudicauerunt.

Vt autem sine personarum acceptione sanctae mulieris res praclare gestas commemorarem, etiam mihi ipsi non parcam, sed infelicitatis meae referam historiam. Cum verbum Dei, licet indignus, ad laicos praedicare inciperem, & ea in re necdum essem exercitatus, neque concionandi usum & consuetudinem haberem, semper mihi metuens, ne inter dicendum materia me deficeret, multa mihi vndeunque colligebam: ijsque coaceruatis, quicquid in buccam venisset, proferre volebam. Totum enim spiritum suum profert stultus: sapiens verò referuat in posterum. Cum autem tanta prodigalitate me ipsum confunderem, ad me absoluta concione reuertens, quodam mentis tedio afficiebar, quòd nullo ordine & in compositè multa mihi dixisse viderer: quo animi mœrore cum ancilla Christi aliquando pressum me cerneret, ego praereverentia causam ejus indicare nolebam: & quod erat miserabilius, quodam me, tanquam qui bene, subtiliter, & acutè dixissem, à concione, vtest moris, commendante, libens id audiebam, & aliquid inde capiebam solatij. Erubescò, fateor, turpitudinem meam prodere, sed sanctae mulieris laudes reticere non sum ausus. Illa enim quandoque huius me tristitia nube confusum, & tanquam operarium confusibilem ad se vocans, triplex tentationum vulnus, quibus clam eram sauciatus, mihi miro modo detexit. Vidi, inquit, effigiem tanquam hominis in nubilo versantis, nimia capil-

Eccc

lorum

Prou. 7.

Hæc nota est veri spiritus.

Visio eius.

Nota quam non sit tutum plura habere sacerdotia vel beneficia ecclesiastica.

Matt. 19. Luc. 16.

Obserua modestiam auctoris. Prou. 29.

Vifio Ma-
riae, qua au-
thori medi-
cinam facit.

lorum copia operi. Quaedam autem meretrix subornata, quosdam ex se radios spar-
gens, cum blandè intuens circumibat: cumque id crebrò faceret, radium vnum in il-
lum vibrans, partem quandam nubili illius discutiebat. Hanc ubi illa parabolam perte-
xuit, triplici me morbo laborantè, mox certissimè deprehendi. Capillata enim super-
fluitas mihi mœrorem adferebat: meretrix verò subornata, id est, elatio, radijs adula-
tionis fota, quoddam mihi miserabile solarium pariebat. Quibus ego te laudibus effe-
ram, ô sancta mulier, quæ secretorum Dei conscia fuisti? Nec frustra tibi Deus homi-
num cogitationes aperuit: sed tuis precibus vim tribuit & efficaciam animorum lan-
guoribus medendi.

Heluidis
inclusa.

Magna ei erat familiaritas cum pia quadam & sancta puella Heluide, apud Villen-
broc inclusa atque solitariam vitam agente: eamque impensè amabat, & velut mater
filiam annis ferè duodecim in Domino nutrierat. Ea puella aliqua molesta tentatio-
ne laborante, Christi ancilla tentationes & cogitationes cordis eius ipsi indicabat, val-
dè admiranti, quò pacto mentem eius cognitam haberet: itemque contra imminentes
tentationes longe antè, quàm acciderent, eam pramuniebatur. Erat eidem puellæ ma-
gno solatio magistri Guidonis præsentia, qui per id tempus ecclesiæ Villenbrocensis
facellanum agebat: & quia quæ repentè accidunt, maiorem solent adferre perturba-
tionem, dimidio anno antè prædixit illi, magistrum illum cum fratre suo Iohanne à
Villenbroc abiturum, multisque exhortationibus confirmabat eam, vt tranquillo ani-
mo illorum ferret abitionem, quorum præsentia illi erat gratissima. Itidèque, de qua-
dam religiosa femina, nomine Besele, qua diu ancillæ Christi fideliter inseruierat, cu-
ius æquè præsentia eidem puellæ inclusa magnam adferebat cõsolationem, longè an-
tè illi prædixit eam recessuram, pramonuitque, vt sedato animo quod Dominus decre-
uisset, toleraret. Quidam magister in Francia degens, animo constituerat ad Oegnies
proficisci: cumque vnus è fratribus domus Oegniacensis, Parisios vsque magistrum il-
lum adducendi causa ire vellet, Christi ancilla ait ad eum: Sustine parumper, nec ita
velis festinare. Nuncius enim à magistro illo ad vos ablegatus, iam est in itinere. Cef-
sit frater consilio eius, & nuncium, quem illa prophetico spiritu venturum prædixit,
apud Oegnies, donec veniret, expectauit. Porro eodem magistro Romam, vt beatissi-
morum Apostolorum limina visitaret, peregrè profecto, fama mendax sparsit cum
obijisse. Ei autem famæ amicis eius fidem commodantibus, multumque eius obitu mo-
lentibus, & pro illo sacrificium facere volentibus, Christi ancilla dixit: Non est mor-
tuus, sed viuit, talique die Roma discessit, rediturus ad suos. Cunctis verò admirantibus,
& Misarum suffragia differentibus, sicut illa dixerat, ita rei confirmauit euentus.

Spiritus
prophetia
in Maria.

De spiritu intellectus. Cap. 7.

Iob. 7.

Eius diuini-
tatem contem-
plationes re-
rum diuini-
narum.

Cant. 3.

His igitur ornata monilibus filia Ierusalem, hisce sancti spiritus donis illustrata,
corde purificato, per spiritum intellectus in celestibus versabatur: adeoque cum
S. Iob suspendia elegit anima eius, vt plerunque sublimius volans, per diem integrum
nonnunquam plures dies, nihil ad inferiora reductis cordis obtutibus, in Solem iusti-
tiæ instar aquilæ suos haberet oculos defixos: cuius solis radijs ab omnium rerum sen-
sibilem humore siccata, ab omnium corporearum formarum nube purgata, absque
vlla phantasia vel imaginatione formas simplices & diuinas, perinde vt in mundo
speculo, in anima sua suscipiebat: relegatisque formis sensibilibus, vniformes & im-
mutabiles rerum supercaelestium species in eius animo tanto purius resultabant, quã-
to summa illi & simplici atque incommutabili maiestati propius coniungebatur. Cum
autem subtilis & extenuatus spiritus eius, atque incendio pij amoris concrematus,
tanquam virgula fumi ex aromatis, supercaelestia penetraret, & quasi per gradus
quosdam in regione viuorum perambulans, per vicos & plateas quareret, quem di-
ligeat, nunc sanctarum virginum delectatus lilijs, nunc sanctorum martyrum ro-
sis odoriferis recreatus, nonnunquam à sanctorum Apostolorum senatu honori-
ficè exceptus, interdum Angelorum coetibus admixtus: denique speratis gradibus
omnibus, cunctis paradisi regionibus summa cum lætitia peragratis, cum omnia
pertransisset, inueniebat eum, quem ardentè desiderabat: & tum demum perfecte
quiescebat, atque illic immobiliter defixus hærebat, omniumque posteriorum obli-
tus, non iam pro amicis quantuncunque charis posset orare, sed neque de sanctis Ange-
lis cogitare. Omnes enim quasi post se relinquens, illi adhærebat, quem audissimè si-
ticbat.

Daba.

Dabatur illi tunc propius inspicere librum vitæ, atq; ex illo per spiritum intellectus multa discebat, quæ tandem ad se reuersa, prophetico spiritu pronuntiabat. Ita triennio antè quàm Cruce signarentur Christiani contra hæreticos prouinciales, dixit se videre Cruces in magnam hominum turbam è cælo copiosè descendentes, cum tamè nulla adhuc in nostra regione hæreticorum illorum mentio haberetur. Crebrò tunc ei in spiritu ceu conquerendo dicebat Dominus, se terram illam ferè totam perdidisse, atq; ex eis locis tanquam exilem profligatum esse.

Quidam zelo Crucifixi à longinquis regionibus, vt Christi ignominiam & iniuriã vindicarent, ad eum locum, qui Mons gaudij dicitur, peruenire, sed ibi ab hostibus Christi trucidati sunt. Aberat ab illis per tanta terrarum spatia ancilla Christi, at nihilo minus vidit sanctos Angelos gratulabundos, cætorum animas sine vllis Purgatorij pœnis in cælum deportare. Inde verò tantus in eius animo peregrinationis illius ardor extitit, vt ab ea suscipienda nulla se ratione passura fuerit distineri, si vllò pacto sine proximorum scandalo eam suscipere potuisset: cumque ridendo quæreremus ex illa, ecquid illic factura esset, respondit. Si nihil aliud, certè vel Dominum meum honorarem libera confessione nominis eius, quem illic viri impij blasphemando abnegarunt. Moriebatur apud Oegnies quidam familiaris amicus domus nostræ, idemq; Cruce signatus. Circa illum vidit Christi famula dæmonum multitudinem, quasi rugientium & ad eseam inhiantium. Tum illa obiurgauit dæmones, & vt à Christi ministro, qui Crucis vexillo munitus esset, recederent, præcepit. At illi è diuerso multa ei crimina malitiosè affingebant, & quòd mala fide egisset, obijciebant. Illa verò Domino supplices preces pro ægroto offerens, vidit quandam Crucem luculentã in ipsum descendere, cumque vndiq; tueri. Quanuis autem morte impeditus, non potuit susceptam peregrinationem profèqui, at tamen magna pœnarum Purgatorij pars condonata est illi, quòd cum cruce signatis voluerit proficisci. Ita enim Dominus sanctæ mulieri reuelauit.

Quidam amicus noster, nobilis genere, sed fide nobilior, Deo deuotè seruiens, & omnia, quantum in ipso erat, Christi amore relinquens, vxorè habuit valde huic mundo deditam, & ipsius proposito planè repugnantem. Ea causa formidabat, ne malè cõiugis importunitate è sua domo extruderetur. Tria enim sunt, vt ait Salomon, quæ hominem è sua domo eijciunt: fumus, stillicidium, & mala atq; litigiosa mulier. Sancta autem Christi ancilla dolens vicem iuuenis, multas pro eius vxore Domino preces fudit, cumq; blandè consolans, prædixit illi fore, vt coniunx eius breui ad Dominum conuerteretur. Quod quidem ita euenisse nos cognouimus, & Domino gratias egimus. Perfectè enim mundi vanitatem despiciens, vt priùs religioso mariti proposito aduersa fuit, ita deinceps illud promouebat: immò quasi antecedendo iam trahebat illum, quem antea distinendo retraxerat.

Laborabat in extremis Canonicus quidam ecclesiæ S. Gertrudis Niuellensis. Eius obitûs diem fratres Oegniacenses non temerè nôsse cupiebant, certa ratione permoti. Itaque dicebant laico cuidam Niuellano, qui tunc apud Oegnies erat, vt eo se cõferret, & diem, quo canonicus moreretur, ipsis denunciaret. Eidem autem laico homini dixit ancilla Christi: Si vis opportunè, quod iustus es, nunciare, manè proficiscaris oportet. Illo igitur postera luce Niuellam ingrediente, iam pro defuncto Canonico cãpanæ pulsabantur.

Nocte tertiæ feriæ, quæ caput ieiunij, siue diem illum, qui Cinerum vocatur, proximè antecedit, quando solent homines seculares comestationibus vacare, vidit dæmones quosdam, à quadam religiosa fœmina cum mœrore & ignominia reuerti: quæ quidem grauiter illi oppugnârunt, sed Domino opè ferente, miminè expugnauerant. Sciscitabatur postea ex illa, quid habuisset, eaq; respondit: Admodum per id tempus grauata fui, sed ea ipsa hora Dei benignitate sum liberata. Itaque didicit ex verbis eius eodem tempore se vidisse dæmones, pudore affectos, ab ea recessisse.

Sacerdos quidam ea præsentè sacrificium Missæ obtulit: cumq; non esset nescius illam pro ipso crebrò preces Domino offerre, nec haberet maius aliquid, quod ei retribuere, ne ingratus videretur, statuit pro illa Missam eam celebrare. Peracto autem sacrificio, ait illa ad eum: Missa hæc mea fuit. Hodie enim filium pro me patri obtulisti. Illo verò admirante, & vnde hoc feiret; percontante, cum solus Deus cognitas habeat cogitationes hominum, illa respondit: Vidi columbam elegatissimam in caput tuum ad altare descendere, & quasi volitando alas suas ad me extendere, didiciq; in spiritu, sanctum spiritum illud sacrificium ad me transferre.

In spiritu
procul vi-
det eadem
Christiano-
rum.

Viso eius.

Fœmina
nobilis, eius
preibus cõ-
uertitur.

Pudescunt
dæmones,
si resistas
rentationi-
bus eorum.

Nouit oc-
cultas cogi-
tationes.

Viso eius.

Sacerdotibus dignè & deuotè sacrificantibus, videbat illa sanctos Angelos gaudentes, & illis cum multa hilaritate cooperantes, vultu quoque benigno in eos intuentes, & eos officiosissimè venerantes. Vix autem sacerdotibus miseris, Iude proditoris asseculis, qui Christum Dominum, quantum quidem in illis est, denuò crucifigunt, & sanguinè testamenti pollutum ducunt: qui manibus pollutis, oculis impudicis, ore virulento, corde impuro ad reuerendum illud sacramentum irreuerenter accedentes, sanctos Angelos, qui illic adsunt, grauiter offendunt, & ex medicina salutari mortem sibi miserabiliter consciscunt.

Si hoc possunt sancti in mortali corpore, quid possunt iam Deo in cælis coniuncti.

Quidam ex præcipuis amicis eius, Parisijs sacerdotio initiabatur: illa verò corpore absens, præsens spiritu, quemadmodum ordinaretur, quomodo affectus esset cum ordinaretur, ipsum locum ordinationis, pontificis quoque, & ipsius habitum perspicuè vidit, illique admiranti postea omnia narrauit: cumque ei literas quasdam per illius nuncium mitteret, inter alia quædam scripsit, quæ ille, donec completa essent, intelligere non potuit: erant autem eiusmodi, vel ijs consimilia: Arbor noua iam floruit, cuius primos fructus mihi Dominus destinauit. Statuerat idem primum sacrificium suum facere in Fræcia, sed Domino disponente, apud Oegnics, præsentem sancta muliere, id fecit.

De spiritu sapientie. Cap. 8.

Porrò verò vt opus suum sapiens artifex, templum suum summus sacerdos, filiâ suam rex sublimis ad perfectionis fastigia perduceret, septimo sepriformis spiritus dono, quasi pro aliorum cõdimento, eam præclarè illustrauit & ornauit eximie, nempe sapientie spiritu: quod est primũ donum dignitate, postremum consummatione. Hac sapientia gustauit & vidit, quoniam suauis est Dominus, cum sicut adipe & pinguedine repletur anima eius, cum de sponsi labijs mel & lac sugeret, & in horto voluptatis manna absconditum manducaret. Huius mellitissimæ sapientie dono cor eius medullitè afficiebatur, verba edulcabantur, cuncta opera spiritalis vnctionis suauitate imbuebantur. Inde fiebat, vt esset mitis corde, dulcis sermone, actione suauis, ebria charitate: adeò verò ebria & à sensibus abstracta, vt nonnunquam ad Nonam vel Vesperinas preces, nobis pulsantibus campanas, illa quasi expergiscens percontaretur è nobis, num hora esset matutina. Aliquando in lectulo suo tres continuos dies illa iacens & cum sponso immortalis suauiter quiescens, præ nimia spiritus iucunditate & suauitate vix vno temporis momento sibi iacuisse videbatur. Mirabili autem affectionum varietate, modò esuriebat Deum, modò stiebat: & quia scriptum est, Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient: quanto plus Dominum sentiebat, tanto amplius crescebat desiderium. Itaque angebatur, clamabat, & vt remaneret suppliciter deprecabatur: & ne recederet, quasi inter brachia complexão stringebatur, vt quæ se magis etiam exhiberet, cum lachrymis obsecrabatur. Nonnunquam per tres aut eo amplius dies, videbatur sibi illum tanquam paruulum inter vbera commorantem stringere, & sese, ne videretur ab alijs, occultare. Interdum verò ludebat cum eo ceu puero, eumque osculabatur. Quandoque ceu agnum iuxta sinum illius, aliquando instar columbæ pius Virginis filius se filie suæ exhibebat: nonnunquam etiam instar arietis, stellam luculentam in fronte habentis ecclesiam circumiens, filios suos, vt ei videbatur, visitabat. Sicut enim dubitantibus discipulis sub specie peregrini se ostendit, & beatum Thomam missurus ad Indos, vt eius habet historia, formam mercatoris induit: ita amicis suis pro illorum consolatione amabili specie apparere dignatur: quemadmodum etiã, authore S. Hieronymo, beata Paula in Bethleem illi sibi videre visa est ceu paruulum in præsepio iacentem.

Epist. 27. in vita S. Paulæ.

Miræ consolationes diuina.

Luc. 2.

In diuersis autem Domini solennitatibus ita se illi ostendebat, vt ratio solennitatis poscere videbatur: verbi gratia: In natiuitate ceu puerum vbera matris sugentem, vel in incunabilis vagientem. Tum verò afficiebatur erga eum, vt puerum, pro varijs modis, quibus illi apparebat, varias etiam sentiens affectiones. atque ita singulis annis solennitates illæ renouabantur. In festo Purificationis videbat beatissimam Virginem filium suum in templo offerentem, & Simeonem illum inter vinas recipientem: atque in hac visione non minus exultabat præ gaudio, quàm si præsens fuisset, cum ita gestum est olim in templo. In hac solennitate quandoque cereus illius, cum diu fuisset extinctus, in processione subito non nisi diuinitus clarissimo lumine accendebatur. In passione nonnunquam Dominus illi in Cruce apparebat, sed rarò, quòd vix posset sustinere. Aduentantibus magnis solennitatibus, interdum octo diebus antè gaudio

gaudio se affici sentiebat: atq; ita pro totius anni cursu siue ratione varijs mutabatur modis & mirabiliter afficiebatur. Cum sancti alicuius festus immineret dies, sanctus ille ferias suas ei nunciabat, & in ipsis ferijs visitabat eam, multos secum beatos ciues adducens: sicque spiritus eius cum sancto totum illum iucundum ducebat diem. Ex familiarium autem & crebro sanctorum colloquio id obtinuit, vt quemadmodum homines suos vicinos alios ab alijs internoscunt, ita ipsa angelos & sanctos homines alios ab alijs posset distinguere. Nonnunquam sanctus quispiam, in his regionibus prorsus ignotus, festum suum diem, qui in locis remotis colebatur, vt in eius ferijs ipsa quoq; gauderet, ei indicabat. Immo verò etiam nullo indicante, palato cordis discernebat dies festos à non festis, quòd dulcius illud afficerent dies solennes, quàm alij. Celebrabat autem festos dies, pectori suo atq; animo haud aliter, atque in calendario vel martyrologio inscriptos. Vnde cum esset aliquando in ecclesia S. Gertrudis in oppidulo, quod Laulos dicitur, & quædam eiusdem S. Gertrudis feriæ in diem crastinum incidere, nec tamen eius loci sacerdos id aduerteret, illa intra se sentiens ferias imminere, se continere non potuit. Itaq; cum sacerdos eò non veniret, nec alius quisquã, qui campanas pulsaret, quæadmodum fieri solet pridie ad primas Vesperas, vt vocat, illa surgens è loco suo, campanas, vt potuit, pulsare cœpit. Id verò audiens sacerdos & admirans ad ecclesiam properè accurrit, atque ad illam: Cur pulsas campanas perinde ac si feriæ sint, cum non habeat apud nos consuetudo, vt præterquam in ferijs, hac hora pulsemus? Tum illa verecunda & pauida: Ignosce mihi, inquit, domine: magna enim feriæ cras erunt, sed nescio cuius sancti. Sentio enim ecclesiam hanc gaudio perfusam. Sacerdos verò inspiciens calendarium, vidit crastinum diem S. Gertrudi sacrum fore.

Magna familiaritas cum cæli ciuibus.

Ferias imminentes sentiebat intra se.

Tot illa & rantas à Domino consolationes percipiebat, vt etiam si nullis exterioribus, vt fit, nonnunquam pro recreatione, intenta esset, semper in vno aliquo loco absque vilius hominis confortio sine tadio permanere posset. Sedens aliquando in cellula sua, audiuit vocem dulcissimam Domini, dicentis: Hac est filia mea dilecta, in qua plurimum delector. Quando extra se rapiebatur, videbatur sibi caput suum deponere ad genua Christi. Interdum per Angelos ab aliquo supernorum ciuium salutabatur. Cum oraret quandoque ad altare S. Nicolai, videbatur ei ex illius reliquijs lac manare. Ab imagine Crucifixi vidit nonnunquam radios quosdam vsque in pectus suum vibrari. Porro in ijs omnibus valde delectabatur, & miro modo spiritus eius confortabatur. Apparuit ei quandoque beatus Bernardus, Cisterciensis ordinis pater & lumen, alasque suas, quibus præditus videbatur, circa eam expandit: cumque diu cum illa intra ecclesiæ cancellos sedisset, sciscitanti ei, quid sibi vellent à se ista, respondit se instar aquilæ sublimi volatu sublimia & sublimia scriptura diuina attigisse, multa que arcana cælestia Dominum sibi referasse. Magna veneratione & singulari amore prosequabatur beatissimum Iohannem Euangelistam. Accidit autem, vt cum multis lachrymis & suspirijs cuidam sacerdoti exiguam culpam venialem confiteretur. Sacerdote illo interrogante, cur ita lachrymis afflueret, illa respondit: Nō possum reprimere lachrymas. Videbat enim Aquilam quandam ad pectus suum perinde vt in fonte, ita in illo rostrum suum tingentem, & magnis clamoribus aëra complementem. Intellexit autem in spiritu B. Iohannem lachrymas & gemitus ipsius ad Dominum perferre. Vidit quãdoque, sacerdotem quandam cum lachrymis deuotè sacrificantem, atque columbam quandam in eius humerum descendentem, ex eoq; humero fontem purissimum scaturientem. Interdum etiam vidit Virginis filium sub forma pueri cum immenso lumine circa arculam, in qua Eucharistia reponeretur: cumq; ex ea quæreremus, cuius modi esset illud lumen, respondit: Quantum lumen Solis, candelæ lumen superat: tantum, immò plus etiam, lux ista vincit Solis splendorem. Quando reliquiæ ad nostram ecclesiam adferbantur, illa in spiritu aduentum earum præsentiebat, totamq; noctem cum illis iucundam ducebat, Christumq; gaudentem, & à prioribus reliquijs illas iam recens illatas, cum quadam exultatione & veneratione suscipi videbat. Vtrum autem essent veræ reliquiæ, spiritu suo mirabiliter percipiebat. Ex parua illa Cruce, quæ est in Oegnies, in qua particula ligni sanctæ Crucis habetur, radium quandam valde luculentum & tanquam cælesti claritate cōspicuum, prodire videbat. Quidam familiaris amicus domus nostræ inter alias reliquias, quas habebat, os cuiusdam sancti sine scriptura reperit. Itaq; cuius essent reliquiæ ignorans, attulit eas ad Christi ancillam, vt per illam certior fieret. Ille verò in spiritu virtutem & veritatem illarum sensit: orauitq; Deum, vt ipsi indicaret, cuiusnam essent. Apparuit autem illi sanctus quidam valde præclarus

Multas diuinitus consolationes percipit.

Corporalis Christi præsentia in Eucharistia.

Eccc 3 & excel.

Alij Aigul-
phum vo-
cant.

& excellentis meriti: qui ab ea interrogatus, quis esset, non quidem nomen expressit suum, sed quatuor literas ob mentis eius oculos descripsit. Quas cum illa memoriter retineret, sed quid significarent nesciret, accito ad se Clerico, literas commemoravit, puta, A I O L: & quid significarent, indicari sibi petijt. Ille literas inter se coniungens, dixit, Aiol ex ijs confici. Tum illa perspicue cognovit, beati Aiulphi, qui apud Primum in multo honore habetur, eas esse reliquias.

Singulare
eius solamē
sacra Eucha-
ristia.

Et si autem præ desiderio æternæ fruitionis, præ amore visionis Dei, & pro dilatione æternæ beatitudinis in hoc exilio langueret, vnicum tamen & summum erat ei remedium & singulare solatium, manna & panis cælestis, donec veniret ad terram promissionis. Ex eius perceptione angor cordis & desiderium temperabatur, dolores omnes leniebantur, spiritus confirmabatur. Summo hoc & celsissimo sacramento freta, omnes peregrinationis huius arumnas patienter tolerabat, omnesque misere vitæ huius defectus hoc cibo vegetata parvipendebat. Panis sanctus cor illius confirmabat, vinum sanctum mentem eius sanctificans inebriabat. Caro sancta saginabat, sanguis viuificans abluendo purificabat. Hoc vno solatio diu carere non potuit. Corpus Christi edere, hoc illi viuere erat: ab illo verò diutius abstinendo separari, hoc eierat emoriamque in hoc seculo sua experientia didicit, quod Christus in Euangelio dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Nec erat ei durus hic sermo, sicut iudæis, sed suavis: quippe quæ omnem delectationem & omnem saporis suauitatem in eius perceptione, non solum intus in animo, sed etiam foris in ore persentiret: cum plerunque sub specie pueri cum mellis gustu & odore aromatico, in puro & bene ornato cordis sui thalamo Dominum suum felicissime suscipere. Nonnunquam verò, cum sitim vitalis sanguinis eius diutius ferre non posset, post Missarum solennia petebat sibi copiam fieri vel nudi calicis in altari diu conspiciendi.

Iohan. 6.

De aduentu eius in Oegnies. Cap. 9.

In spiritu vi-
det locum
ipsi incog-
nitum.

Postquam huius filia regis preciosa monilia, huius sponsæ Christi vestimenta fragrantia, etsi non pro dignitate, tamen pro virium facultate descripsimus, iam ad vestimentorum eius simbrias, id est, ab beatam eius est vita decessum veniendum est, ut etiam caudam nostræ hostiæ offeramus. Cum multo tempore in eo loco, quem iam crebro diximus Villenbroc appellari, seipsam Domino immolasset, è vicinia proximi oppidi, quod Niueilla dicitur, hominum ad ipsam cum deuotione confluentium frequentiam diutius ferre non potuit: quippe quæ soli Deo cuperet vacare. Sæpius iam multis precibus apud Dominum id egerat, ut locum propositum ipsius accommodum, & personas quæ ipsius desiderio secundum Deum humiliter inferuissent, posset eius prouidentia obtinere. Itaque in spiritu ostensus est ei locus, quem Oegnies vocant, nunquam illi antea visus, cuius propter recentem structuram & paupertatem vix tenuis apud homines mentio fiebat. Interim diu apud se deliberabat, ignorans cuiusmodi esset locus ille: Porro de Domini promissione confidens, longè antè, quàm eò veniret, à marito suo Iohanne & eius fratre magistro Guidone, qui illi erat patris spiritalis loco, tanquam obedientiæ filia, facultatem petijt locum illum inuisendi, atque si placeret, illic commorandi. Nec difficile illi precibus eius assenserunt, ne morerè afficerent, quam charitatis visceribus complectebantur. Permoit quoque illos Deus, ut id permitterent, nec vllò modo sibi poterant persuadere eam in loco, quem nunquam cognouisset, & in quo commorantium nullam haberet consuetudinem & familiaritatem, diu permansuram. Itaque illa, duce Deo, ad locum ipsi destinatum iter ingressa est, & cum adhuc aliquanto interuallo ab illo abesset, beatus Nicolaus, eius loci patronus, gratulabundus ei venit obuiam, eamque ad suam ecclesiam perduxit. Multum eo die, cum adhuc esset in itinere, secum admirata fuerat, in animo suo sentiens magnam S. Nicolai solennitatem adesse, licet non ignoraret eius ferias in Decembrem, non in Maium, quo illud iter faciebat, incidere. Eodem autem ipso die, quo venit in Oegnies, fratres loci eius S. Nicolai translationem solenniter celebrabant. Postquam autem ad locum peruenit, miro modo & loci situm, & fratres domus illius, sicut prius in visione Dominus ipsi ostenderat, agnouit, simulque comperit festum diem S. Nicolai illic agi: prædixitque se eo in loco ab hac luce migraturam: locum etiam in ecclesia, ubi post obitum humana esset, mihi postea secretò ostendit: & vera eam dixisse, xci

Futura quæ
dam prædi-
xit.

rei euentus probauit. In Oegnies enim, tamen si multi eam inde reuocare conarentur, naturæ debitum moriens persoluit, & in ea parte ecclesiæ, quæ mihi dixerat, licet plerique aliter vellent, post obitum sepulta est.

De mansione eius apud Oegnies, & de ijs, quæ illic ei acciderunt.

Cap. 10.

Postquam de terra & cognatione sua, Domino præcipiente, egressa est: postquam sub vmbra illius, quem desiderabat, tanto suauius, quanto secretius sedit: quæ illi bona illic Dominus præstiterit, quoties solito frequentius sanctorum Angelorum visitationibus eam consolatus sit, quàm crebrò cum matre Domini in ecclesiâ familiaria miscuerit colloquia, quoties ipse Dominus præsens ei apparuerit, nec mente possum concipere: tantum abest, vt sermone explicare queam. Quanto autem propius accedebat optatus vitæ terminus & annus extremus, tanto profusius munificentissimæ largitatis suæ thesauros illi Dominus pandebat. Ipso verò vltimo vitæ eius anno aduentante, quem & Dominus postremum illi fore promiserat, & illa prægaudio celare non poterat, (Sex enim annis ante illum magistro Guidoni Niuellano prædixerat, nobisque non rarò & annum & tempus obitûs sui, non tamen exprimendo diem, indicauerat) eo, inquam, anno propinquante, iam se amplius continere non valens, anhelabat, suspirabat, præ desiderio clamabat, quasi moræ impatiens, cum Dominum amplexaretur: Nolo Domine, vt sine me recedas: non cupio hic morari amplius, domum ire volo. Et miro quodam modo, dum sic extra se rapta vehementi desiderio cruciaretur, præ cordis plenitudine ferè toto corpore dirumpi videbatur: cumque ad se rediret, diù non poterat pedibus consistere. Porrò cum extra se raperetur, præ feruore spiritûs vultu igneo videbatur: quodque est admirabilis, sub eiusmodi mentis excessu, immota acie, in solem potuit suos oculos defigere. Non potuit tunc præ spiritûs ebrietate tacere, sed clamans dicebat: Audiui à Domino, me ituram in sancta sanctorum. O dulcissimum vocabulum, Dic mihi mea Clementia, (sic enim eius ancilla vocabatur) quid est Sancta sanctorum, ex famula volebat scire, quid ea dictiones significarent, cum neutra id sciret. Sed, vt dixi, spiritu ebria id faciebat. Sæpè autem has dictiones reperebat, quibus animus eius suauiter afficiebatur. Reddita autem sibi, mirabatur se iam solito crebriores pati mentis excessus: sed dicebatur ei: Ne mireris isthuc: postremus hic est annus vitæ tuæ, post què nihil tibi temporis reliquum erit. Audiebat etiam vocem Domini ipsam vocantis, & dicentis: Veni amica mea, sponsa mea, columba mea: iam coronaberis. Nonnunquam vehementi spiritu incitata, & suâ plus solito oblita, ex cordis abundantia inter alia multa, hæc quoque dicebat: Vestimenta filia regis instar aromatum redolent, & membra corporis eius ceu preciosæ reliquæ à Domino sunt sanctificata.

Eo anno, quo migravit ad Dominum, cum ex officio mihi à Pontificis maximi legato demandato, ad prædicandum & Cruce signandos, quibus Dominus eam mentem aspiraret, contra hereticos me compararem, illa ex me sciscitabatur, quando redire decreuissem. Me autem respondente, longas me moras facturum, illa dixit, licet prorsus nulla tum laboraret aduersa valetudine: Testamento ego tibi relinquo quædam, quæ post obitum meum tua erunt. Iam enim obitum suum, vt diximus, longè antè præiuderat: dicebatque mihi corporis sui dissolutionem imminere. & quia incerta erat quando essem rediturus, in faciendo testamento properabat: quo me scripsit hæredem zonæ suæ, qua cingebatur, & sudarij linei, quo lachrymas detergebat, & quorundam aliorum non magni quidem precij, sed quæ mihi auro & argento chariora sint. Appropinquante autem tempore ægrotationis optatæ & extremæ, dixit ancillæ suæ, religiosa virgini, ipsi ministranti: Vereor ne tibi & alijs molestiam diuturna enim & graui ægitudine confecta, proficiscar ad Dominum. Equis verò tam diuturni temporis molestiam apud me perferre poterit? Semper enim reformidabat, se causa eius quispiam grauaretur, tamen si potius dolerent omnes, sapius ipsi assistendi & inseruiendi copiam denegari. Prædixit autem, se quadam secunda feria humi collocatum iri. Itaque toto illo anno semper ferè illa feria ieiunabat, nihil prorsus cibi recipiens. Quanto verò tempus mortis eius magis accedebat, tanto illa sine intermissione diebus ac noctibus Domino studiosius seruire & placere nitebatur. Vnde etiam à festo die Annunciationis beatissimæ Virginis, vsque ad beati Iohannis Baptistæ ferias, non nisi vndecies, idque parcè admodum, cibum

Multas accipit celestes consolaciones.

Sancti vitam habet in patientia, mortem in desiderio.

Nota rem miram.

Prædicit obitum suum.

Trium mensium spatium.

nō nisi vn-
decies cibū
sumit.

sumpsit, semper gaudens, & diem cælestium nuptiarum cum exultatione expectans. Beatum verò Andream Apostolum, qui Crucem Domini tanto amore complexus fuit, vt de ea descendere noluerit, valdè habuit familiarem, cumque inter ceteros sanctos præcipuè diligebat: qui etiam ante supremam infirmitatem his verbis eam consolabatur: Confide filia: ego te non deferam: sed quemadmodum Christi nomen & fidem confessus sum, & non negaui: ita in obitu tuo tibi adero, & coram Deo meo te confitebor, tibi que testimonium perhibebo.

De cantu eius ante ægitudinem. Cap. II.

Iam tēpus promissum propè aderat, quod illa multis lachrymis antevererat. multis gemitibus & suspirijs, vt adesset, postulauerat. Et ecce repente factus est sonus, & vox turturis audita est in terra nostra, vox exultationis & confessionis, quasi sonus eupulantis & iubilantis, tanquam sonus sublimis Dei. Exersit Dominus omnem lachrymam ab oculis ancillæ suæ, & repleuit cor eius exultatione. Cœpit enim clara voce, & alta cantare, nec cessauit spatio dierum trium & noctium laudare Deū, Deo gratias agere, suauissimam cantilenam de Deo, de beatissima Virgine, de spiritibus Angelicis & sanctis alijs, de amicis suis, de scripturis diuinis rhythmicè & dulci modulatione contexere: nec deliberabat, vt sententias inuenerit: neque moras necessebat, vt inuentas ante disponderet: sed tanquam si dictarentur scribenti, ita dabat illi Dominus illo tempore, quid diceret. Continua vocis contentione iubilans, nec cogitando laborabat, nec disponendo cantum interrumperebat. Vnus autem è Seraphin, vri ipsi videbatur, alas suas supra pectus eius habebat expansas: quo subministrante & humanissimè adiuuante, adspirabatur ei carmen isthuc sine vlla difficultate. Porro cum sic tota die vsque in noctem cecinisset, præ vocis contentione rauca factæ sunt fauces eius, ita vt in primis noctis initijs vix posset vocem vllam edere. Ea re lætatur Prior domus nostræ, quod proxima luce, nempe Dominico die, è diuersis locis soleant homines seculares ad ecclesiam nostram confluere: quos verebatur, si eam tam contenta & alta voce sine cessatione concinentem audirent, offensionem & scandalum inde accepturos, & pro fatua eam habituros. Et tamen filij huius seculi, filij doloris, non mirantur, si quis clamet præ angustia & dolore, vt sit à parturiente: stupent autem & admirantur, si quis præ gaudio ex cordis abundantia erumpat in clamores, nec se possit intra silentium continere. Sed filij gaudij, cum talia audiunt, non murmurant, nec offendentur: sed cum multa humilitate & modestia, Dei magnalia in sanctis eius venerantur.

Viderè ad-
mirandā in
femina.

stupēda Dei
opera in sā-
ctis eius ve-
nerari de-
bemus.

Manè alterius diei tympanistris nostra altius & clarius cœpit citharizare. Angelus enim Domini illa nocte omnem raucedinem ab eius gutture deterferat, immittens in pectus admirandā suauitatis vnditionem: sicque reparatis arterijs & voce instaurata, toto ferè die non cessauit à laudibus Dei. Homines tamen eò aduentantes non nisi vocem exultationis & harmoniam modulationis audiebant. Clausi enim ostijs, & omnibus exclusis, Prior noster & ancilla sanctæ mulieris cum illa permanerant in ecclesia: atque ipsi multa ex illis, quæ in arcanis cælestibus illa depromebat, assequi non potuerunt: quadam verò intellexere, sed pauca prohdolor memoria retinuerunt. A summo autem & primo tono suam cantionem ordita fuit, nempe à sacrosancta Trinitate, Trinitatem in Vnitate, & Vnitatem in Trinitate diuinitatis laudans, & mirabilia & quasi ineffabilia interserens, quadam etiam è scripturis diuinis nouo & admirabili modo exponens, ex Euangelio & Psalmis, è nouo & veteri testamento, quæ nunquã audierat, multa subtiliter edisserens. A Trinitate verò ad Christi humanitatem descendit inde ad beatissimam Virginem: postea de sanctis Angelis, de Apostolis & alijs sanctis multa pronuncians: ad extremum tanquã in vltimo iam puncto cōstitutata, multa de amicis suis, qui etiam num superstites sunt, dicens, eosque per ordinem Domino singulatim commendans, & multas pro eis preces fundens. Atque hæc omnia rhythmicè & Latine ab ea enunciabantur. Dicebat verò inter cetera, à lumine sacrosanctæ Trinitatis sanctos Angelos habere intelligentiam: à lumine verò corporis Christi glorificati, in sanctis animabus fructum eos capere & exultationem. Beatissimam quoque Virginem Mariam iam cum corpore glorificatam constanter asserere: & corpora sanctorum, qui Christo passio fuerunt, nunquam postea in puluerem reuersa aiebat: multumque eo nomine lætatur, quod Spiritus sanctus propediem esset visitaturus ecclesiam suam, & solito copiosius per vniuersam ecclesiam misurus operarios suos, qui

Per id tem-
pus Domi-
nicorum,

DE MARIA OEGNIACENSI.

887

qui animarum fructus adferrent mundumque maxima ex parte illuminaturus. Dicebat etiam, cum de beato Stephano protomartyre caneret, quem paradisi rofarium appellabat, illi sub mortem oranti Dominum pro munere dedisse sanctum Paulum: & beato Paulo, peracto martyrio, e corpore excedere, sanctum Stephanum adfuisse, eiusque spiritum obtulisse Domino atque dixisse: Domine, hoc ingenti & singulari munere tu me donasti: ego vero multiplici fructu auctum tibi illud reddo.

Franciscanorum, & Ordines inchoabatur.

Pro quodam etiam Concionatore, quem ei Dominus dederat, multum orans, rogabat, ut pius Dominus eum conseruaret, quo spiritum illius morientis posset ipsa ei offerre, & quem ab illo accepisset, ei cum usura restituere. Miro autem modo omnes concionatoris illius tentationes, cunctaque, ferè peccata, quae olim admiserat, commemorans, Dominum precabatur, ut ab eiusmodi illum seruaret. Audiebat hoc Prior noster, qui eius hominis nouerat conscientiam & audiebat confessiones: cumque ad illum venisset, dixit ei: Exposuisti dominae Mariae peccata tua? Illa certè inter cantandum ita ea recitauit, ac si coram se in libro scripta videret.

Canticum beatissimae Mariae virginis, puta Magnificat, rhythmicè & Romana lingua creberrimè repetebat, multam suauitatem ex ea perferens. Cum iam autem sub finem cantionis ad Simeonis canticum peruenisset, deuotissimè commendauit Domino amicos & amicas suas, foeminas religiosas Leodij degentes, atque pro pace illarum orans, per singulas clausulas primum eius cantici versum, Nunc dimittis Domine &c. repetebat. Atque etiam pro religiosis Niuellanis, multisque alijs in Leodiensi dioecesi manentibus Domino preces offerens, semper, Nunc dimittis, repetebat. Expletis tandem tribus illius iubilationis diebus, lectulum suum in ecclesia ante aram iussit praeparari, & ad se reuersa, accitis fratribus, dixit: Praecesserunt lamentationes, me pro peccatis lugente: praecessit carmen, me propter bona sempiterna exultante & iubilante: & ecce sequitur Vox infirmitatis & mortis. Nunquam deinceps cibum sumptura sum, nisi quam lectura in hoc codice. Atque ita tradens fratribus libellum, quem habebat, in quo preces & carmina quaedam de beata Maria, quae canere solebat, inerant, disciplinae Domini patienter se permisit & subdidit, finemque beatum in silentio & spe expectauit.

De aegrotatione eius sub mortem. Cap. 12.

In hac vero aegritudine grauiter quidem corpore laborabat, sed intus animo suauiter quiescebat. Sancti enim, qui illi adhuc rectè valenti crebro adstiterant, crebrius eam iam afflicta correptam valetudine inuisebant. Et ipse Christus saepe illi apparens & quasi commiserantis vultu in eam respiciens, itemque sanctissima mater eius, ei ferè semper assistens, illam consolabatur. Inter omnes autem beatus Andreas Apostolus ad eam saepe veniens, haud vulgari eam consolatione afficiebat, ita ut penè omnem doloris sensum ab ea auferret. Sancti etiam Angeli aderant ei, & officiosè interueiebant. Ita cum nocte quadam siti laboraret, nec posset tamen, nimia morbi vi impedita, suis viribus furgere & ambulare, duobus sanctis angelis eam sustentantibus, & ducètib; ad locum, ubi reposita erat aqua, bibit, & rursus illis eam reducentibus, ad lectulum suum absque villo labore reuersa est. Cum autem, beatissima virgine ipsam praemonente, extremam vñtionem acciperet, Apostoli omnes praecipue adfuerunt, & beatus Petrus clauces ostendens, pollicebatur se illi caeli ianuam patefacturum: porro Christus signum crucis, vexillum victoriae suae, ad eius pedes fixit. Cumque in diuersis locis vngeretur, in ipsa sacramenti eius perceptione sancti spiritus operationem cum ingenti singulorum locorum illustratione persensit. Quidam etiam amici & noti eius, qui iam pridem obierant, eius consolandae causa ad eam missi sunt: Iohannes Dinantinus, qui iam cum Christo regnabat, & frater Richardus de Menesar Capella vir sanctus & bonus cum viueret, sed etiamnum luens poenas Purgatorias. Alius quidam, grauissimis subditus Purgatorij cruciatibus, apparuit illi, postens opem ab illa. Habuerat ille & habitum & nomen religionis, & perfectionis professionem praese tulerat: sed postea cum multorum scandalo & religionis opprobrio ad seculum reuertens, cum quadam contraxerat coniugium, quae itidem diu perfectionis vitam praese tulerat, sed deinde primam fidem irritam fecerat. Ante omnia autem eo nomine se cruciari dicebat, quod Dei Ecclesiam scandalo suo laesisset.

In grauissima aegritudine mirè diuinitus visitatur.

Notate hoc desertores vitæ monasticae.

Sanctus Tolosanae ecclesiae Episcopus, quandoque eius inuisendi causa ad eam venit, ex cuius praesentia maximam illa cepit consolationem, & ad tempus etiam corporis vires: porro beatissima Virgo, ut ipsi videbatur, quasi in aëra contra sanctum Episcopo.

piscopum eam subleuauit. Cùm autem idẽ Episcopus in ea ecclesia altari beate Virginis consecrato, Missarum solennia celebraret, Domino ostendente, vidit in perceptiõne sacramenti columbam candidam, sancto Episcopo in os Eucharistiam inferentem, & ingentem claritatem eum intus penetrantem, eiusque animam illustrantem. In eã infirmitate tametsi nihil penitus edere possent, immo nec modici panis odorem perferre, facile tamen & quidem crebrò Christi corpus sumebat: quod statim quasi liquefcens, & in animam eius transiens, non solum illam confirmabat, sed etiam corporis infirmitatem sine mora releuabat. Quandoq; sumente illa tum Eucharistiam, facies eius quosdam ex se luminis radios vibrare & diffundere videbatur. Nos quidem tentabamus aliquando, num hostiam non consecratam sumere possent, sed illa à panis odore mox obhorruit, & cùm nisi exiguam particulam dentibus attigisset, cepit clamare, expuere, & perinde ac si pectus rumpere, anhelare & cum ingenti anxietate singultire. Cùmque diù præ dolore clamasset, & sæpius os aqua abluisset, magna noctis parte exacta, vix potuit quiescere. Nunquam autem, quantumuis imbecillo esset corpore, quanlibet euacuato & exhausto capite, utpote quæ quinquaginta & tribus diebus sub mortem profus nihil cibi accepit, lumen solis ferre non potuit, nisi quam ad lucis splendorem oculos clausit: & quod est mirabilius, cùm iuxta eã & prope ad aures eius in ecclesia, alta voce cantaremus, campanas diù & fortiter pulsare, quoddam etiam altare, vt ab Episcopo Tolosano consecraretur, multorum camentariorum malleis cadentium opera iuxta eam extrueremus, nullo vnquam strepitu, quem Dei & eius ecclesiæ causa fieri sciret, affligi potuit. Sonus enim ille, vt ipsa, cùm nos ei condoleremus, asserbat, nulla caput eius molestia afficiebat.

Diebus 53.
nihil edit.

Confluxere tum ad illam è diuersis locis amici & noti, vt eam visitarent. Nobis autem de quibusdam, qui necdum ad illam venerant, loquentibus, de alijs dicebar, se illos adhuc visuram: de alijs verò, se nunquam in hac vita eos conspecturam: quod ita etiam euenisse scimus. Illustris quædam matrona, Louaniensis Ducis quondam coniunx, quæ contempto seculo, ordinis Cisterciensis monasterium petierat, monasticam in illo vitam professã, longè ante eius obitum, cùm adhuc esset in Villenbroc, eam vidit, recedensque ab ea, dixit: Nescio domina, an posthac vnquam te visura sim. At illa respondit: Immo videbis me. Itaque vbi audiuit, procul à nobis versus Coloniam habitans, sanctam mulierem in extremis ægere: Cõfido, inquit, in Domino, quemadmodum promisit mihi, illam me adhuc conspecturam: & ita factum est. Quando enim illa venit ad nos, iam pro defuncta campanæ pulsabantur: at tamen præfens adfuit, cùm eius corpus lauaretur, & monumento conderetur.

Ducissa Louaniensis fit sanctimoniales.

Prædixit etiam cuidam ex nostris Christi ancilla secretò, quædam post mortem eiuſeuentura, quæ spiritu sancto reuelante & promittente didicerat, quæ nos ita propter scandalum infirmorum subiunximus, vt cùm euenirent, facile è scriptura possint animaduerti. Interim verò sermones signauimus, & diligenter clausimus: fortassis enim pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia. Sunt quidam, qui quod Deus ad posterorum vsum & vtilitatem seruat, nisi statim viderint suos habere progressus, murmurent, & dicant cum Iudæis: Manda, remanda: expecta, reexpecta. Quædam certe iam vidimus ita contigisse, vt illa prædixit, vt de loco sepulturæ eius, de vestibus sanctificatis & honoratis propter frigus, & de secunda feria, qua iacuit in terram exanimis. Quæ cùm ita acciderint, vt illa futura dixit, cætera etiam certissimè euentura expectamus: putã de cantu * nouo solennitatis, propter voces Angelorum, quas audierat, ipsi à Domino promisso: de miraculis, propter splendores, quos viderat: sicut supra dictum est, Dominum illi cum multo lumine sæpè apparuisse: de duplici ieiunio in duabus solennitatibus. Nam propter biduana ieiunia, illa non rarò tertio demum die capiebat cibum: denique de imagine propria & veneranda imagine beatissimæ Virginis, quam sæpè ipsa supplicando venerata est.

Dan. 12.

Esai. 23.

* noue legẽ dum puto

De morte eius. Cap. 13.

Videt Maria locum in cælis sibi paratum.

Esai. 64.

Aduentante autem hora decessus eius, ostendit Dominus filiam suã portionem hereditatis eiꝰ inter fratres, viditq; locum in cælis sibi preparatũ: vidit, & gausa est. Cuius quidem loci celsitudinem & gloriæ magnitudinem possimus vtcunq; saltem æstimare, si lapides preciosos & vires gemmarum, itemq; nomina, quæ Domino indicante, expressit, memoria mandare potuissimus. Sed quoniam scriptum est: Oculus non vidit Deus, præter te, quæ præparasti diligentibus te: non possumus comprehendere, sed tantum vtcunq; conijcere, quanta gloria digna sit, quæ tam piè, tam deuotè Domino

Domino seruiuit, tam ardentem dilexit Christum, quam tot priuilegijs Dominus in terris peculiariter cohonestauit. Quinta feria ante obitum eius, cum essemus praesentes, & assisteremus ei ad uesperam, nec loqui nobis uoluit, nec ad nos oculos aduertit: sed defixis immobiliter in caelum oculis, (iacebat enim extra cellulam sub dio) uultus eius coepit quasi serenitate quadam clarere: illa uero praegaudio diuissimè subridens, nescio quid submissa uoce cantabat, non enim poterat iam altius intendere uocem. Ego tum propius accedens, & accuratius aures accommodans, non nisi parum aliquid eius cantilena: potui percipere, istius uidelicet: Quam pulcher es rex noster Domine. In eo gaudio postquam diu persistit cantando, ridendo & interdum plaudendo manibus, tandem ad se reuersa, uelut denuò ad sensum morbi, quem interim non senserat, reducta, non nihil ingemuit. Sciscitantibus autem nobis quidnam uideret, parum & uoluit & potuit nobis dicere: Mirabilia, inquit, dicerem, si auderem.

Vespere autem sabbati, cum iam immineret dies, quam fecit Dominus, dies nuptialis, dies gaudij & exultationis, dies, quam ancillae suae Dominus prouiderat & promiserat, dies Dominica, dies resurrectionis, dies uigiliae S. Iohannis Baptista, qua fertur etiam S. Iohannes Euangelista migrasse è seculo, licet eius festus dies alio tempore ab Ecclesia celebretur: eo, inquam, die ancilla Christi, quae iam diebus quinquagintaduobus nihil prorsus comederat, dulci uoce cantauit Alleluia, & tota fere nocte illa tanquam ad epulas inuitata, fuit in iubilo & exultatione. Die uero Dominico apparuit ei Satan, & insidias faciens calcaneo eius, multum eam vexauit, ita ut non nihil pauesceret, & à circumstantibus opem posceret. Sed rursus fiduriam in Dominum concipiens, caputque draconis fortiter conterens, & sese muniens Crucis signo: Discede, inquit, sanies & turpitudine. Non enim turpem cum dicere uoluit, sed ipsam turpitudinem. Illo deinde profigato, rursus cantauit Alleluia, & Domino gratias egit. Appropinquante ergo uespere eius diei, qui natalem S. Iohannis Baptista antecedit, circa illam horam, qua Christus in Cruce spiritum reddidit, ipsa quoque ad Dominum migravit, nullo inquam mortis dolore uultus hilaritatem amittens: neque memini etiam tum, cum esset bene incolumis, talem me quandoque in ea uidisse uultus serenitatem & alacritatem. Neque enim, ut in ceteris uidemus, post mortem pallor aut fuscus color eius obtinuit faciem: sed uultu angelico, columbina simplicitate, candida & luculenta facie multos & in morte & post decessum ad pietatem & deuotionem permouit. Multi etiam multo lachrymarum imbre ad eius obitum suauiter perfusi, meritis eius à Domino se uisitari senserant: quod quidem sancta quaedam mulier ex diuina reuelatione praedixerat, fore ut qui ea moriente adessent, diuina consolatione afficerentur.

Cum autem defunctae sacrum corpusculum ablueretur, adeò uisa est exhausta, extenuata, morbo & ieiunijs confecta, ut dorsi eius spina uentri adhereret, & uelut sub tenui panno lineo, ossa dorsi sub uentris pellicula cernerentur. Porro post mortem non reliquit eos, quos in uita dilexerat: sed ad quosdam rediens, sanctas etiam & probatas uita foeminas crebro alloquens, amicos suos docuit in agendis, & praemuniuit in periculis, certis & secretis quibusdam signis omnem ab illis haesitationem excludens. Quibusdam etiam amicis suis impetrauit à Domino precibus suis & sapientiae splendore, & charitatis ardorem. Quidam Cisterciensis instituti sanctus monachus uidit in somnis ab eius ore calicem aureum prodire, unde plerisque amicis suis porum praeberet. Retulit mihi alius quidam in somnis se uidisse corpus eius tanquam in lucidissimam gemmam mutatum. Anno autem incarnati Verbi millesimo ducentissimo tertio decimo, nono Calendas Iulij, pridie natiuitatis S. Iohannis Baptista, die Dominico sub horam nonam, preciosa Christi margarita Maria Oegniacensis siue de Oegnies annu circiter tricenisimum sextum aetatis suae ad regis sempiterni palatium introducta est: ubi uita sine morte, dies sine nocte, ueritas sine mendacio gaudium absque mœrore, securitas timoris expers, requies laboris nescia, eternitas finem nullum habitura: ubi curis nullis angitur animus, nullo dolore afficitur corpus. Vbi torrens uoluptatis diuinae omnia implet, & satiatur spiritu uerissima libertatis: ubi cognoscemus, sicut & co-

gniti sumus, quando erit Deus omnia in omnibus, cum dederit regnum

Deo & patri Christus Iesus Dominus noster: Qui cum eodem patre & spiritu sancto uiuit & regnat per infinita secula se-

culorum, Amen.

Migratur
è uita infel-
litus est facta.

Ab ea pro-
figatur.

Felicissimè
abit ad Do-
minum.

Corpus eius
mirè exc-
satum & arte
nuatum.

1. Cor. 13.
1. Cor. 13.

VITA

VITA SANCTAE MEMORIAE CHRISTINAE
VIRGINIS, QUAM MIRABILEM VOCANT, EDITA A

F. Thoma Cantipratensi Dominicano: Quemadmodum habetur in exemplari MS. Idem autem testatur Dionysius Carthusianus, libro de 4. Nouissimis, articulo 50. ubi hunc Thomam vocat virum literatum, religiosum ac nobilem. Et si autem mihi necdum constet, qua die obiit hęc virgo, tamen ob multas rationes, quod fuerit cōtemporanea Marię Oegniacensis, quod eius, quanuis tacito nomine, in Pręfatione in vitam eiusdem Marię, vñ grauißimus Iacobus Vitriacensis faciat mentionem, quod fidedignissimum eius vita authorem habeat, quod multam vtilitatem eius cognitio possit lectori adferre, & ob alia quędam eam hoc loco collocare volui, certus me ea re gratificari pijs, qui eiusmodi lectione non mediocriter incitantur ad pietatem.

Stylum ferē totum mutauimus, & quędam reddidimus paraphrasticōs.

PROLOGVS AVTHORIS.

Est in Vita
eius Pręfa-
tionc.

Veritas hu-
ius historie

Scripturi vitam memorabilis Christi virginis Christinę, id in ipso opusculi limine commemorandum putamus, quod venerabilis ille Iacobus Achonenßis Episcopus, postea Romane Ecclesię Cardinalis, in vita beate Marię Oegniacensis, a se edita, his ferē verbis commemorat: Vidi aliam, (Christinam accipe) circa quam admirabiliter operatus est Dominus, ita vt cum diu iacuisset exanimis, ante quā corpus eius monumento conderetur, anima in corpus reuertente, reuixerit, atque a Domino obtinuerit, vt in hoc seculo viuens, Purgatoriū pateretur. Itaq; multo tempore mirum in modum a Domino afflicta, quandoque se volutabat in igne, nonnunquam hyberno tempore in aqua cōgelata diu morabatur, interdum in mortuorum sepulcra ingredi cogebatur. Tandē verō, peracta pōnitentia, in tanta pace vixit, tātamq; a Domino gratiam adepta est, vt crebrō raptā in spiritu, defunctorum animas vsq; in Purgatorium vel per Purgatorium absq; vlla sui lesione, & ad superna regna deduceret. Hęc quidem ille venerabilis Iacobus Episcopus de ea anno. tautit: ego verō indignus frater ordinis Prędicatorum, ad Christi gloriam & lectoris ædificationem, vitam eius conscribendam suscepi, imperito quidem & inculto sermone, sed certa veritate, quam habeo ex aliorum relatione. Neq; temerē id dixerim, certa me commemoraturum, cum tot planē testes producere liceat in permultis, quę a me adferentur, quot tum in oppido Trudonensi rationis compotes esse potuere. Neque enim in angulis & latebris hęc gesta sunt, sed planē in luce & sub aspectu plurimorum: neque tam longa temporum spatia intercessere, vt ea potuerit obliuio abolere, & ab hominum memoria excludere, cum ab eius obitu vsque in præsens, non nisi octo anni fluxerint. Ea verō, quę nullus mortalium prater ipsam nōsse potuit, ab illis dici, qui se ea ex eius ore percepisse testati sunt. Certus autem sit, quisquis hęc legerit, ijs me testibus fidem adhibuisse, a quibus tam longē absuit fingēdi libido, vt vitam potius ipsam prōdituri fuerint, quā a veritatis tramite deflecturi. Fatemur quidem, & res ipsa docet, ea, quę dicturi sumus, humanā ratione plerunq; capi non posse, quippe quę pro naturę vsu & ordine fieri nequiuerint: nec tamen negari potest, possibilia esse Deo prępotēti creatori: quanquā nec sic ego vllō pacto ea scripturus fuerim, nisi me eius, quem dixi, reuerendissimi antistitis Iacobi, in maioribus testimonium confirmasset. Itaque opusculum hoc ita distinguere placuit, vt primo loco quemadmodum educata sit & nutrita, atque deinceps cetera, quę ab illo gesta sunt, vt ea certissima & indubitata relatiōne didicimus, explicemus.

VITAE

VITÆ HISTORIA.

De Christina patria & educatione. Cap. 1.

LTAQUE venerabilis Christi virgo Christina in oppido ^{† aliàs pago} S. Trudonis in Hasbania honestis parentibus orta est: qui ^{qui Buisse.} bus è vita abeùtib; illa cum duabus sororibus relicta est, ^{mù dicitur.} ijs natu minor. Porrò sorores illæ vitam suam religiose & piè instituire cupientes, ita inter se sua munia partita sunt, vt maxima natu vacaret precibus, media domus & rei familiaris haberet curam: postremo loco nata Christina, ad pascua euntia pecora custodiret. Quod illa, tam et si præ ceteris humilior & abiecius videretur, libens suscepit: nec Christus ei suam adhibere consolationem distulit, interna suauitatis illi suppeditas gratiam, & secretorum cælestium eam non raro consciam & participem reddens.

Interim tamen illa mansit omnibus incognita, soli Deo tanto notior, quanto occultior ceteris. Vnde apud Esaiam gloriatur Dominus: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Est enim verecundus amator Dominus Iesus. ^{Esa. 24.}

Vt mortua fuerit. Cap. 2.

Porrò autem ab internis illis sanctæ contemplationis exercitijs vires corporis eius adeò debilitatæ sunt, vt vitam cum morte commutaret. Positum itaque in medio est corpus exanime, amicis & in primis sororibus eius acerbè lugentibus: deinde manè ad templum deportatum est: vbi cum pro anima eius ^{Redit à morte ad vitam.} Missæ sacrificium offerretur, subito sese commouente corpore in feretro, illa surrexit, & mox instar auiculæ sursum scandens, ad templi trabes vsque peruenit. Rei nouitate perterriti omnes, qui illic aderant, inde aufugerunt: sola soror natu maxima, non absque formidine, illic permansit. Sedit autem Christina immota, donec peractum esset sacrificium. Eo absoluto, sacerdote eam coniurante, coacta est descendere. Id verò quidam sic interpretantur, quòd purus & subtilis spiritus eius, ab humanorum corporum odore abhorruerit. Inde cum sororibus domum abiit, ciboque corpus refecit. Venerunt autem ad illam ^{* spirituales} quidam amici illius, & quidnam vel vidisset, vel passa esset, ab ea ^{* specialiter} percontati sunt.

Quemadmodum è corpore edueta, & in illud reducta fuerit.

Cap. 3.

Tum illa: Statim, inquit, vt è corpore excessi, animam meam exceperunt lucis ministri, Angeli Dei, deduxeruntque illam in locum quendam obscurum & horridum, animabus hominum refertum. Quæ verò tormenta eo in loco cõspexi, ea tam immania & acerba fuere, vt nullus possit sermone id explicare. Vidi illic non paucos vita functos, mihi, cum viuerent, non ignotos. Valdè autem miserata ego animas illas miserabiles, quærebam quis esset ille locus. Suspicebam enim tartarum esse. Responderunt mihi duces mei, locum esse Purgatorij, vbi peccatores, quos in vita quidem peccasse poenitisset, sed non satis, scelerum suorum meritis poenas darent. Inde perduxerunt me ad inferorum supplicia, in quibus itidem agnoui quosdam, mihi olim in vita notos. Postea verò translata sum in paradysum vsque ad thronum diuinæ maiestatis: vbi cum viderem gratulantem mihi Dominum, vltra omnem modum lætabar, quòd arbitrarer illic me deinceps cum Domino in omnem æternitatem permanfuram. At ille mox respondens desiderio meo: Reuerà, inquit, dulcissima filia hinc mecum eris: sed nunc, vtum è duobus malis, optionem tibi facio, vel æternum hic nunc apud me permanere, vel redire ad terras, ibique in mortali corpore absque illius detrimento poenas perferre, ijsque omnes illas animas, quas in locis Purgatorij miserabaris, liberare & eripere: efficereque vt homines adhuc in corpore manentes, tuæ poenitentia & vitæ exemplis ad me conuersi, à suis facinoribus abstineant & respiscant: peccatisque omnibus, ad me tandem multis aucta meritotum cumulis reuertant. Ego verò absque vlla cunctatione, sub conditione mihi proposita dixi me velle ad corpus redire. ^{Habes ex. plu. eximia. charitatis.}

Ffff

Et pius

Et pius Dominus, gratulans quod me promptam obtulisset, iubet animam suo corpori restitui. Qua in re exequenda admirari licet beatorum spirituum incredibilem celeritatem. Ea enim hora, cum in Missæ sacrificio, quod pro me fiebat, diceretur primo, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi &c. anima mea sistebatur coram throno diuinæ maiestatis: cumque tertio id repeteretur, illi me corpori reddidit. Ita se habet & excelsus meus est vita, & ad vitam reditio. Propter hominum correctionem & emendationem ad corpus reuocata sum. Itaque deinceps oro, ne vos perturbent ea, quæ visuri estis in me. Excedent enim mentis humanæ captum, quæ Domino volente fiunt in me: nec talia inter mortales quandoque comperta sunt. His auditis, admirati sunt amici eius, & non absque stupore, quæ futura essent, præstolabantur.

Vt à cognatis capta, à Domino verò liberata, suo lacte virgineo sustentaretur. Cap. 4.

Ferre non potest hominum conuictum.

Cœpit deinde hominum conuictum & conspectum incredibili cum horrore fugere, & ad loca deserta, in arbores, ad turrim & templorum, aut aliarum rerum excelsarum fastigia confugere. Id eius amici conspici, quod putarent eam à malis demonibus occupatam, tandem multo labore comprehensam, in vincula ferrea coniecerunt. Vbi cum multas molestias, præsertim ex hominum odore, multamque penuriam pateretur, nocte quadam diuinitus adiuta, vinculis & compedibus dissolutis euasit, fugitque in remotam solitudinem, instar auium illuc degens in arboribus: cumque egeret alimento, (neque enim quantum subtilissimum corpus eius cibo carere potuit) dirissimaque fame cruciaretur, nullo pacto ad hominum conuictum redire voluit, sed sola cum Domino manere in desertis locis. Itaque preces Domino offerens, suppliciter eum rogauit, ut ipsius angustias & necessitatem benignissimæ misericordiæ suæ oculis respiceret. Vix precandi finem fecit, cum ecce ad se oculos reflectens, videt ex aridis mammillis virginis pectoris sui contra ipsa naturæ iura lac distillare. Mira profecto res, & præterquam in singulari & incomparabili Christi Domini virgineæ matre, cunctis feculis inaudita. Illum igitur lacteum liquorem alimenti loco sumens, ad nouem hebdomadas suo lacte sustentauit. Rursus autem à suis quaesita, reperta & capta est, & ut prius, vinculis ferreis confecta, sed frustra.

* remotas syluas.

Virgo suo lacte alitur.

Vt per Mosam nihil læsa transferretur. Cap. 5.

Per fluuium illam penestrat.

Liberata enim iterum à Domino, venit Leodium: vbi sacrosanctas immaculati Agni Paschalis carnes esuriens, supplex rogauit sancti Christophori sacerdotem, ut ipsam multis angoribus correptam, sacra communione muniret. Promisit ille quidem se id facturum, sed addidit, necdum intra horam expedire se posse. Illa moram non ferens, ad alterius ecclesiæ sacerdotem se contulit, petijtque ab illo similiter venerabile corpus Domini Iesu. Is verò absque mora eius precibus se accommodans, illi satisfecit. Et ecce repente quodam impetu incitata, extra urbem aufugit. Miratur presbyter, & vnà cum S. Christophori sacerdote fugientem insequitur vsque ad ipsam Mosam fluminis ripas. Cumque sperarent illam se ad obuias lati fluminis vndas comprehensuros, cum multo stupore cernunt feminam vero & naturali corpore, haud aliter atque phantastico, profundos penetrare gurgites, & in vltiorem ripam absque villo sui detrimento euadere.

Vt igne se mirabiliter cruciaretur. Cap. 6.

Nota lector & cogita Deum mirabilem in sanctis suis.

Tum verò cœpit illa exercere, quorum causa à Domino remissa fuerat. Ingrediebatur in arduos clibanos, coquendis panibus præparatos, & illis incendijs haud secus, atque aliquis è nobis, cruciabatur, ita ut præ angustia & dolore horrendos ederet clamores. Postquam autem inde egressa fuit, vestigium nullum alicuius vestitionis in eius corpore visibatur. Quando ad manum non erant eiusmodi furpi, in hominum adibus, iactabat se in copiosos ignes, vel pedes tantum aut manus immittebat, tandiu illic tenens, ut nisi diuino esset seruata miraculo, non potuerint non in cineres redigi. Interdum deponebat se in cacabos plenos bullientis aquæ vsque ad mammillas, vel si non essent profundi satis cacabi, vsque ad renes, membra illa, quæ in aquam eiusmodi mergere non poterat, aqua feruente perfundens. Et si autem præ dolore instar parturientis, clamaret, at tamen detrimenti nihil in egredientis corpore apparebat.

Vt

Vt in aquis egelidis se affligerit. Cap. 7.

Sub aquis Mosæ fluminis hyberno tempore, cum rigerent omnia gelu, crebro & diu morabatur, sex & eo amplius diebus in eis perdurans. Accedente autem ad fluvium sacerdote, qui eius gerebat curam, eamque per Christi nomen adiurante, cogebatur inde exire. Solebat etiam hyeme sub molèdini rota erecta stare, ita ut aqua, vertente se rota, in medium verticem & totum corpus eius dilaberetur. Interdum in aquis natans, simul cum illis ferebatur in rotam, atque ita horrendum in modum circumacta cum ipsa rota, membris omnibus mansit incolumis.

Vt in rotis & patibulis se torserit. Cap. 8.

In rotis etiam, quibus pirate plerumque puniri solebant, instar eorum, qui illis excarnificantur, contorquebat brachia & crura sua: nec tamen, postquam ab illis descendit, vlla in membris eius contritio vel fractura visibatur. Nonnunquam in patibulo inter fures ab illo pendentes se suspendebat ad vnum aut alterum diem: sæpe in monumenta mortuorum ingrediebatur, lugens illic hominum peccata.

Vt spinis & vepribus, à canibus agitata, se laceraret. Cap. 9.

Surgebat quandoque medijs noctibus, & totius oppidi Trudonensis canes in se conscitans, ante illos ipsam insectans instar fera cuiusdam cursitabat: sicque per devia & per densos vepres & spineta agitata, ad eum ab illis compungebatur & lacerabatur, ut nulla corporis eius pars vulneris esset experta: & tamen multo fuso sanguine, nulla plagarum aut vulnerum vestigia conspiciantur in eius corpore. Aliàs ipsa se sua spore spinis & sentibus compungebat, ut toto corpore sanguine perfusa videretur. Multis id non raro cernentibus, magna fuit admirationi, unde tanta sanguinis copia in vno corpore abundaret. Nam præter has sanguinis profusiones, sæpissimè permultum sibi sanguinis venæ sectione detrahebat.

Mirè laceratur spinis, nec vlla tamen cernitur vulnerum vestigia.

De corporis eius subtilitate & agilitate, & inter orandum quid ei acciderit. Cap. 10.

Corpus eius tanta erat subtilitatis, agilitatis & leuitatis, ut in arduis & excelsis ambularet, & instar passeris à tenuissimis arborum ramusculis penderet. Preces Domino oblatura, ad arborum, vel turriū, aut aliarum rerum sublimium fastigia se recipere cogebatur, ut illic ab omnibus femora, spiritus sui requie potiretur. Inter orandum autem, cum mens eius esset diuinæ contemplationi intenta, instar liquefcentis ceræ omnia eius membra in globi cuiusdam formam conuoluebantur, ita ut corpus eius planè sphericum cerneretur. Illa autem spiritus ebrietate se remittente, & sensibus suas sedes suaque in membris loca repetentibus, in ericij speciem conglobatum corpus, ad pristinam redibat formam, membraque extendebantur, quæ in formis cuiusdam materiam congeriem præ se paulò antè ferebant. Sæpe quoque visa est in palis sepium erecta stare, & psalmos depromere. Molestissimum enim illi erat, immundam humum contingere.

Toto corpore liquefuit, dum vacat contemplationi.

De tibia eius confracta, & ut rursus capta, rursus diuinitus erepta sit. Cap. 11.

At verò sorores & cognati eius miro afficiebantur pudore, quod propter eius modum diuinitas, homines eam putarent plenam malo dæmone. Itaque non minus improbum, quam robustum virum precio conducere, ut eam persequeretur, & captam ferreis nexibus implicaret. Fecit nequam ille, quod iustus erat: persequeretur per deserta loca fugientem, sed cum manibus eam comprehendere non posset, tandem tibiā eius claua confregit. Ducta est igitur domum, & à fororibus chirurgus accitus, qui tibiā eius curaret. Ea causa missa est Leodium, curru eam vehente. Sed cum chirurgus ille non ignoraret, quanta esset vis & robur spiritus eius, eam in cellario quodam omni ex parte murato, vinculis fortiter colligatam, & ad columnam religatam, obseratis ostijs, inclusit. Stringente autem illo tibiā fascijs suis, & opportunis remedijs fouente, postquam ab ea recessit, illa quicquid ab eo fomentum adhibitum fuisset, abstrahere.

Tibia eius contingitur.

Reiecit chirurgus cataracta plasmata.

A Domino curatur. **2. Cor. 3.** frahebat, indignum planè censens alium suis vulneribus adhibere medicum, præter saluatorem nostrum Dominum Iesum Christum. Nec fuit frustra spes eius. Quadam enim nocte, irruente in illam spiritu Domini, solutis vinculis, quibus constricta erat, curato vulnere tibiæ, obambulabat per cellarium tripudians, laudansq; & benedicens illum, cui vni & viuere & mori constituisset. Sentiens autem spiritum suum septis cellarij coarctari, arrepto saxo è cellarij pavimento, multa vi perfregit murum: & quem admodùm arcus quanto fortius tenditur, tanto validiùs à se vibrat sagittam: ira spiritus eius, plùs quàm pat erat, pressus, (vbi enim Domini spiritus, ibi libertas) cum ipsa mole corporea carnis, perinde vt volucres, per aëra volitasse fertur.

Vt oleo ab eius vberè manante, à cognatis dimissa sit. Cap. 12.

A T nec sic tamen sorores & cognati eius, ab eius insectatione desistere voluerunt. Vbi enim reuertentem illam comprehendere potèrè, iterum vinculis fortiter constringerunt, & haud secus atque canem, ex igno pane & aqua eam sustentarunt. Et Christus quidem, vt eximia in ea suæ virtutis miracula declararet, ad tempus passus est eam vinci & affligi. Itaque duritia ligni illius, ad quod religata erat, nates eius attrita sunt, & humeri computrescebant: quo factum est, vt præ dolore illum ipsum panem suum edere non posset. Nullo verò eius vicem miserante, mirificè illius misertus est pijsissimus Dominus Iesus, effecitque in ea in signe miraculum, cunctis superioribus seculis inauditum. Nam ex virginèis eius vberibus oleum manare cœpit. Quod illa tum pro condimento siccipanis, tum pro vnguento vsurpans, partim fami remedium adferebat, partim putrescentiæ vulnera perungebat. Id verò posteaquam eius sorores & consanguinei vidèrè, sibi à lachrymis temperare non potuerunt, nec deinceps aucti diuinæ voluntati in Christianæ miraculis reluctari, eam à vinculis absoluerunt, & cum flexis genibus ob illatas iniurias veniam petiissent, suæ illam libertati permisèrè.

Vt precibus religiosorum hominum nonnihil eius vita temperata sit.

Cap. 13.

I Lla igitur hac freta libertate, quantum licuit & libuit, pro hominum peccatis à se ipsa pœnas repositabat ita, vt iam suprà dictum est. Sed cum multi desiderio videndi in illa admiranda Dei opera, à propinquis & longinquis regionibus quotidie aduentarent, homines religiosi vtriusq; sexus, in S. Trudonis oppido degentes, veriti ne quæ in illa diuinitus fiebant, humanæ mentis captum excederent, materiamque præberent carnalibus hominibus opera Dei malignè interpretandi, ea præsertim, quòd hominum conuictum fugiens, instar auis ardua loca peteret, & in aquis piscium more diu maneret: sedulis precibus egerunt apud Dominum, vt miracula potentia suæ in Christiana ad communem hominum consuetudinem moderaretur. Nec verò spreuit Deus pias preces & lachrymas seruorum suorum. Quodam enim die, spiritu vehementissimè eam impellente, ad ecclesiam pagi Vuellenis confugiens, cum cerneret apertum sacri baptismatis fontem, illi se totam immerisit. Inde verò fertur id assecuta, vt eius viuendi ratio deinceps esset temperatior & accommodatior ad hominum consuetudinem, moderatiusque se gereret, possetque commodiùs ferre & odores & conuictum aliorum.

Vt spiritus eam compulerit eleemosynas emendicare: & quàm gratum sit Deo præstare eleemosynas. Cap. 14.

P Ræstantissimum Dominici corporis & sanguinis sacramentum crebrò, maxime. que Dominicis diebus, cum multa deuotione percipiebat, ex eoque, vt ipsa ait, & corporis robur, & ingentem spiritus lætitiã capiebat. Nihil autem eorum, quæ propria illius erant, & Christi causa reliquerat, quæve hæreditario iure ad ipsam deuolui oporteret vel essent deuoluta, in suos vsus cõuèrtere potuit: sed in eum sumebat ea, quæ quotidie ostiatim emendicasset, vt eorum peccata portaret, quorum eleemosynis alebatur. Dicebat verò, ea causa diuinitus se compelli ad sceleratorum hominum perendas eleemosynas, vt ij per eas ad peccati horrorem & ad agenda pœnitentiã perducerentur: addès etiam, nulla re magis Deum flecti ad misericordiam erga peccatores, quàm si illi sint benigni & misericordes erga proximos. Nec vnquam sanè misericordia, nunquam benignitas aliò, quàm ad bonum finem & felicem obitum perducere po.

Sapè Eucharistiam accipit.

Peccatoribus quid præcipuè Deum conciliet.

re potuit hominē. Possimus id exempli causa quodā Christianæ experimento vel testimonio confirmare. Die quodam intolerabili sibi vexata, Deo eam instigante, ad mensam cuiusdam sceleratissimi hominis splendide apparatus accurrit, potum ab illo petens. Ille præter morem suum insolita humanitate permotus, vinum ei obtulit, vnde illa parum bibit. Ea causa contra omnium opinionem, qui virum nouerant, Christina affirmavit eum in morte ad pœnitentiæ & contritionis gratiam peruenisse.

Quid pertulerit vescens flagitiosorum hominum elemosynis. Cap. 15.

Hæc ergo, vt diximus, illi ratio fuit, quam obrem sceleratorum hominum, vti diuinitus cogebatur, elemosynas emendicaret. Sed cum aliquid è rebus malè paruis acciperet elemosynæ nomine, eoquæ vesceretur, videbatur sibi ranarum aut bufonum viscera, aut serpentum intestina glutire. Itaque eiusmodi cibos edens, instar parturientis clamitabat, dicens: O pie Iesu, quid ita mecum agis? Cur adeò me excrucias? tundensq; pectus & corpus, aiebat: O misera anima, quidnam appetis? Cur isthæc horrida concupiscis? quid his sordibus vesceris? Hunc in modum illa torquebatur, cum cibos sumeret ab illis, qui per vim aut fraudem illos rapuissent. Nec minùs tamen cruciabatur, si ab sceleratis peccatoribus aliquid petiisset, nec impetrasset. Accidit quodoque, vt petenti quippiam homo impius dare nolleret. At illa vi ab eo tollens, dixit: Etsi impraesentiarum dare non vis, tamen postea tibi ablatum non dolebis: & tunc proderit tibi, quod iam non prodest. Cum illi deesset manica in veste, vel capitium in pallio, si quis ei veniret obuiam, à quo, spiritu eam intus admonente, ea accipere deberet, primo rogabat illum: & si daret ille, agebat gratias: sin minùs, auferebat etiam recusanti, & ad suas vestes assuebat. Nec erubescibat, si ad vnâ tunicam dispares vel diuersi coloris manicas haberet. Vestes autem eius erant tunica alba, & pallium album, tegens totum corpus vsq; ad talos, non alijs ferè confutum filis, nisi arboris tiliæ cortice, aut salicum viminibus, aut ligneis ijsq; paruis hastulis. Calceis non utebatur, quibus suis teporibus indiscriminatim nudis pedibus incedens. Epularum loco habebat escas viles & abiectas & scutellarum purgamenta. Aquam appositam bibebat, panemq; fursureum nimisq; durum, sed aqua maceratum edebat: ijsq; post biduana, plerunq; etiam triduanâ ieiunia vesceretur.

Hæc fecit sanctissima Virgo non aliqua temeritate, sed Deo illâ cogente, haud dubie in salute illorū, quibus ea eripiebat.

Vt luxerit eorum causa, quos didicit damnatos: vtq; miro affecta sit gaudio propter eos, quos nouit ad cælos abiisse. Cap. 16.

Honores summo perè fugiebat & gloriam, dicebatq; eorum causa apud inferos & in locis Purgatorijs illos grauissimè cruciari, qui veritatis in hac vita à Christo notitiam acceperant. Porrò semper ferè tanquam mœrens & lugens ibat cogitabundus: quippe cui Deus quotidiè morientium vel ad salutem, vel ad perditionem, merita reuelaret. Si quis intra oppidum vita functus esset, quem illa apud inferos damnatum spiritu cognosceret, fundebat lacrymas, affligebat sese, torquebat eum multo cruciatu brachia sua & digitos, perinde ac si sine ossibus essent flexiles. Erat verò dolor eius intolerabilis cunctis illam cernentibus, vt nulla quauis adamantina pectora eum abfuerat multa sui contritione & compunctione sustinere possent. Illorum autem nomine, qui ibant ad vitam sempiternam, ineffabili exultatione & tripudio afficiebatur, ita vt sine summa admiratione tanta eius iucunditas videri non posset. Atque illi, qui spiritus eius virtutem nouerant, facile animaduertere potuerunt ex eius tum gaudio, tum mœrore, quis in eo oppido morientibus esset ad futurum.

Pœnæ ambitionum

Illâ sanè libentissimè atque officiosissimè è vita migraturis aderat, adhortans eos ad faciendam peccatorum confessionem & fructus pœnitentiæ, ad concipiendam spem vitæ beatæ, ad vitandos summo cum horrore astantis gehennæ cruciatus. Neque id Christianis duntaxat, sed etiam Iudæis, quorum erat eo in loco ingens numerus, mirabili commiseratione & sollicitudine præstabat. Dicebat verò Christi summam esse misericordiam in eos, qui ad ipsum conuerti vellent, eumq; valdè inuitum in hominū peccata animaduertere: & propemodum dolore affici eum, quoties ad id hominum sceleribus adigeretur: porrò accuratè eum occasiones inquirere miseris salutem conferendi, eosq; saluos faciendi. Hac autem illa de Christo dicente, mira oris gratia perfundebatur. Reserebat etiam locum esse vicinum inferis, in quo illi ex diuinæ maiestatis decreto punirentur, qui immanium scelerum rei, sub vitæ finem se peccasse do-

* deest opinor finis. Adest liber ter mortuus.

luisent, & ita cum cordis contritione obijissent. Eum autem locum propter cruciamē torum immanitatem nihil ab inferni supplicij discrepare aiebat, nisi quod ij, qui illo continerentur, spe veniæ respirarēt. Ijs verò ex carnificādis dæmones præesse ferebat, qui tanto maiori crudelitate in eos saurent, quanto se scirent breuiora ad illos exercu- cianos tempora habituros.

Vt claruerit spiritu Prophetiæ. Cap. 17.

Spiritu Prophetiæ præditam illam fuisse, non vno modo doceri potest. Præmonuit, multos, vt suæ salutis consulerent: multos de occultis sceleribus secretò obiurgauit, ijsq; agenda pœnitentiæ author fuit. Confligente Brabantia Duce cum hostibus suis, quæ fuit pugna miserabilis, cæcis permultis, illa haud secus atq; solent parturientes, clamat, dicens: Eheu eheu, video aëra gladijs & sanguine plenum. Properate sorores, properate, preces fundite ad Dominum, stillent lachrymas oculi vestri, ne contineat Dominus in ira sua misericordias suas. Cuidam etiam sanctimoniali in eodem monasterio S. Catharinae, dicebat: Festina filia, properet te conferre ad deprecandum Dominum pro patre tuo, qui in præsentissimo iam salutis suæ periculo versatur.

Videt pug-
nā spiritu,
procul ab-
sens corpo-
re.

Vt cuiusdam sanctimonialis apostasiam prædixerit. Cap. 18.

ERat in illo monasterio sanctimonialis quædam, quæ fugam meditabatur. De ea igitur ita dixit Christina: O vas inane, huic monasterio magno dedecori & offendiculo futurum. Non multum inde temporis intercessit, & vt Christina dixerat, illa à monasterio aufugit, monasterioque sua incontinentia magno probro & scandalo fuit. At tamen respuit, & monasterio se ad agenda pœnitentiam reddere voluit: sed cum ea in re sanctimoniales supra modum difficiles & inexorabiles se præberēt, Christina eas reprehendit dicens: Tametsi vos non magnipenditis perditionem eius, at tamen non paruo illius anima Christo constitit, qui eius causa fudit sanguinem suum, & mortem perpeffus est. Nec destitit hunc in modum instare apud eas, donec pœnitentiam illam rursus in suam sodalitatem admitterent.

Respicit
sanctimo-
nialis, quæ
fugerat ex
monasterio

Vt precibus suis nobilem quendam peregrè profectum religionis ergò, seruârit. Cap. 19.

Vir quidam nobilis ad sepulcrum Christi visitandum peregrè profectus est. Eius vxor orauit & adiurauit Christinam, vt eum suis precibus saluum & incolumem ad suos reduceret. Fuit quidem molesta Christina illa nobilis foemina obstatio, at tamen multas pro eius marito preces Domino obtulit, multos labores suscepit, effecitq; vt ille sanus domum rediret. Dixit autem vxori eius quasi sub stomachando: Ecce inopportunitate obstationis tuæ compulsus, sanum tibi restitui maritum tuum: sed noueris tamen non diu te illius præsentia fruituram. Dixit illa, & res ipsa vera illam dixisse declarauit, non diu post ab hac luce subtracto nobili illo viro, & vxore cum liberis in mœrore multo derelicta.

Prædicit o-
bitu cuius-
dā nobilis.

Vt Hierosolymam captum iri prædixerit. Cap. 20.

Longè etiam antè prædixit terram sanctam & Hierosolymam in impiorum Sarcenorum ditionem redactum iri. Quo autem die à Saladino Aegypti Sulthano capta fuit Hierusalem cum sepulcro & Cruce Christi, illa in castro Loënenfium constituta, spiritu cognouit rem gestam: cumque multum exultaret, ab ijs, qui aderant, rogata vt eius lætitiæ causam exponeret: Iure, inquit, exulto: nam & Christus Dominus cum Angelis suis exultans, occasione præbuit, qua magna possit hominum copia salua fieri. Illis rursus sciscitantibus, quænam esset hæc occasio, respondit: Noueritis terram sanctam hodiè venisse in manus hominum impiorum, atque hac re magnam salutis oblatam occasionem. Christus enim pro illata ipsi contumeliâ dignum censuit, vt terra illa hac ignominia afficiatur, quanuis ipsius passione sanctificata, at tamen in fine mundi cum ipso mundo peritura: quando illius recuperandæ causâ animæ semper victuræ, eiusque sanguine redemptæ, ab iniquitate ad iustitiæ studium conuertentur, fundentque homines sanguinem suum, & quandam morti Saluatoris vicem cum multa deuotione rependent. His dictis, mirabantur omnes, & quidam annorârunt tempus.

Hierusalē
capitur à Sa-
ladino Sul-
thano.

Vt

Vt magnam famem venturam prophetauerit. Cap. 21.

FAmem illam ingentem, quæ incidit in annum à Christo nato millesimum ducentiesimum septuagesimum, longè antè futuram prædixit: & per multa talia prophetice pronunciauit, quæ iam partim completa sunt, partim complenda credimus. Fuit autem valdè familiaris monialibus S. Catharinæ extra oppidum Trudonense: cum quibus aliquando de Christo colloquens, præter expectationem omnium rapiebatur spiritu, corpusque eius instar ludantium puerorum tanta celeritate in orbem crebrò vertebatur, vt nulla possent in illo membra discerni. Cumque id diù durasset, tandem quasi vltra ferre non sustinens eam corporis agitationem, membris omnibus quiescebat: & ecce inter guttur & pectus eius audiebatur melodia quædam admirabilis, quam nemo mortalium vel capere posset, vel vlla industria & arte imitari. Audiebatur quidem musicus, concentus sed verba melodiæ, si tamen verba dici queant, modo quodam incomprehensibili exprimebantur. Nulla enim vel de ore vel naribus eius vox aut spiritus proficiscebatur: sed solummodò inter pectus & guttur angelica melodia resonabat, interim membris omnibus quiescentibus, & ipsis quoque oculorum palpebris clausis, haud secus atque dormientibus. Deinde post aliqua temporis spatia, ad se non nihil reuersa, quasi ebria, & verè ebria, sed nõ à vino, exurgens clamabat: Adducite ad me sorores omnes, vt summæ benignitatis Dominum Iesum in eius mirabilibus collaudemus. Ignorabant autem sorores illæ, quid Christina fecisset & dixisset. Mox vndique aduolantibus sanctimonialibus, (multum enim delectabantur Christinæ consolatione) illa inchoabat, Te Deum laudamus: cæterisque prosequentibus, totum illud canticum absoluebat. Inde iam planè sibi reddita, vt audiuit ex alijs, quid egisset, & vt sanctimoniales ad Christum laudandum inuirasset, præ verecundia aufugit, fatuam se simulans. Quòd si vi aliqua detineretur, immodico dolore tabescebat.

Fames in-
gens.

Admirabi-
lis melodia
auditur in
ca.

*Quemadmodum mundo exprobravit, quòd creatorem suum non
coleret. Cap. 22.*

Nonnunquam ad se reuersa ab huiusmodi mētis ecstasi, cum multo cordis dolore dicere solebat: O miserum & miserabilem mundum, nõ agnoscentem opificem & creatorem suum. Cur illi non seruis, ò miser? Cur longanimitatis eius patientiam vsque ad eò parumpendis & negligis? Eius immensam bonitatem si perspectam haberes, etiam si alius quispiam mundum retrahere te vellet, non posses tamen eò adduci, vt illum non amares. Sed ò te miserum, qui te auertisti ab illo, qui oculos clausisti, nec vis videre & intelligere. Sub his verbis tanquam parturiens contorquebat membra sua, volutabaturque humi, cum ingenti ciulatu identidè repetens, Cur miser unde non cognoscis creatorem tuum?

Mundi erga
suum crea-
torè ingra-
titudò.

Vt suis relictijs, ad castrum Loën venerit. Cap. 23.

Posthac è domo & cognatione sua exiens, ad castrum quoddam Germaniæ cõterminum, quod Loën vocant, peruenit, ibique apud inclusam Iueram, eximia pietate conspicuam, nouem mansit annis. quo tempore mira per eam operatus est Dominus. Ex illa autem inclusa multa ego didici ex ijs, quæ de Christina scribenda suscepi: ad quam ego ea causa ex longinquis Galliarum partibus profectus sum.

Vt diuinitus edocta, scripturas diuinas intellexerit. Cap. 24.

EO igitur in loco Christina noctibus intererat precibus nocturnis, quas Matutinas vocant. Cunctis autem ab ecclesia recedentibus, illa obseratis ianuis per templum ambulans, tantæ suauitatis promebat melodias, vt angelicæ potius, quàm humanæ, viderentur. Omnium enim musicorum instrumentorum harmoniam, mortaliū omnium voces ille cantus vincebat, tametsi longè impar erat illi Melodiæ longè suauissimæ, quæ illa mente excedente, inter guttur & pectus eius sentiebatur. Erat autem

Suauissi-
mas promit
melodias,
haud dubiè
spiritalis.

Ffff +

Can.

Docta diuini.

Cantus ille Latinus, rhythmis quibusdam tinnulis aut dictionibus inter se pulchrè consonantibus ornatus. Intelligebat autem illa scripturæ diuinæ Latinas dictiones, sensum quoque & mentem illius plenissimè assecuta, licet nunquam didicerit literas, immò illarum planè rudis esset. Quæstiones etiam sacræ scripturæ obscurissimas, spiritalibus quibusdam amicis ipsam rogantibus, luculenter admodum explicabat: sed id tamen faciebat prorsus inuita, & quidem rarissimè, dicens, scripturas diuinas interpretari Clericorum esse, non suum. Porro Clerum & in primis sacerdotes, propter eximium erga Christum amorem, miro studio colebat ac venerabatur, licet eduersò multas ipsa ab illis iniurias pateretur. Sacerdotes peccantes, item quæ alios è Clero, secretius & cum mira reuerentia haud secus atque patres suos comiter admonebat, darent operam, ne sanctum Christi nomen propter ipsorum peccata, in populo conuulcia afficeretur.

Reuerentia erga Clerum.

Quantoperè eam obseruauit Ludouicus Comes. Cap. 25.

Comes Loënsis Ludouicus, multa nobilitate illustris, ubi eius sanctitatem fama vulgante cognouit, ex animo eam coepit diligere, eiusque colloquijs & consilijs synceriter sese accommodare. Vbiq; illam vidisset, assurgebat & occurrebat ei, matremque appellabat. Si quid autem Comes ille vel contra ius fasque, vel aduersum Christi ecclesiam aut eius ministros designasset, eius vicem haud aliter atq; mater filij dolebat, eumque in suo castro accedens, materna fiducia obiurgabat, inperabatq; ab illo, quicquid ex iustitiæ præscripto eum satisfactionis loco præstare oporteret. Die quodam illo in ecclesia atrio procumbente, cum esset multo stipatus milite, Christi na superueniens, clam ad eius caput se inclinauit. Illo verò & corpus & oculos sustolente, mira oris gratia dixit: O quam speciosus es Domine. Id autem milites audientes, dicebant Comiti: Audisne domine, ut te hæc sancta prædiceret? At Comes: Ego verò, inquit, noui, quem laudet illa. Non me, sed cælestem & immortalem Dominum laudat, à quo pulchritudo omnis proficiscitur, quique est omnium pulcherrimus. Tu illa: Verum, inquit, dixisti. Tu igitur quare illum non diligis? Idem Comes quandoque æstiuo tempore hora meridiana in castro suo Loënsi, quod iam euersum est, cū Limburgensi Duce & alio quodam Comite colloquebatur. Ad illos igitur intrepida accurrens Christina, magna voce dixit Comiti Ludouico: O te miserum: cum quibus iam misces colloquia? En amicum se simulat, qui hostili animo tuam proditionem meditatur. His verbis proditor ille perterritus, ad horam conticuit, remq; ut erat, verbis dissimulans, postea vera dixisse Christinam factò declarauit.

Prodit proditorem.

Vt se gesserit erga Comitem illum vita functum. Cap. 26.

Non planè despuit hic Comes, qui Christum in Christina veneratur.

Cum autem idem Comes ageret in extremis, Christinam ad se acciuit, eamque obnixè rogauit, ut apud ipsum donec spiritum redderet, permaneret. Annuente illa, pius Comes omnes, qui in cubiculo erant, iussit secedere, solam Christinam apud se retinens. Postquam omnes exierant, virtute qua potuit, erexit se, & suppliciter ad pedes Christinæ se abiciens corpore toto, omnia peccata sua, quæ ab anno ætatis vndecimo vsq; in diem illum perpetrasset, cum multo lachrymarum imbri recitauit: non quòd ab illa vellet absolutionem petere, quam sciebat illam impendere non posse: sed ut amplius hac re illam ad orandum pro se permoueret. Deinde iussit omnes suos vocari in cubiculum, & ex Christinæ consilio rebus suis dispositis, defunctus est. Vidit autem Christina animam eius in Purgatorium perducì, acerrimis pœnis excruciantiam. At pia femina eius vicem non mediocriter miserata, obtinuit à Domino, ut posset illius animæ pœnas partim in se recipere. Apparenti autem illi post obitum suum, ut ab ea opem peteret, Christina dixit: Agè, abscede hinc, & ex diuinæ sententiæ præscripto pœnas luito. Ego verò à meo corpore pœnas exactura, dimidiam Purgatorij tui partem in me recipio. Videre tum licebat Christinam non breui tempore nocturnis horis modò flammaram incendijs, modò frigoris algoribus cruciari, pro ut Comitis animam id genus tormenta vicissim excipiebant. Loca etiam, in quibus Comes peccare consueuerat, illa lachrymis nullam consolationem admittentibus irigabat: & ubi ille letatus fuerat, ipsa lugebat.

O eximiam charitatem.

Cuiusmodi vita eius fuerit anno extremo. Cap. 27.

Degit in locis desertis.

Extremo vita eius anno frequens illi erat habitatio in desertis locis & in solitudine: vnde quidem nonnunquam reuertebatur, sed rarissimè tamen, cum ad promo.

promouendam hominum salutem aut cibum sumendum, diuinitus redire compellebatur. Nec potuit tunc ad deserta properantem vlla monialis retinere: neque reuertentem quisquam salutare, aut quippiam ex ea percontari ausus erat. Nam interdum vesperi rediens, per mediam domum ita transibat, vt spiritus potius, quam corpus videretur: nec facile licebat interno sci, an spiritus esset vel corpus, quandoquidem vix terram attingere videbatur. Adeoque illo postremo vitæ suæ anno omni ferè ex parte corpus eius spiritus quasdam proprietates induisse cernebatur, vt humana mentes vel oculi corporis eius vmbra vix absque horrore & tremore spiritus intueri possent. Solebat tum ex solitudine reuertens, apud S. Trudonem in beatæ Catharinæ monasterio vtplurimum morari.

Quid de ea retulerit Thomas Abbas S. Trudonis. Cap. 28.

Narrauit mihi quiddam de ea venerabilis Thomas, nunc quidem Abbas S. Trudonis, tum verò parochus, quod sit annotatione dignissimum. Ad auroram cum socio quodam reuertente illo à precibus, quas Matutinas vocant, Christina cum impetu quodam transiens, in ecclesiam ingrediebatur. At illi clam eam secuti, retro columnam quandam sese abidentes, obseruabant quid illa vel faceret, vel precaretur. Ibi tum Christina coram altari haud aliter atque saccum quendam aridis ossibus plenum sese humi abiecit, grauiusque ingemiscens, & crebro pugnans pectus & corpus verberans, ita dicebat: O miserum & miserabile corpus, quandiu me miseram cruciabis? quousque tandem me retardabis à Christi conspectu? Quando tandem missam me facies, vt anima possit libera reuerti & euolare ad creatorem suum? Vt tibi corpus miserimum, & vti mihi, quod coniuncta sum tibi. Hæc & id genus alia dicens, tundebar pectus suam. At rursus corporis partes agens, dicebat spiritui: O anima misera, cur adeo me affligis? ecquidnam te retinet intra me, aut quidnam est in me, quod te delectet? Cur non pateris me redire in terram, vnde sumptum sum, vt illic quiescam, donec in nouissimo magni iudicii die tibi restituar? Quare non proficisceris ad requiem tuam, vt potioribus fruaris bonis in illis sedibus sempiternis? Hæc dicens, ducebat alta suspiria, & anhelo pectore lachrymas fundebat. Deinde paululum quiescens, & cum silentio & sancta meditatione in Deum syncerius incallescens, in dulcissimum risum soluebatur: apprehensisque pedes manibus suis, cum ingenti affectu osculabatur plantas suas, ita dicens: O mihi suauissimum & felicissimum corpus, cur ira te verberaui? cur his ego conuicijs te proscidi? An non mihi morigerum te præbui ad quæuis rectè facta & bona opera, quæ Deo auctore facienda suscepi? Tu certe cruciatus & labores placidissime ac patientissime tolerasti, quos spiritus à te exigebat: rursumque oscula repetens, dicebat: Agè nunc comiter sustine optimum mihi que gratissimum corpus meum: aderit propediem finis laboris tui: iam in puluere requiesces, iam dormitabis paululum: ac demum canente tuba, resurges omnis corruptionis expers, rursumque animæ sociaberis in illis gaudijs sempiternis, quam in hac vita mœroris & doloris sociam habuisti. Talibus verbis & osculis blanditer demulcens corpus suum, post horam in illud, quod diximus, admirabile iubilum prorupit, tantaque in homine interiori iucunditate complebatur, vt corpus eius rumpi videretur. Reuerà mirabilis Deus in sanctis suis, & in Christina sua, vt ita dicam, super omnem admirationem mirabilis.

Agit partes animæ.

Item corpus.

Blasphemiam animæ con-solatur corpus.

Psal. 67.

Sub mortem quis eius vitæ modus fuerit. Cap. 29.

Exremo tempore vitæ suæ cibo admodum raro, & quidem exiguo utebatur. Cum sanctimonialibus & religiosiis hominibus, vt antea consueuerat, noluit miscere colloquia: sed parū aliquid cibi capiens, & somno momentaneo refecta, medijs noctibus ibat ad deserta loca. Per id tempus nemo vnquam ridentem eam vidit, sed perinde affecta cernebatur, atque solent illi, qui præ nimio dolore è potestate exierunt & mente capti sunt. Incedebat orans, plangens & multum mœrens: cuius eam plerique causam autumant, quòd de mundi statu & malitia plures solito diuinitus reuelationes ei obtigerint. Illud verò incredibile eiulatu sæpius deplorabat, totam ferè genus humanum corporis pollutione corrumpi, eaque causa iram Dei, & animaduersionem vniuerso prope orbi Christiano imminere.

De

De eius sub mortem egrotatione. Cap. 30.

Aduentante tandem eo tempore, quo morbo & egrotatione conficienda erat, tam assidua contemplationis gratiam adepta est, ut permolestum ei esset aliorum aciem mentis intēdere. Omnibus igitur posthabitis, Beatrix in cubiculo monasterij S. Catharinæ sanctimonialem rogauit, ut lectulum ipsi clam in cubiculo componeret, simul indicans, morbum sibi imminere. Fecit Beatrix, & quidem libenti animo, quod illa voluit, decubuitque; Christina, & morbo ingrauescente exercebatur. Cum iam autē tres hebdomadas ita laborasset, sacram Corporis Domini communionem, & extrenta Vnctionis oleum perijt. Ijs perceptis, Beatrix in genua procumbens, orauit ut priusquam e vita excederet, de quibusdam ipsam efficeret certiozem. Illa verò tacente, Beatrix existimans alibi eam animo occupari, quaestiones suas distulit, atque aliquā faciura operis, e cubiculo egressa est, Christina sola relicta.

Eucharistiā
& Vnctio.
nē accipit.

Vt secundò, tertioque obierit. Cap. 31.

Aunt plerique sapius Christinam rogasse Dominum, ne ipsam morientem vllis miraculis cohonestaret, sed instar aliorum sineret migrare ex hac vita: id quod etiam praestitum est illi à Domino. Prius enim quàm Beatrix ad eam esset reuerſa, Christo vocante, spiritum exhalauit. Celeriter autem reuertens Beatrix cum socia sorore, corpus eius in terra exanime inuenit, ita prostratum, ut solent cadauera defunctorum: sed, ut equidem mihi certò persuadeo, ministerio angelorum. Ea re confecta, Beatrix, doloris quibusdam stimulis percita, impatientius sese gerens, ruit super defunctæ corpus, clamans & eiulans non mediocriter. Interim verò identidem sciscitabatur ex ea, cur absque illarum bona venia & sine sororum commendatione ad Dominum abijisset, ac tandem spiritu vehementi concepta fiducia, defixo in defunctæ ora vultu, ita dixit: Semper mihi Christina, dum viueres, obediuiſti. Itaque adiuro te & obtestor per Dominum Iesum Christum, quem in vita ardenti desiderio amasti, ut etiam nunc mihi obedias: (nanque potens potes per illum, cui iuncta es, quicquid velis) reuertarisque in corpus, exponasque mihi, quod à te sub obitum cupidissimè mihi optabam explicari. Mira res. Simulatque Beatrix hæc ad aures mortuæ inclamauit, Christina reuixit, sed grauiter ingemiscens, anxioque vultu Beatrixem reuerberans, dixit: Cur meam, Beatrix, requiem interpellasti? Cur me huc reuocare voluisti? Iam ducebar ad Christi conspectum. At nunc, mea soror, properè quicquid visum est, proponas, sinasque me, obsecro ad diu optata reuerti. Vbi Beatrix proposuit, quod voluit, ab ea responsum est ei. Interim sorores vndique congregantur ad illam, quas postquam Crucis signo consignauit, tertio vita functa est, abiitque ad immortalia secula seculorum. Vixit autem ab eo tempore, quo primò reddidit spiritum, annis duobus & quadraginta, obiitque anno à Christo nato millesimo ducentesimo vicesimo quarto, aut circiter.

Reddit spi-
ritum.

Reuiscit
secundò ad
bitac tem-
pus.

Tandè abit
ad Christiū
felicissimè.

De eius sepultura, & corporis translatione. Cap. 32.

Hvmata est autem extra S. Trudonis oppidum in monasterio beata Catharinæ, illicque septem annis corpus eius quieuit, in illud vsque tempus, quo omnem eius monasterij structuram in locum propinquum magisque opportunum transfulere. Tum enim, vniuersis ciuibus congregatis, ad tumulum reuerendæ Christinæ Clerus cum sanctimonialibus accessit: cumque, amouissent inde operculum, tanta suauitas & omnes & singulos peruasit, ut cuncti pariter vna mente, vnoque ore conclamarent, Christinam & in vita fuisse mirabilem, & post obitum nihilominus gloriosam. Neque verò, quisquam ambigit morbis liberatos esse eos, qui cum fide cōgrua ad eius tumulum adiere: sed eiusmodi prosequi, nobis non est integrum.

Post septem
ann ex eius
sepulcro mi-
ra odoris
suauitas, &
funditur.

Adbortatio ad agendam penitentiam. Cap. 33.

Quæso te Lector, diligenter animum aduerte, quàm nos iure meritoque culpandi simus, qui cum cernamus Christinam tot pœnas, tamque immanes & diros cruciatus non tam propter sua, quàm propter aliorum peccata pertulisse, ob culpas & maleficia nostra penitentiam agere reformidamus. Veniet certè quandoque, & celeriter veniet dies ille, quo nos libenter etiam his acerbiora simus toleraturi, si daretur locus penitentia, & ad negligenter quondam exacta tempora redire liceret. Et vixijs, qui ad misericordiæ emendum oleum tum demum se comparare volunt, quando

In tepidos
& suæ salu-
tis incurio-
tos.

Matt. 23.

quando nundinarum tempus omne elapsum est. Venient ij cum lam padibus vacuis, ianuam que pulsabunt, sed omnem sibi sentient aditum præclusum, audientq; vocem illam sanè terribilem: Amen dico vobis: nescio vos. Vigilemus igitur, quia nescimus diem, neque horam. Meritò illi excluduntur, qui iam sterrentes, diemq; illum & horam negligentes, nolunt lampades suas implere oleo bonorum operum ex cõdignis pœnitentiæ fructibus. Vtinã verò audiant Dominum dicentem: Vigilate ergo, quia nescitis diem neq; horam, quia Dominus vester vêturus sit. Ecquid verò aliud per omnẽ vitam suam Christina clamavit, nisi vt pœnitentiam agerent homines, & nunquam non sese paratos exhiberent? Hoc illa verbis multis, hoc lachrymis, hoc planctu & eulatu, hoc infinitis clamoribus, hoc eiusmodi viuendi exemplis docuit, qualia de nullo alio, qui eam aut antecesserit, aut secutus sit, vel scripto cuiusquam vel sermone perceperimus: in laudem & gloriam Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

SANCTI PATRIS NOSTRI ET CONFESSORIS THEODORI STUDITI ORATIO DE NATALI

Sancti Prophetæ, præcursoris & Baptistæ. Habetur in Simeone Metaphraste.

I vocali alicui lusciniæ, quæ verno tempore pulchrè resonat, nostra esset similis oratio; inueniret fortasse, quæ admodum posset parum per laudare magnam illam vocem veritatis, quæ hodierno die nascitur. Cum sit autem voce admodum gracili & impedita, quomodo laudabit magnum decus Prophetarum? quomodo celebrabit eximiam Apostolorum gloriam? Quomodo glorificabit nouum & admirandum ornamentum martyrum? Porro autem hoc quoque est mihi considerandum, quòd in alijs quidem sanctis tractauit alter alterius encomia: eius autem, qui nunc laudatur, ante alios ipse Christus Deus, qui est ipsa veritas. Dicit enim; Maior Iohanne Baptista non surrexit inter natos mulierum. Quoniam ergo sunt tantæ laudes magni Præcursoris, vt vel sũma dicendi facultas eas assequi nequeat, nunquid ei deerit nostra orationis breuitas, studiosi auditores? Ab sit; sed seruire reddentes debitum, & iustum implentes spiritalem, & tanquam qui sumus sanctificandi ex sola Præcursoris commemoratione nostram ostendemus audaciam.

Agedum ergo diem festum deinceps celebremus, ad natalem honorandum conueniamus frequenti multitudo, non solum accolæ, sed etiam vniuersa regio, quæ est circa Iordanem, qui percipitur intelligentia. Videamus pulcherrimum hoc, nouum & inauditum mysterium. Videamus id, quod fit admirabiliter, & præter opinionem. Zachariam mente consideremus, res quoque Elizabethæ rursus confiteamur. Non ex obscuris itaque parentibus, vt vel ex hoc maximus ostendatur Præcursor, sed vel ex valde claris & insignibus originem habuit. Nam alter quidem erat Aaron, propter canos & dignitatem, vnde indutus sacerdotali, pectorali, inquam, & super humerali, talari cincta tunica, cidari & zona, quæ ex auro, & gemmis, & hyacintho, & bysso erant variata, & sic ingrediens in sancta sanctorum in vice sacrificandi.

Mater autem Saræ gloria æqualis, vel potius superior, vt quæ esset propinquitate coniuncta Dei marri. Ex sterilitate enim gignit per promissionem, non Isaac, qui fuit vocatus Dei seruus, sed Iohannem, qui fuit appellatus Domini verus & germanus amicus. O sterilem vterum, qui talem concepisti filium. O terram infrugiferam, quæ talem spicam produxisti. Quocirca non est dubitandum, illud Esaiæ, cuius vox est altissima, ad eam quoque nouo quodam modo eloqui: Letare sterilis, quæ non parierumpe & clama, quæ non parturis, quòd ex deserta matrice produxisti liliū castitatis, rosam spiritualis fragrantia, præter bonorum feracis continentia, interdium lucentem faciem Christi aduentus, Iohannem à Deo electum, militem regni caelestis, optimum Christi Ecclesiæ pronubum, silentio non mandandum testem eius, quæ verè est, veritatis; Iohannem canorum præconem pœnitentiæ, eius, qui in corpore est, Angelus Domini, indicatorem Agni, qui tollit peccatum mundi.

Necque

24. Iunij, Cap. 1.

Præclara 3. Iohannis 6. pitheta.

Matt. 11.

Cap. 2.

Generis 20. bilitas 5. 10. hanaia.

Cap. 3.

Esa. 54.

Matt. 3. Iohan. 1.